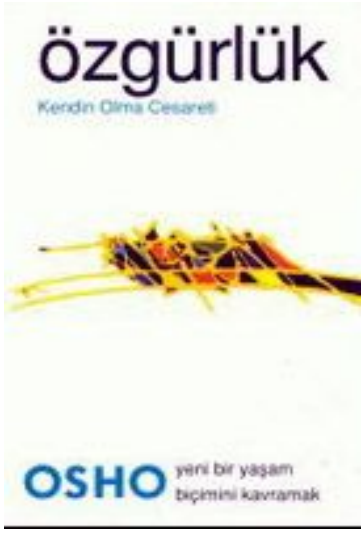

ÖZGÜRLÜK

Özgürlük evete ihtiyaç duyulduğunda evet deme, hayıra ihtiyaç duyulduğunda hayır deme ve bazen de bir şeye ihtiyaç olmadığında sessiz kalma; bir şey söylememe, susma kapasitesi demektir. Tüm bu boyutlar mevcutsa o zaman özgürlük vardır.

içindekiler

ÖZGÜRLÜK 1
içindekiler 1
ÖNSÖZ 2
ÖZGÜRLÜĞÜN ÜÇ BOYUTU 2
KÖLELiGiN KÖKENLERiNi ANLAMAK 6
BİR MÜLAKAT: TOPLUM VE BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ 6
TANRI PROBLEMİ 19
ALINYAZISI VE KADER FİKRİ 21
UÇMA KORKUSU 26
ÖZGÜRLÜGE GiDEN YOLLAR 34
DEVE, ASLAN, ÇOCUK 34
SEVGİDEN SEVGİ DOLU OLMAYA 45
TEPKİDEN EYLEME 50
DEVRİM DEĞİL BAŞKALDIRI 54
ENGELLER VE ATLAMA TASLARI: SORULARA VERiLEN YANITLAR 65
SONSÖZ 84
HAKiKi ÖZGÜRLÜK MANEViDiR 84

ÖNSÖZ

ÖZGÜRLÜĞÜN ÜÇ BOYUTU

Özgürlük üç boyutlu bir olgudur. Birincisi fiziksel boyuttur. Fiziksel olarak köleleştirilebilirsin ve binlerce yıldır insan pazarda tıpkı herhangi bir malmış gibi satılmıştır. Dünyanın her yerinde köleler var olmuştur. Onlara insan hakları tanınmamıştır; onlar gerçekte insanoğlu olarak kabul edilmemiştir, onların insanlığın alt seviyesinde oldukları düşünülmüştür. Ve insanlara hâlâ insanlardan daha alt seviyedeymişler gibi davranılır. Hindistan'da *surdalar*, dokunulmazlar vardır. Hindistan'ın çoğu hâlâ esaret altında yaşıyor; ülkede hâlâ bu insanların beş bin yıl önce gelenek tarafından belirlenmiş olan mesleklere giremediği, eğitim göremediği yerler var. Onlara dokunmak dahi senin saflığını yitirmen için yeterlidir; hemen yıkanmak zorundasın. O kişiye dokunmamış ama onun gölgesine dokunmuş bile olsan duş almak zorundasın.

Ve dünyanın her tarafında kadının bedeni erkeğin bedeni ile eşit kabul edilmez. O erkek kadar özgür değildir. Asırlar boyunca Çin'de kocalar cezalandırılmadan karılarını öldürme hakkına sahipti çünkü karısı onun malıydı. Nasıl ki sandalyeni parçalayabilirsin veya evini yakabilirsin —çünkü o senin sandalyen, o senin evin— o senin karındı. Çin kanununda koca karısını öldürürse bir ceza yoktu çünkü onun ruhsuz olduğu düşünülürdü. O sadece bir üreme mekanizmasıydı, bir çocuk fabrikasıydı.

Demek ki fiziksel kölelik ve bedeninin zincirlenmediği, kimseninkinden daha aşağıda kategorize edilmediği, beden söz konusu olduğu sürece eşitliğin olduğu fiziksel özgürlük vardır. Fakat bugün bile bu özgürlük her yerde mevcut değildir. Bu giderek azalıyor ancak tamamen yok olmamıştır.

Bedenin özgürlüğü siyah ve beyaz arasında ayrım olmaması, kadın ve erkek arasında bir ayrım olmaması, bedenler söz konusu olduğu sürece herhangi bir ayrım olmaması anlamına gelecektir. Hiç kimse saf değildir, hiç kimse kirli değildir; tüm bedenler aynıdır. Özgürlüğün en temelinde bu yatar. Sonra ikinci boyut vardır: Psikolojik özgürlük. Dünyada psikolojik olarak özgür olan çok az birey vardır... çünkü şayet bir Müslüman isen psikolojik olarak özgür değilsin; eğer Hindu isen psikolojik olarak özgür değilsin. Bizim çocukları yetiştirme tarzımız tamamen onları köleleştirmektir; politik ideolojilerin, sosyal ideolojilerin, dinsel ideolojilerin köleleri. Onların kendi kendilerine düşünmeleri için kendi kendilerine araştırmaları için bir şans tanımayız. Onların zihinlerini belirli bir kalıbın içine girmeye zorlarız. Onların zihinlerini bizim bile deneyim sahibi olmadığımız şeylerle doldururuz. Anne babalar çocuklara bir Tanrı olduğunu öğretirler ve onlar Tanrı hakkında hiçbir şey bilmezler. Onlar çocuklara bir cennet ve bir cehennem olduğunu söylerler. Ve onlar cennet ve cehennem hakkında hiçbir şey bilmiyorlar.

Sen bilmediğin şeyleri çocuklarına öğretiyorsun. Onların zihinlerini koşullandırıyorsun çünkü senin zihnin de anne baban tarafından koşullandırıldı. Bu şekilde hastalık bir kuşaktan diğer kuşağa geçer.

Psikolojik özgürlük, çocukların gelişmesine izin verildiğinde, daha çok entelekt, daha çok zekâ, daha çok bilinç, daha çok uyanıklık geliştirmelerine yardım edildiğinde mümkün olacaktır. Onlara hiç inanç verilmeyecek. Onlara hiçbir çeşidinden iman öğretilmeyecek ama hakikati aramak için mümkün olduğunca çok dürtü verilecek. Ve onlara en başından şu hatırlatılacak: "Senin kendi hakikatin, senin kendi buldukların seni özgürleştirecek; başka hiçbir şey bunu senin için yapamaz."

Hakikat ödünç alınamaz. O kitaplardan çalışılamaz. Hiç kimse sana onun hakkında bilgi veremez. Senin zekânı keskinleştirmen zorunludur, bu sayede sen varoluşun içine bakarsın ve onu bulursun. Eğer bir çocuk açık, alıcı, uyanık bırakılırsa ve araştırmak için arzu verilirse onun psikolojik özgürlüğü olacaktır. Ve psikolojik özgürlük ile birlikte muazzam bir sorumluluk gelir. Ona bunu öğretmek zorunda değilsin; o psikolojik özgürlüğün gölgesi gibi gelir. Ve o sana müteşekkir olacak. Aksi taktirde bütün çocuklar anne babalarına kızgındır çünkü onlar onu mahvetti: Onun özgürlüğünü yok ettiler, zihnini koşullandırdılar. O bir soru dahi sormadan önce hepsi, kendi deneyimlerine dayanmadığı için sahte olan cevaplarla zihnini doldurdular.

Bütün dünya psikolojik esaret altında yaşıyor.

Ve üçüncü boyut, beden olmadığını bildiğin, zihin olmadığını bildiğin, sadece saf bilinç olduğunu bildiğin nihai özgürlüktür. Bu bilgi meditasyon aracılığıyla gelir. O seni bedenden ayırır, o seni zihinden ayırır ve nihai olarak saf bilinç, saf farkındalık olarak sen oradasın. Bu ruhsal özgürlüktür.

Bunlar birey için üç temel özgürlük boyutudur.

Kolektif olanın ruhu yoktur, kolektif olanın zihni yoktur. Kolektifin bedeni de yoktur; o sadece bir isimdir. O sadece bir sözcüktür. Kolektif için özgürlüğe ihtiyaç yoktur. Tüm bireyler özgür olduğunda kolektif olan özgürleşecektir. Ancak biz sözcüklerden çok etkileniriz, o kadar çok bu böyledir ki sözcüklerin bir maddesinin olmadığını unuturuz. Kolektif olan, toplum, topluluk, din, kilise; bunların hepsi laftır. Onların ardında gerçek hiçbir şey yoktur.

Küçük bir öykü aklıma geldi. Alice Harikalar Diyarında masalında, Alice kraliçenin sarayına gelir. Vardığında kraliçe ona sorar, "Yolda bana doğru gelen bir haberciye rastladın mı?"

Ve küçük kız, "Hiç kimseye," der.

Ve kraliçe, "Hiç kimse"nin birisi olduğunu düşünür ve sorar, "Fakat o zaman niçin Hiç Kimse buraya ulaşmadı?"

Küçük kız, "Hiç kimse hiç kimsedir" der.

Ve kraliçe der ki, "Aptal olma! Anlıyorum: Hiç Kimse Hiç Kimse olmak zorunda ama o sen buraya gelmeden önce burada olmalıydı. Anlaşılan Hiç Kimse senden daha yavaş yürüyor."

Ve Alice der ki, "Bu kesinlikle yanlış! Hiç kimse benden hızlı yürüyemez."

Diyalog bu şekilde devam eder.

Tüm diyalog boyunca "hiç kimse" birisi olur ve Alice'in kraliçeyi bu "hiç kimse"nin hiç kimse olmadığına ikna etmesi mümkün olmaz.

Kolektiflik, toplum; tüm bunlar sadece laftır. Gerçekten var olan bireydir; aksi taktirde bir sorun olacaktır. Bir Rotary kulübünün özgürlüğü nedir? Lions kulübünün özgürlüğü nedir? Bunlar sadece isimdirler.

Kolektiftik çok tehlikeli bir fikirdir. Kolektif olmak adına birey, gerçek her zaman kurban edilmiştir. Ben kesinlikle ona karşıyım.

Uluslar bireyleri ulus adına kurban ediyor; ve "ulus" sadece bir laftır. Haritanın üzerine çizdiğin çizgiler yeryüzünde hiçbir yerde yoktur. Onlar sadece senin oyunundur. Fakat haritanın üzerine çizmiş olduğun bu çizgiler için savaşmak adına milyonlarca insan ölmüştür; gerçek insanlar gerçek olmayan çizgiler için ölüyor. Ve sen onları kahraman yapıyorsun, ulusal kahramanlar yapıyorsun!

Kolektiflik fikri tamamıyla yok edilmelidir; aksi taktirde şu veya bu şekilde bireyi kurban etmeye devam edeceğiz. Bireyi din adına bile, din savaşlarında kurban etmiş durumdayız. Dini savaşta ölen bir Müslüman kendisinin cennetlik olduğunun garanti olduğunu bilir. Ona imamı tarafından, "Eğer İslam için ölürsen hayal ettiğin ya da rüyasını gördüğün tüm zevkleriyle cennetlik olman kesindir. Ve öldürdüğün kişi de bir Müslüman tarafından öldürüldüğü için cennete ulaşacaktır. Bu onun için bir ayrıcalıktır; o nedenle bir insanı öldürdüğün için suçluluk hissetmene gerek yok" denmiştir. Hıristiyanların Haçlı Seferleri vardır —bir cihat, bir dini savaş— ve binlerce insan öldürülür, insanlar canlı canlı yakılır. Ne için? Kolektif olmak adına; Hıristiyanlık için, Budizm için, Hinduizm için, komünizm için, faşizm için herhangi bir şey olabilir. Kolektif olmayı temsil eden herhangi bir sözcük ve birey kurban edilebilir.

Kolektifliğin var olması için bile bir neden yoktur: Bireyler yeterlidir. Ve şayet bireylerin özgürlüğü varsa psikolojik olarak özgürlerse, ruhsal olarak özgürlerse o zaman doğal olarak kolektif olan da manevi olarak özgür olacaktır.

Kolektif bireylerden oluşur tersinden değil. Bireyin sadece kolektif olanın bir parçası olduğu söylenmektedir; bu doğru değildir. Birey kolektifin sadece bir parçası değildir; kolektif bir araya gelen bireyler için sadece bir semboldür. Onlar hiçbir şeyin parçası değildir; onlar bağımsız kalırlar. Onlar organik olarak bağımsız kalırlar, onlar kolektifin parçası haline gelmezler.

Şayet biz özgür bir dünya istiyorsak o zaman şunu anlamalıyız ki kolektiflik adına pek çok katliam gerçekleşmiştir. Ve artık durmak zamanı gelmiştir. Tüm kolektif isimler geçmişte sahip oldukları görkemi kaybetmelidir. Bireyler en yüksek değer olmalıdır.

Bir şeyden özgürleşmek hakiki özgürlük değildir. İstediğin bir şeyi yapma özgürlüğü de benim bahsettiğim özgürlük değildir. Benim özgürlük vizyonum kendin olmandır.

Bu özgürlüğünü bir şeyden elde etme meselesi değildir.

Bu özgürlük, özgürlük olmayacaktır çünkü bu sana verilmiştir; bunun için bir neden vardır. Bağımlı olduğunu hissettiğin şey hâlâ özgürlüğünün içindedir. Ona vefa borcun var, o olmadan özgür olmazdın.

İstediğin her şeyi yapma özgürlüğü de özgürlük değildir çünkü bir şeyi yapmayı istemek, arzulamak zihinden gelir. Ve zihin senin esaretindir.

Hakiki özgürlük senin seçimsiz farkındalığından gelir; ancak seçimsiz farkındalık varken özgürlük ne şeylere bağımlıdır ne de bir şey yapmaya bağımlıdır. Seçimsiz farkındalığı izleyen özgürlük sadece kendin olma özgürlüğüdür. Ve sen zaten kendinsin, sen onunla birlikte doğdun; o yüzden de o başka hiçbir şeye bağlı değildir. Kimse onu sana veremez ve hiç kimse onu senden alamaz. Bir kılıç senin başını kesebilir ama o senin özgürlüğünü, senin varlığını kesemez.

Bu senin kendi doğal, varoluşsal özünün içinde merkezlendiğini, köklendiğini söylemenin başka bir yoludur.

Şeylerden özgürleşmek dışarıya bağımlı olmaktır. Bir şey yapma özgürlüğü de dışarıya bağımlı olmaktır. Nihai olarak saf olma özgürlüğü senin dışındaki hiçbir şeye bağımlı değildir.

Sen özgürlük olarak doğdun. Sen sadece onu unutmak için koşullandırıldın. Katman katman koşullanmalar seni bir kuklaya dönüştürmüştür. İpler başkalarının elinde. Eğer bir Hıristiyan isen sen bir kuklasın. İplerin var olmayan bir Tanrı'nın elinde, bu nedenle Tanrının var olduğu hissini sana vermek için Tanrıyı temsil eden peygamberler, Mesihler var.

Onlar hiç kimseyi temsil etmiyor, onlar egoist insanlar ve hatta ego bile seni bir kuklaya indirgemek ister. Onlar sana ne yapacağını söyler, onlar sana On Emir verir. Onlar sana kişiliklerini verir; senin bir Hıristiyan, bir Yahudi, bir Hindu, bir Müslüman olmanı, onlar senin sözde bilgini verir. Ve doğal olarak sana çocukluğundan beri vermeye başladıkları çok büyük ağırlığın altında —taşıdığın Himalayalar kadar yük— gizli olan, bastırılmış kendi doğal özün var. Şayet tüm koşullanmalardan kurtulabilirsen, şayet ne bir komünist, ne bir faşist, ne bir Hıristiyan, ne bir Müslüman olduğunu düşünebilirsen...

Sen bir Hıristiyan ya da Müslüman olarak doğmadın; sen sadece saf, masum bilinç olarak doğdun. Yeniden bu saflıkta, bu masumiyette, bu bilinçte olmaktır benim özgürlükten kastettiğim şey.

Özgürlük hayatın nihai deneyimidir. Bundan daha yüksekte bir şey yoktur. Ve özgürlükten kaynaklanan pek çok çiçek senin içinde açar.

Sevgi senin özgürlüğünün çiçeklenmesidir. Şefkat senin özgürlüğünün diğer çiçeklenmesidir.

Hayattaki kıymetli olan her şey senin varlığının içindeki masumiyetin, doğal halin içinde çiçek açar.

O yüzden özgürlüğü bağımsızlıkla ilişkilendirme. Doğal olarak bağımsızlık bir şeyden, bir kimseden olur. Özgürlüğü yapmak istediğin şeylerle ilişkilendirme çünkü bu senin zihnin, o sen değilsin. Bir şeyi yapmak istemek, bir şeyi arzulamak demek senin isteğinin ve arzunun esareti altında olman demektir. Benim bahsettiğim özgürlük ile sen tamamıyla sessiz, sakin, güzel, mutlusun.

KÖLELİĞİN KÖKENLERİNİ ANLAMAK

Bütünüyle özgür olmak için bir kimsenin bütünüyle farkında olması gerekir çünkü bizim esaretimizin kökleri bilinçsizliğimizin içindedir; o dışardan gelmez. Hiç kimse seni özgür olmaktan alıkoyamaz. Sen yok edilebilirsin ama senin özgürlüğün sen onu vermediğin sürece senden alınamaz. En son tahlilde her zaman için senin özgür olmama arzundur seni özgürlükten alıkoyan şey. Senin bağımlı olma arzun, senin kendin olma sorumluluğunu bırakmandır özgürlükten alıkoyan seni.

Bir kimse sorumluluğu aldığı an... Ve unutma sadece güller değil dikenler de var; sadece tatlı değil onun içinde acı anlar da var. Tatlı her zaman acı ile dengelenir, onlar her zaman aynı oranda gelir. Güller dikenlerle, günler gecelerle, kışlar yazlarla dengelenir. Hayat zıt kutuplar arasındaki dengeyi korur. O nedenle tüm güzellikleriyle, acılarıyla, keyifleriyle ve kederleriyle birlikte kendisi olmayı kabule hazır olan bir kimse özgür olabilir. Sadece böyle bir kimse özgür olabilir...

Onu tüm kederleriyle ve tüm sarhoş edici zevkleriyle yaşa; her ikisi de senindir. Ve unutma, sarhoş edici zevk acı olmadan yaşayamaz, hayat ölüm olmadan var olamaz ve coşku üzüntü olmadan mevcut olamaz. Olan şey bundan ibarettir; bunun için bir şey yapılamaz. Eşyanın tabiatı budur, eşyanın Tao'su budur.

Tüm iyi şeyleriyle ve tüm kötü şeyleriyle, tüm güzel ve tüm güzel olmayan şeyleriyle neysen o olarak kendin olma sorumluluğunu kabullen. Bu kabullenmenin içinde bir aşkınlık hali gerçekleşir ve kişi özgürleşir.

BİR MÜLAKAT: TOPLUM VE BİREYİN ÖZGÜRLÜĞÜ

Toplumsal kuralların insanlar için temel bir ihtiyaç olduğu anlaşılıyor. Yine de hiçbir zaman, hiçbir toplum bir insanın kendini tanımasına yardım etmemiştir. Lütfen bireyle toplum arasında ne türden bir ilişki mevcut olduğunu ve birbirlerine gelişmekte nasıl yardım edebileceklerini açıklar mısınız?

Bu çok karmaşık, ancak aynı zamanda da çok temel bir soru. Tüm varoluşun içinde sadece insanın kurala ihtiyacı vardır. Başka hiçbir hayvanın kurala ihtiyacı yoktur.

Anlaşılması gereken ilk şey kurallarla ilgili bir şeyin yapay olduğudur. İnsanın kurallara ihtiyacı olmasının ardındaki neden onun hayvan olmaktan çıkması, ancak henüz bir insan haline de gelememiş olmasındandır; o arada kalmıştır. Tüm kurallara duyulan ihtiyaç bundandır. Şayet o bir hayvan olsaydı hiç ihtiyaç olmazdı. Hayvanlar kurallar, kanunlar, anayasalar, mahkemeler olmadan mükemmel olarak yaşar. Şayet insanoğlu gerçekten insan olabilirse —sadece lafta değil, gerçekte de— hiçbir kurala ihtiyaç duymayacaktır.

Bugüne kadar bunu çok az insan hayata geçirebilmiştir. Örneğin, Sokrates, Zerdüşt, Bodhidharma gibi adamlar için hiçbir kurala gerek yoktur. Onlar hiç kimseye zarar vermeyecek kadar uyanık haldedirler. Hiçbir kanuna, hiçbir anayasaya ihtiyaç yoktur. Eğer tüm toplum hakiki anlamda insan olma yönünde evrim geçirebilirse, sevgi olacaktır ama kanun olmayacaktır.

Sorun insanın bir hayvanın sahip olduğu doğal davranışlarını yitirmiş olması ve henüz yeni, doğal bir hali de elde edememiş olması nedeniyle kurallara, kanunlara, hükümetlere, mahkemelere, ordulara, bir polis gücüne ihtiyaç duymuş olmasıdır. O sadece aradadır. O hiçbir yerde değildir, o bir kaostur. Bu kaosu kontrol etmek için tüm bu şeylere gerek vardır.

Sorun daha da kompleks bir hale gelir çünkü insanı kontrol etmek için oluşmuş olan güçler —dinler, devletler, mahkemeler— çok güçlenmişlerdir. Onlara güç verilmek zorundaydı; aksi taktirde nasıl insanları kontrol edebilirlerdi? Bu demek oluyor ki bir nevi kendi kendimizi köleleştirmiş oluyoruz. Artık bu kurumlar kuvvetlenmiş olduklarından, çıkarlarından vazgeçmek istemiyorlar. Onlar insanın evrim geçirmesini istemiyorlar.

İnsanın ve toplumun, bireyin ve toplumun nasıl evrimleşebileceğini soruyorsun. Sen problemi pek anlamıyorsun. Eğer birey evrim geçirirse, toplum yok olur. Toplum sadece bireyin evrimleşmesine izin verilmediği için mevcuttur. Tüm bu güçler yüzyıllardır insanı kontrol etmekte ve kendi güçlerinin ve prestijlerinin keyfini çıkartmaktadır. Onlar insanın evrimleşmesine, insanın onların ve kurumlarının gereksiz hale geleceği bir noktaya kadar gelişmesine izin vermeye hazır değildir. Bunu anlamana yardım edecek pek çok durumlar vardır.

Çin'de yirmi beş yüzyıl önce şöyle bir şey olmuştu: Lao Tzu çok ünlü, bilge bir adam haline gelmişti ve hiç şüphe yok ki gelmiş geçmiş en bilge olanlardan biriydi. Çin imparatoru ona gayet alçakgönüllü bir şekilde yüksek mahkemenin başkanı olmasını önerdi çünkü ülkenin kanunlarına onun yapabileceğinden daha iyi bir şekilde hiç kimse rehberlik edemezdi. İmparatoru, "Ben doğru kişi değilim" diye ikna etmeye çalıştı fakat imparator çok ısrarcıydı.

Lao Tzu, "Eğer beni dinlemezseniz... sadece mahkemede bir gün yeter ve benim doğru insan olmadığıma ikna olacaksınız çünkü sistem yanlış. Alçakgönüllülük nedeni ile size hakikati

söylemiyordum. Ya ben var olurum ya da sizin kanununuz ve sizin hükümdarlığınız ve sizin toplumunuz var olabilir. O nedenle... bunu bir deneyelim," dedi.

İlk gün başkentin en zengin adamının neredeyse tüm hazinesinin yarısını çalmış olan bir adam getirildi. Lao Tzu olayı dinledi ve sonrasında hırsızın ve en zengin adamın her ikisinin de altı aylığına hapse gitmeleri gerektiğini söyledi.

Zengin adam, "Siz ne diyorsunuz? Soyguna uğrayan, hırsızlık yapılan kişi benim; bu nasıl adalettir ki hırsızla aynı süreliğine beni hapse gönderiyorsunuz?" dedi. Lao Tzu, "Şurası kesin ki ben hırsıza haksızlık ediyorum. Senin hapiste olman gereken süre çok daha büyüktür çünkü sen çok fazla parayı kendin için topladın, pek çok insanı paradan mahrum ettin... binlerce insan haksızlığa uğramıştır ve sen para toplayıp, para toplayıp duruyordun. Ne için? Senin açgözlülüğünün kendisi bu hırsızları yaratıyor. Sorumlu sensin. İlk suç sana ait," dedi.

Lao Tzu'nun mantığı tamamıyla nettir. Eğer çok fazla fakir insan ve sadece birkaç tane zengin insan olacaksa hırsızlığı durduramazsın, çalmayı durduramazsın. Bunu durdurmanın tek yolu herkesin ihtiyaçlarını giderebileceği kadar şeye sahip olması ve hiç kimsenin aç gözlülük yüzünden gereksiz birikimlere sahip olmamasıdır.

Zengin adam, "Beni hapse göndermeden önce imparatoru görmek istiyorum çünkü bu anayasaya aykırıdır; bu ülkenin kanunlarına göre değildir," dedi.

Lao Tzu, "Bu ülkenin kanunlarının ve bu ülkenin anayasasının yanlışıdır. Bunun sorumlusu ben değilim git ve imparatoru gör,"dedi.

Zengin adam imparatora dedi ki: "Dinleyin, bu adam hemen görevinden uzaklaştırılmalıdır; o tehlikeli. Bugün ben hapse gidiyorum, yarın siz hapiste olacaksınız. Eğer kendinizi kurtarmak istiyorsanız bu adam kovulmalı, o kesinlikle çok tehlikeli. Ve o çok mantıklı da. Söylediği şeyde haklı bunu anlayabiliyorum. Ama o bizi mahvedecek."

İmparator bunu çok iyi anladı, "Eğer bu zengin adam bir suçlu ise o zaman ben ülkedeki en büyük suçlu oluyorum. Lao Tzu beni hapse göndermekten kaçınmayacaktır."

Lao Tzu görevinden alındı. "Size bunu daha önceden söylemeye çalıştım; gereksiz yere benim zamanımı harcıyorsunuz. Size doğru adam olmadığımı söylemiştim. Gerçek şu ki sizin toplumunuz, sizin yasanız ve sizin anayasanız doğru değildir. Bu tamamıyla yanlış sistemi yürütmek için yanlış insanlara ihtiyaç var," dedi.

Sorun şudur ki insanı kaosun içinde dağılmaktan korumak için yarattığımız güçler artık o kadar güçlü ki seni özgürce gelişmen için bırakmak istemiyorlar. Çünkü eğer sen gelişmeye, bir birey olmaya, uyanık, farkında ve bilinçli olmaya muktedir olursan tüm bu insanlara ihtiyaç olmayacaktır. Onların hepsi işlerini kaybedecek ve işleri ile birlikte prestijlerini, güçlerini, liderliklerini, rahipliklerini,

papalıklarını da kaybedecekler; her şey bitmiş olacak. Bu nedenle artık başlangıçta koruma için ihtiyaç duyulanlar insanlığın düşmanlarına dönüşmüşlerdir.

Benim yaklaşımım bu insanlara karşı savaşmak değildir çünkü onlar güçlüdür, onların orduları vardır, onların parası vardır, onların her şeyi vardır. Onlarla savaşamazsın, sen yok olacaksın. Tüm bu pisliğin dışına çıkmanın tek yolu sessizce kendi bilincini geliştirmeye başlamaktır ki onlar bunu hiçbir güç ile engelleyemezler. Aslında onlar senin içinde ne olduğunu bilemezler bile. Ben sana içsel dönüşümün simyasını sunuyorum. İçsel varlığını değiştir. Ve sen değiştiğin, tamamıyla dönüştüğün an birden mahkûmiyetinin dışına çıktığını göreceksin, sen artık bir köle değilsin. Sen kaosun yüzünden bir köle idin.

Rus devrimi sırasında:

Devrimin başarıya ulaştığı gün bir kadın Moskova'da yolun ortasında yürümeye başladı. Polis, "Bu doğru değil. Yolun ortasından yürüyemezsiniz," dedi.

Kadın, "Artık özgürüz" dedi.

Özgür bile olsan trafik kurallarına uymak zorunda kalacaksın; aksi taktirde trafik içinden çıkılmaz hale gelecektir. Eğer arabalar ve insanlar istedikleri her yere koşturur, nereye isterse döner, trafik ışıklarını dikkate almazsa insanlar kazaya uğrayacaklar ve öleceklerdir. Bu, sağdan ya da soldan, ülke hangisini tercih etmişse seni o şekilde yürümeye zorlamak için orduyu devreye sokacaktır ama hiç kimse ortadan yürüyemez. O zaman üzerine bir silah doğrultulmuşken kurallara uymak zorunda kalacaksın. Ben her zaman bu kadını hatırlarım; o çok semboliktir.

Özgürlük kaos demek değildir. Özgürlük daha çok sorumluluk; o kadar çok sorumluluk demektir ki hiç kimsenin senin hayatına karışmasına gerek olmaz. Yalnız bırakılabilirsin, hükümetin sana karışmasına gerek yok, polisin sana karışmasına gerek yok, kanunun seninle hiçbir işi olmaz; sen basitçe onların dünyasının dışındasın.

Benim yaklaşımım budur; şayet gerçekten insanlığı dönüştürmek istersen her birey kendi kendine gelişmeye başlamalıdır. Ve aslında gelişmek için bir kalabalığa gerek yoktur.

Gelişim, annesinin rahminde gelişen bir çocuk gibi bir şeydir. Kalabalığa gerek yoktur, annenin dikkatli olması yeterlidir. Senin içinde yeni bir insan doğmak zorundadır. Sen yeni bir insanoğlunun rahmi haline gelmelisin. Hiç kimse bunu bilmeyecektir ve kimsenin onu bilmemesi daha iyidir. Sen basitçe sıradan işini yapmaya devam edersin, sıradan dünyada yaşarsın, sıradan ve basit olursun; bir devrimci, muhalif, punk ya da dazlak olmadan. Bunun bir faydası olmaz. Bu safi aptallıktır. Bunun engellenmişlik yüzünden olduğunu anlayabiliyorum ama bu yine de deliliktir. Toplum delirmiştir ve sen de engellenmiş olduğun için mi deliriyorsun? Toplum bu insanlardan korkmaz; toplum sadece çok merkezinde, çok bilinçli olması nedeniyle kanunların onlar için anlamsız hale geldiği insanlardan korkar. Onlar her zaman doğru olanı yapar. Onlar sözde güçlü çıkarların cenderesinin ötesindedir.

Bireyler gelişirse toplum küçülecektir. Onların bildiği şekliyle —hükümetle, orduyla, mahkemelerle, polislerle, hapishanelerle— bu toplum küçülecektir. Kesinlikle, çünkü pek çok insanoğlu vardır, kolektifliğin yeni şekilleri hayata geçmiş olacaktır. Sözcükler arasında bir kafa karışıklığı yaratmamak için onlara "toplum" demek hoşuma gitmiyor. Yeni kolektifliği komün olarak adlandırıyorum. Bu sözcük önemlidir: Bu insanların sadece birlikte yaşadığı değil derin bir paylaşımın içinde olduğu bir yerdir.

Birlikte yaşamak bir şeydir; biz onu yapıyoruz: Her şehirde, her kasabada binlerce insan birlikte yaşıyor ama birliktelik bunun neresinde? İnsanlar komşularını dahi tanımıyor. Onlar, binlerce insan, aynı gökdelende yaşıyor ve onlar asla aynı evde yaşadıklarını bilmiyorlar. Bu birliktelik değildir çünkü paylaşım yoktur. O basit bir kalabalıktır, bir topluluk değil. Bu yüzden *toplum* sözcüğünü *komün* sözcüğü ile değiştirmek istiyorum.

Toplum belirli temel prensipler üzerinde var olmuştur. Onları ortadan kaldırmak zorunda kalacaksın yoksa toplum ortadan kalkmayacaktır. Toplumun birinci ve en önemli bileşeni aile olmuştur: Eğer aile olduğu şekli ile kalırsa o zaman toplum ortadan kalkamaz, kilise ortadan kalkamaz; dinler ortadan kalkamaz. O zaman tek bir dünya, tek bir insanlık yaratamayız.

Ailenin psikolojik olarak modası geçmiştir. Onun her zaman var olduğu doğru değildir; ailenin olmadığı, insanların kabilelerde yaşadığı bir dönem vardı. Aile özel mülkiyet yüzünden ortaya çıktı. Başka herkesten daha fazla özel mülkiyete sahip olmayı başaran güçlü insanlar vardı. Ve onlar bunların kendi çocuklarına verilmesini istedi. O zamana kadar aile diye bir şey söz konusu değildi. Erkekler ve kadınlar sevgileri için bir arada olurdu; evlilik ve aile yoktu. Fakat bir kez mülkiyet ortaya çıkınca erkek kadını fazlasıyla sahiplenmeye başladı. O kadını da kendi mülkiyetinin parçası haline dönüştürdü.

Hint dillerinde kadın aslen "mal" olarak adlandırılır. Çin'de kadın o kadar mal gibiydi ki koca karısını öldürecek olsa bunu yasaklayan bir kanun yoktu. İşlenmiş bir suç yoktu; kendi malını yok etmekte kesinlikle özgürdü. Mobilyalarını yakabilirsin, evini yakabilirsin; bu bir suç değildi, o senin evin. Karını öldürebilirsin...

Özel mülkiyetle birlikte kadın da özel bir mülke dönüşmüştür ve karısından doğan çocuğun kesinlikle onun olduğundan emin olabileceği her türlü strateji kullanılmıştır.

Şimdi bu zor bir problemdir: baba asla kesinlikle emin olamaz; sadece anne bilir. Ancak baba, kadının hareketinin önünde her türden engeller yarattığı için kadın başka erkeklerle temasa geçememiştir. Tüm olasılıklar ve tüm kapılar kapalıydı.

Sadece yaşlı kadınların kiliselere ve tapınaklara gidiyor olması bir rastlantı değildir çünkü asırlardır kilisenin aileyi koruduğu çok iyi bilindiği için bu onların gitmesine izin verilen yegâne yerdir. Ve kilise, bir kez aile giderse kilisenin de ortadan kalkacağını bilir. Ve kilise romantik bir ilişkinin oluşabileceği en son yerdir. Onlar her türlü önlemi almıştır. Ve rahibin cinsel perhizde olması gerekir —bunlar

garantilerdir— rahibin cinsel hayatı yoktur, değişik dinlerde değişik şekillerde o sekse karşıdır, o kadınlara karşıdır.

Jaina rahibi bir kadına dokunamaz; aslında kadın Jaina rahibine dört metreden fazla yaklaşmamalıdır. Budist rahibin bir kadına dokunmasına izin verilmez. Kadınların dini mekânlara girmesine izin verilmeyen, ya da bölmelerle ayrı tutulduğu dinler vardır. Erkekler tapınağın ya da caminin en büyük kısmını işgal eder ve kadınlarınsa küçük bir alanı vardır ama ayrıdır. Erkekler onları göremez bile; birisiyle buluşmak imkânsızdır.

İslam gibi pek çok din kadınlarının yüzünü kapatmıştır. Müslüman kadınların yüzleri hiç günışığı almadığından soluklaşmıştır. Onların yüzleri, onların bedenleri mümkün olan her şekilde kapatılmıştır. Kadın eğitilmemelidir çünkü eğitim insanlara garip fikirler verir. İnsanlar düşünmeye başlar, insanlar tartışmaya başlar...

Kadının maaş ödenen bir kariyere sahip olmasına izin verilmez çünkü bu bağımsızlık demektir. O her köşesinden sırf tek bir neden yüzünden budanmıştır; bu sayede erkek, oğlunun kendi oğlu olduğundan emin olabilecektir. Gerçekten güçlü olanlar —örneğin krallar— hizmetkârları hadım ettirmiştir çünkü onlar sarayın içinde dolaşıp çalışıyor ve başkalarına hizmet ediyorlardı. Onlar hadım edilmek zorundaydılar; aksi taktirde tehlike vardı... Ve tehlike vardı çünkü her imparatorun pek çoğunu hiç görmediği yüzlerce karısı vardı. Doğal olarak onlar herhangi birisine âşık olabilirdi. Ancak sadece hadım edilmiş erkeklerin saraya girmesine izin verilebilirdi, böylece bir kadın âşık olsa bile çocuk yapamazlardı. Önemli olan şey buydu.

Aile ortadan kalkmak ve yerini komüne bırakmak zorundadır. Bir komün bizim tüm enerjimizi, tüm paramızı, her şeyi tek bir havuzda biriktirmiş olduğumuz anlamına gelir; ve bu tüm insanların ihtiyacını giderir. Çocuklar komüne ait olacak, o nedenle bireysel miras meselesi olmayacaktır. Ve şayet sen tüm enerjini, tüm paranı ve tüm kaynaklarını havuza koyarsan her komün zengin olabilir ve her komün eşit düzeyde canlı olmanın keyfini çıkarabilir.

Bir kez bireyler ve komünler yan yana geliştiğinde toplum kaybolacak ve toplumla birlikte toplumun yarattığı tüm kötülükler kaybolacak. Bir örnek vereyim.

Çin'de 2000 yıl önce bir adım atılmıştı. Yeni sistem içinde, doktora hasta sağlıklı kaldığı sürece para ödenmek zorundaydı. Hasta kötü hissettiğinde, doktora para ödenmiyordu. Bu çok garip görünür. Biz doktora hasta olduğumuzda para öderiz ve o bizi yeniden sağlıklı hale getirir. Ancak bu tehlikelidir çünkü sen doktoru hastalığına bağımlı kılıyorsun. Hastalık onun çıkarı haline gelir: Ne kadar çok insan hasta olursa o kadar çok para kazanacaktır. Onun çıkarı sağlık değil hastalık olur. Eğer herkes sağlıklı kalırsa, o zaman hasta olacak tek kişi doktor olacaktır!

Onlar her kişinin kendi doktorunun olacağı ve kişi sağlıklı kaldığı sürece doktora her ay para ödeneceği çok pratik, devrimci bir fikirle ortaya çıktılar. Kişiyi sağlıklı olarak tutma doktorun görevidir;

ve doğal olarak o bunu yapacaktır çünkü ona bunun için para ödenir. Hasta kötü hissettiğinde doktor para kaybeder. Salgın hastalıklar olduğunda doktor iflas eder.

Şimdi ise tam tersi vardır. Şöyle bir öykü duydum:

Doktor Nasrettin Hocaya geldi ve "Çocuğunu çiçek hastalığından iyileştirdiğimi hatırlatmak için sana defalarca geldim. Ve sen ödeme yapmadın ve dinlemiyorsun" dedi.

Hoca dedi ki: "İyisi mi sen dinle; yoksa seni mahkemeye vereceğim."

Doktor da "Bu çok garip... ben çocuğunu iyileştirdim" dedi.

Hoca da, "Evet bunu biliyorum ama tüm kasabaya salgını yayan kim? Benim çocuğum! O yüzden kazandığın bütün parayı benimle bölüşmek zorundasın" dedi.

O haklıydı. Çocuğu muhteşem bir iş başarmıştı. Ve o günden sonra doktor asla para istemek için geri gelmedi. Molla'nın tespiti doğruydu. Doktor salgından epey para kazanmıştı.

Ama bu çok yanlış bir sistemdir. Komün, doktora komünü sağlıklı tuttuğu için para ödemeli ve eğer komünde birisi hastalanırsa doktorun geliri kesilmelidir. Yani doktorun işi sağlıktır, hastalık değil. Ve aradaki farkı görebilirsin: Batı'da doktorun işine hastalıkla ilişkili olan tıp ("İngilizce'de ilaç anlamına gelen "medicine") denir. Doğu'da ona "hayatın — hastalığın değil— bilimi"; anlamına gelen "ayurveda" denir. Doktorun temel işi insanların uzun yaşaması, sağlıklı, bütün yaşaması olmalıdır ve bunun için ona para ödenmelidir. Böylece her komün kolaylıkla bir doktor, bir tesisatçı, bir mühendis; her ne hizmete ihtiyaç varsa onu kolaylıkla karşılayabilir. Bu komünün sorumluluğu olmalıdır ve komüne hizmet eden insanlar dönüşümlü olarak çalışmalıdır böylelikle bir güç merkezi yeniden oluşmaz.

Komünün yönetim komitesi üyeleri her sene değişmelidir. Yeni insanlar gelmeli ve eski insanlar gitmelidir böylelikle kimse iktidara bağımlı olmaz. İnsanların bağımlılık geliştireceği en kötü uyuşturucu güçtür; onu vermek gerekir ama küçük dozlarla ve kısa sürelerle. Birey gelişmeli ve komün gelişmeli.

Ancak şimdilik toplumu tamamen unut onunla savaşma. Toplumla hiç işin olmasın; bırak toplum olduğu gibi devam etsin. Şayet yaşamak isterse şeklini, yapısını değiştirmek zorunda kalacak. Ölmek isterse bırak ölsün. Bir zararı yok. Dünyanın nüfusu aşırı çoğaldı; onun sadece şimdiki nüfusunun dörtte birine ihtiyacı var. O nedenle yeni hiçbir şeyi kavrayamayan, yaptıkları şeylerin ne olduğunu göremeyen ve tamamıyla körleşmiş olan eski, kokuşmuş kafalar zararlıdır ve zehirlidir... Eğer onlar ölmeye karar verirse, bırak sessizce ölsünler. Onları rahatsız etme.

Ben sana devrimci olmayı öğretmiyorum. Ben senin çok sessiz, neredeyse yeraltındaki bir dönüştürücü olmanı istiyorum. Çünkü tüm devrimler başarısız olmuştur, artık mümkün olan tek yol bizim onu çok sessizce ve barışçıl olarak yapmamız ve bu sayede de onun gerçekleşmesidir.

Sadece dinginlik içerisinde gerçekleşebilecek şeyler vardır. Örneğin eğer ağaçları seviyorsan köklerine bakmak için her gün onu kazmamalısın; aksi taktirde onu öldürürsün. Bu kökler saklı kalmalıdır. Onlar sessizce kendi işini yapar.

Benim insanlarım tıpkı kökler gibi olmalı: Sessizce işlerini yapmaya devam edip, kendilerini değiştirip, ilgilenen kim olursa onu değiştirip; değişim yaratabilecek metotları yaymalı, küçük havuzlar, küçük gruplar, küçük komünler ve ne zaman mümkün olursa da daha büyük komünler yaratmalıdır. Fakat bırak tüm bu şey çok sessizce, herhangi bir karmaşa yaratmaksızın gerçekleşsin.

Birey sadece toplum ölürse var olabilir; ikisi birlikte var olamaz. Toplumun ölmesi için zaman gelmiştir ve biz birlikteliğin resmi olmayan, daha çok kalbe ait olan yollarını bulacağız. Aile bunu önler. Aile her çocuğun etrafında sınırlar çizer. Der ki; "Ben senin babanım o nedenle sev beni. Ben senin annenim o nedenle sev beni. Senin ailen bu. Eğer gerek olursa kendini ailen için feda et." Aynı fikir daha büyük bir ölçekte ulusa yansıtılır: "Senin ulusun bu. Eğer sana ihtiyaç duyarsa, kendini feda et." Aile, toplum, ulus...giderek büyüyen aynı fikirdir o.

O nedenle benim en temel eleştirim aileye yöneliktir. Aile tüm problemlerin kökenidir. Yoksulluğumuz, hastalığımız, deliliğimiz, boş oluşumuz, sevgisizliğimiz; sebep ailedir. Ve tüm koşullanmalarımızın nedeni ailedir. En başından itibaren senin zihnini koşullandırmaya başlar: "Sen bir Yahudi'sin, sen bir Hıristiyan'sın, sen bir Hindu'sun, sen şusun ve sen busun" ve zavallı çocuk senin ne saçmalıklardan bahsettiğini bilmez.

Bir haham ve bir piskopos hakkında şu hikâyeyi duymuştum:

Onlar karşılıklı yaşıyorlarmış ve doğal olarak da sürekli bir biçimde her şey hakkında rekabet ediyorlarmış. Onların saygıdeğer dinlerinin prestijiymiş söz konusu olan.

Bir sabah haham piskoposun yeni bir arabası olduğunu görmüş: "Ne yapıyorsun?" diye sormuş.

Piskopos arabanın üzerine su döküyormuş. "Onu vaftiz ediyorum. Yeni bir araba aldım, bir Cadillac" demiş.

Hahamın kalbi kırılmış. Kapısının önünde, kendi gözlerinin önünde bir araba Hıristiyan yapılıyormuş!

Ertesi gün piskopos dışarı çıktığında şaşırmış. Hahama, "Ne yapıyorsun?" diye sormuş.

Güzel bir Rolls Royce orada duruyor ve haham da onun egzoz borusunu kesiyormuş. "Rolls Royce'umu sünnet ediyorum. O artık bir Yahudi" demiş.

Her çocuğa yaptıkları şey budur. Ve her çocuk bir Cadillac ve bir Rolls Royce kadar masumdur; ona ne yapıldığını bilmez.

Tüm koşullanmaların zemini ailedir; o sana tüm geçmişi ve tüm ağırlığı; yüzlerce yıldır yanlış olduğu kanıtlanmış tüm şu şeyleri miras olarak bırakır. Sen tüm bu yanlış şeylerle yüklenirsin ve senin zihnin onun karşıtı olan yeni her şeye kapalıdır ve engel teşkil eder. Senin zihnin basitçe yanlış şeylerle doludur.

Şayet çocuklar komünün kollarında olursa...ben bunu denedim ve son derece başarılı buldum. Çocuklar daha mutlular çünkü daha özgürler. Hiçbir koşullanma üzerlerine damgalanmaz; onlar daha erken olgunlaşır ve hiç kimse onları bağımlı kılmaya çalışmadığından daha bağımsız olurlar. Hiç kimse onlara yardım etmek için yollarına çıkmaz, o nedenle onlar da kendi kendilerine yardım etmek zorunda kalırlar. Bu olgunluk, netlik, belirli bir dayanıklılık getirir. Ve onların hepsi meditasyon yapıyor: Meditasyon koşullanma değildir; o sessiz bir şekilde bir şey yapmadan, sadece sessizlikten; gecenin sessizliğinden, sabahın erken saatlerinin sessizliğinden zevk alarak basitçe oturmaktır...ve yavaş, yavaş senin içsel varlığını kaplayan sessizliğinle tanışacaksın. O zaman gözlerini kapattığın anda dipsiz bir gölün sessizliğine düşersin. Ve bu sessizliğin içinden her an tazelenmiş çıkarsın. Bu sessizliğin içinden senin sevgin, senin güzelliğin, gözlerine özel bir derinlik; varlığına özel bir aura, bireyselliğine bir güç ve kendine saygı gelir.

Bir tarafta bireysel özgürlük ve otorite diğer tarafta otoriterlik ve diktatörlük insanın hayatını ve onun özlemlerini harekete geçiriyor lütfen bunun hakkında yorumda bulunur musun?

Bu aynı problemdir, farklı şekilde sorulmuş aynı sorudur. Toplum otoriterdir; kilise otoriterdir; eğitim sistemi otoriterdir. Hepsi der ki, "Biz ne dersek doğrudur ve onu sorgulamana gerek yoktur. Sen sadece onu takip et."

Ve problemler vardır, örneğin eğitim sistemi. Ben öğrencilik yaptım, ben bir profesördüm ve biliyorum ki bir kişinin hayatının en iyi kısmı okullardaki, kolejlerdeki, üniversitelerdeki otoriter insanlar tarafından harap edilir.

Pek çok kolejden hiçbir otoriterliği kabul edemediğim gibi basit bir neden yüzünden atıldım. "Kanıtlayın ve onu kabul etmeye hazırım. Ancak kanıtlanmadan onun için doğru gerekçeler verilmeden, rasyonel bir açıklama haline getirmeden onu kabul etmeyeceğim" dedim. Ve ben her sınıfta mücadele ediyordum çünkü her sınıfta öğretmenler sadece ders veriyordu. Öğrenciler not alıyordu çünkü ihtiyaç duyulan tek şey öğretmenin onlara söylemiş olduğu şeyi sınavda tekrar etmekti. Ve ne kadar tam bir papağan gibi tekrar edersen o kadar iyi not alırsın.

Ancak bu profesörler küçücük şeyleri kanıtlamakta dahi zorlandılar ve bu onları utandırdı. Bu her gün mevzu oldu. Söyledikleri herhangi bir şeyde hemen ayağa kalkıp sorgulardım —ve konuyla alakalı sorular soruyordum— "hangi temele dayanarak..."

Örneğin dinleri öğreten profesörlerden birisi Vedalar'ın —kutsal Hindu metinleri— Tanrı tarafından yazıldığını söyledi. Protesto etmek zorundaydım. "Karşı çıkıyorum. Her şeyden önce Tanrı'nın varlığını dahi kanıtlayamamış durumdasınız. İkinci olarak da saçmalıkla dolu bu kitapların Tanrı tarafından

yazıldığını söylüyorsunuz. Siz hiç Vedalar'a baktınız mı?" dedim. "Siz hiç ilk sayfasından son sayfasına kadar okudunuz mu?" diye sordum. Dört tane büyük ciltli Vedalar vardır. "Dördünü de yanımda getirdim ve rasgele açıp okuyabilirim ve bırakalım bu ifadeleri, Tanrı'nın yazıp yazmadığına tüm sınıf karar versin." Vedalar dualarla doludur. Şimdi, Tanrı dua edemez; kime dua edecek? Ve böylesine saçma sapan şeyler için edilen duaların Tanrı tarafından yazıldığını söylemek basitçe komiktir. Bir Brahmin dua ediyor, "Tüm ayinleri sürekli yapmaktayım, kutsal metinlere göre yaşıyorum ve sen hâlâ bana bir çocuk vermedin. Bana bir çocuk ver; bu benim dualarımın duyulduğunun bir kanıtı olacaktır."

"Bu pasajları Tanrı nasıl yazmış olabilir? Bu bir kimse tarafından yazılmıştır ve Tanrı'ya hitap edilmiştir. Ancak bu Tanrı'nın kendisi tarafından yazılmış olamaz. Ve şayet Tanrı'nın durumu buysa, o zaman bu zavallı adama yüklenmemeliyiz. Tanrı başka birisinden bir çocuk istiyor, o halde niçin biz de aynı kaynaktan istekte bulunmayalım? Niçin bu zavallı adamı rahatsız edelim?" diye sordum ona.

Sonuç olarak bütün kolejler beni reddedecekti. Onların cevabı buydu. Müdür bana, "Üzgünüz. Senin haklı olduğunu biliyoruz ama koleji idare etmek zorundayız. Sen tüm kurumu yok edeceksin. Profesörler istifa etmekle tehdit ediyor, öğrenciler senin profesörlerin öğretmesine izin vermediğini söylüyor çünkü tek bir noktada, her gün, bütün bir ders kayboluyor. Sekiz ay geçti ve şayet aynı şekilde devam ederse önümüzdeki iki ayda bu ders konuları bitmemiş olacak.

Onlar buraya sınavları vermek için geldiler; onlar hakikatle ilgilenmiyorlar, onlar herhangi bir iddianın geçerliliği ile ilgilenmiyorlar. Burada olmanın tek nedeni bir diploma almak ve sen garip bir insansın; öyle görünüyor ki sen diplomalarla ilgili değilsin" dedi.

Ben de, "Diplomalarla hiç ilgilenmiyorum. Hiçbir şey bilmeyen bu profesörlerden alınacak diplomalarla ne yapacağım? Bu insanları beni sınava sokacak kişiler olarak görmüyorum. Bana diplomayı verdiğiniz gün, onu hemen sizin önünüzde yırtacağım çünkü bu insanlar en basit soruyu dahi yanıtlayamıyorlar" dedim.

Ancak tüm sistem bu şekilde işlemektedir. Ben kendim bir profesör olduğumda yeni bir düzenleme yapmam gerekti. Düzenleme şuydu: Kırk dakikalık dersin ilk yirmi dakikasında okutulan kitabın metnini aynen yazıldığı gibi öğretiyordum ve yirmi dakika boyunca da onu eleştiriyordum. Öğrencilerim, "Delireceğiz!" dediler.

"Bu sizin probleminiz; ama ben bu söylenenlerin eleştirilmeden kalmasına izin veremem. Seçebilirsiniz; sınav olduğunda hangisini isterseniz yazabilirsiniz. Şayet kalmak istiyorsanız benim söylediğim kısmı seçin. Eğer geçmek isterseniz ilk kısmı seçin. Ben bunu açıkça ifade ediyorum; kimseyi kandırmıyorum; fakat sizleri kesinlikle yanlış olduğunu düşündüğüm şeyleri öğreterek kandıramam" dedim.

Sonunda rektör beni yanına çağırdı ve bana, "Bu garip bir öğretme tarzı. Her gün zamanının yarısında dersi öğretiyor ve diğer yarısında da onlara öğretmiş olduğun dersi tamamen yok eden kendi

iddiaların olduğunu duyuyorum. Bu durumda onlar sınıftan çıkarken geldikleri kadar boş olarak çıkıyorlar... aslında daha da karışmış olarak!" dedi.

"Ben kimse hakkında endişelenmiyorum. Ben bir öğrenci iken öğrenci olduğum tüm yıllar boyunca bana ne yaptılar? Bir kolejden diğerine sürüldüm. Ve bir gün gelip tanımlanan derse haksızlık edip etmediğimi dinleyebilirsiniz. Açık olmak gerekirse müfredattaki dersi mümkün olduğu kadar tam bir şekilde öğretiyorum" dedim.

Bir gün geldi ve dersi dinledi ve yirmi dakika sonra, "Bu gerçekten muhteşem. Ben de bir felsefe öğrencisi idim fakat hiç kimse bana bu şekilde öğretmemişti" dedi.

"Bu dersin sadece yarısı. Sadece bekleyin çünkü şimdi onu adım adım yok edeceğim" dedim.

Ve ben onu tamamen yok ettiğimde, "Aman Tanrım! Şimdi zavallı öğrencilerin bana söylediklerini anlayabiliyorum. Senin bu türden bir kurumda profesör olmaman gerekir. Yaptığın şeyin kesinlikle dürüstlük olduğunu anlayabiliyorum ama bu sistem zeki insanlar yaratmıyor; bu sistem sadece iyi hafızaya sahip insanlar yaratıyor ve ihtiyaç olan şey de bu. Bizim memurlara ihtiyacımız var, bizim bürokratlara ihtiyacımız var ve bu işler zekâ değil iyi bir hafızaya ihtiyaç duyar" dedi.

"Diğer bir deyişle sizin insanlara değil bilgisayarlara ihtiyacınız var. Eğer eğitim sisteminiz buysa o zaman er ya da geç insanları bilgisayarlarla değiştireceksiniz" dedim. Ve onların yaptığı şey de budur. Her yerde önemli pozisyonları bilgisayarlarla değiştiriyorlar çünkü bilgisayarlar daha güvenilirdir. Onlar sadece hafızadır, zekâ yoktur.

Ne kadar bastırılmış olursa olsun bir insanoğlu belirli bir zekâya sahiptir.

Hiroşima ve Nagazaki'ye atom bombasını atan adam... şayet o bir bilgisayar olsaydı hiçbir sorun olmazdı: tam saatinde, tam sırasında bombayı atar ve geri dönerdi. O tamamıyla mekanik olurdu. Ancak onun zekâsını ne kadar yok etmiş olursan ol bombayı atan adam yaptığı şey hakkında bir kez daha düşünmek zorunda kaldı. Tamamıyla masum, sivillerden oluşan, asker olmayan, hiç kimseye bir zararı dokunmamış yüz bin insanı öldürmek; doğru mudur?

Artık her yerde tüm nükleer silahlar insanların ellerinde değil bilgisayarların ellerindedir. Üçüncü dünya savaşında bilgisayarlar savaşacak. İnsanlar öldürülecek; bu başka bir konudur. Bilgisayarlar insanların hayatta kalmasını ya da yok olmasını umursamaz; bu onları bağlamaz. Ancak onlar bir insanın yapamayacağı işi tam olarak ve verimli bir şekilde yapacaktır. Bir insan insanlığın tümünü yok ederken şüphe duyabilir. Zekâsı olan bir şey, birazcık zekâsı olan bir şey, "Ne yapıyorum?" sorusunu yaratmak için yeterlidir.

Tüm kurumlarımız, dinlerimiz otoriterdir. Onlar sana nedeni söylemez: "Kitapta yazdığı için, İsa öyle söylediği için, sadece yap." İsa onun niçin yapılması gerektiğine ilişkin tek bir gerekçe vermemiştir; o kendi doktrinleri için tek bir rasyonel temel vermemiştir. Ne Musa ne de Krishna bunu yapmamıştır.

Krishna Arjuna'ya basitçe şöyle der: "Bu Tanrı'dandır: Savaşmak zorundasın" otoriterlik budur. Her durumda söylediğin her şeyin, her ne olursa olsun kesinlikle sorgulanamaz olması için Tanrı kullanılır, maniple edilir.

Dünyadaki tüm otoriterliği yok etmeliyiz.

Otorite tamamen farklıdır. Otoriterlik toplumla, kilise ile bağlantılıdır; otorite bireysel fark edişle ilgili bir şeydir.

Sana bir şey söylersem, otorite ile söylerim. Bu basitçe şu anlama gelir, bunu söylüyorum çünkü o benim deneyimimdi; ancak bu senin ona inanmak zorunda olduğun anlamına gelmez. Onu dinlemiş olman yeterlidir; artık onun üzerinde düşünebilir, onun yanında ya da karşısında olmaya karar verebilirsin.

Benim için önemli olan şey onun yanında olmaya karar vermen değildir; benim için önemli olan şey senin kendi başına karar vermendir. Senin kararın onun karşısında olabilir, bu önemli değildir fakat karar senin kendi varlığından gelmelidir. Şayet o senin varlığından gelmezse o zaman sen beni otoriter yapıyorsun.

Ben kendi otoritemden konuşuyorum. Lütfen beni bir otoriter haline getirme çünkü ben gerçeği, basitçe mümkün olan en büyük kuvvetle ve ateşli bir şekilde ifade ediyorum. Bu sayede o senin için kesinlikle netleşir ve artık sen karar vermekte özgürsündür. Ben senin için karar vermiyorum ve senin bana inanmanı ya da iman etmeni istemiyorum.

Ben sadece, "Bana bir şans tanı. Söylediğim şeyi bir düşün" diyorum. Ve sen onun hakkında düşündüğün için sana minnet duyacağım. Bu yeterlidir. Senin düşüncen sana daha keskin bir zekâ verecektir... ve ben zekâya güveniyorum. Düşünürsen ve zekâ keskinleşirse senin varacağın sonucun ne olursa olsun doğru olacağını biliyorum.

Ve şayet bir kez senin sonucun yanlış olsa bile bunun önemi yoktur. Kişi pek çok kez düşmeli ve yeniden kalkmalıdır. Hayat budur. Kişi hatalar yapmalı ve onlardan ders almalıdır ve her yolunu kapatan kayayı bir atlama taşına dönüştürmelidir.

Fakat benim çevremde inanç ya da iman meselesi yoktur. Bireysel özgürlük ile birlikte otoriterlik ölür ve yeni bir güç doğar: Otorite. Her bireyin kendi deneyimlerini yaşayacak kapasitesi vardır; o zaman onun otoritesi vardır, o zaman o, "Onu gördüm. Onu tattım. Ondan hoşlandım. Onunla dans

ettim. Ve ben birtakım kutsal metinlerden alıntı yapmıyorum, basitçe kalbimi sana açıyorum" diyebilir. Otorite deneyime aittir.

Otoriterlik başka birisine aittir sana değil; o yüzden de o özgürlük değil kölelik yaratır. Ve benim için özgürlük nihai değerdir çünkü sadece özgürlüğün içerisinde çiçek açabilirsin ve potansiyelinin tamamı çiçek açabilir.

Toplum insanın varlığı tarafından belirlenmiş gerçek bir olgu mudur yoksa o sahte bir kavram, sadece insan uykuda olduğu için var olan bir durum mudur?

Toplum varoluşsal bir gerçeklik değildir. O, insan uykuda olduğu için, insan kaos içinde olduğu için, insan ahlaksızlığa dönüştürmeden özgürlüğe sahip olamadığı için insan tarafından yaratılmıştır. İnsanın özgürlüğe sahip olup da ondan çıkar sağlamama gücü yoktur. O yüzden o insanın yapay —ama gerekli— bir yaratımıdır.

Toplum yapay olduğu için dağılabilir. Bir kez gerekli olduğu için bu onun sonsuza dek gerekli olacağı anlamına gelmez. İnsan sadece onu gerekli kılan koşulları değiştirmek durumundadır. Ve onun varoluşsal olmaması iyidir, aksi taktirde ondan kurtulmanın hiçbir yolu olmazdı.

O bizim kendi ürettiğimiz bir şeydir. Onu ne zaman istersek yok edebiliriz.

Nasıl birbiri ile savaşan tekil egoların barbarlığına kapılmadan kolektifliğin, ulusların dışına doğru evrim geçirmeli?

Tüm soruların tek bir şey üzerinde odaklanıyor. Ben sana sadece tek bir cevap vermek istiyorum.

Bir meseli hatırladım. Büyük bir usta deniz kıyısında, kumsalda oturuyordu. Ve hakikati arayan bir adam ona geldi, ayaklarına dokundu ve "Şayet sizi rahatsız etmiyorsam hakikati bulmama yardım edecek ne önerirseniz yapmak isterim" dedi.

Usta, basitçe gözlerini kapattı ve sessiz kaldı.

Adam başını salladı, içinden, "Bu adam delirmiş olmalı. Ben ona bir soru soruyorum o ise gözlerini kapatıyor" dedi. Adamı salladı ve "Soruma ne oldu?" diye sordu.

"Cevapladım, onu cevapladım. Sadece sessizce otur... hiçbir şey yapma ve çimen kendiliğinden büyür. Onun için endişelenmene gerek yok; her şey gerçekleşecek. Sen sadece sessizce otur, sessizliğin tadını çıkart."

Adam, "Ona bir isim verebilir misiniz? Çünkü insanlar bana soruyor 'ne yapıyorsun?' diye" dedi.

Bunun üzerine parmağı ile kumun üstüne "Meditasyon" yazdı.

Adam "Bu çok kısa bir cevap. Biraz daha ayrıntılı cevap verebilir misin?"

Usta, büyük harflerle MEDİTASYON yazdı. "Ama bunlar sadece büyük harfler, aynı şeyi yazıyorsun" dedi.

Usta, "Eğer bundan daha çok şey söylersem o zaman yanlış olacak. Eğer anlayabilirsen o zaman sadece sana söylediğim şeyi yap ve bileceksin" dedi.

Ve benim cevabım da budur.

Her birey bir meditasyoncu, sessiz bir izleyici olmalıdır. Bu sayede kendisini keşfedebilir. Ve bu keşif onun etrafındaki her şeyi değiştirecektir. Ve şayet biz pek çok insanı meditasyon aracılığıyla değiştirebilirsek yeni bir dünya yaratabiliriz.

Pek çok insan yüzyıllardır yeni bir dünya umut ediyor ancak onlar, bunu nasıl yaratacakları hakkında hiçbir fikre sahip değiller. Ben sana onu nasıl yaratacağının kesin bilimini veriyorum. Bu bilimin adı medistasyondur.

TANRI PROBLEMİ

Nietzsche'nin kâhince bir sözü vardır: "Tanrı öldü ve insan özgür." Onun bu konuda çok muazzam bir kavrayışı vardı. Onun bu beyanatının derinliğini çok az insan anlamıştır. Bu insan bilincinde bir kilometre taşıdır. Eğer bir Tanrı varsa insan asla özgür olamaz; bu olasılık dışıdır. Tanrı ve insanın özgürlüğü birlikte var olamaz çünkü Tanrı'nın anlamı onun yaratıcı olması demektir; o zaman bizler kuklalara indirgeniriz. Ve şayet o bizi yarattıysa, istediği an bizi yok edebilir. O bizi yarattığında bize hiçbir şey sormadı; bizi yok etmek istediğinde bize sormak zorunda değil. Yaratmak ya da yok etmek tamamen onun arzusuna kalmıştır. Nasıl özgür olabilirsin? Olmak için dahi özgür değilsin. Ne doğumun senin özgürlüğündür, ne de ölümün senin özgürlüğündür; ve bu iki köleliğin arasında hayatının bir özgürlük olabileceğini mi düşünüyorsun?

İnsanın özgürlüğü kurtarılacaksa Tanrı ölmek zorundadır.

Seçenek açıktır; boyun eğmek söz konusu değildir. Tanrı ile birlikte insan bir köle olarak kalacaktır ve özgürlük sadece boş bir sözcük olarak kalacaktır. Sadece Tanrı'nın olmadığı özgürlük anlam kazanmaya başlar.

Fakat Friedrich Nietzsche'nin ifadesi sadece yarısıdır; hiç kimse onu tamamlamaya çalışmadı. O tam gibi görünür ancak görünümler her zaman hakiki değildir. Dünyada tanrısı olmayan dinler vardır —ki bu dinlerde dahi insan özgür değildir —Budizm'in, Jainizm'in, Taoizm'in —tüm dinlerin en derin olanlarının— Friedrich Nietzsche farkında değildi. Bu üç din için Tanrı yoktur.

Lao Tzu, Mahavira ve Gautam Buda aynı nedenden Tanrı'yı reddetmiştir çünkü Tanrı ile birlikte insanın sadece bir kukla olduğunu görebilmişlerdir. O zaman aydınlanma için tüm çabalar anlamsız olur; sen özgür değilsin, nasıl aydınlanabilirsin? Ve her şeye gücü yeten, tüm güce sahip birisi var; senin aydınlanmanı senden alabilir. O her şeyi yok edebilir!

Ancak Nietzsche tanrısız dinler olduğunun farkında değil. Binlerce yıldır Tanrı'nın varlığının insan özgürlüğünün önündeki en büyük engel olduğunu anlamış insanlar vardır; onlar Tanrı'yı ortadan kaldırmıştır. Fakat insan hâlâ özgür değildir.

Benim senin anlaman için yol göstermeye çalıştığım şey, sadece Tanrı'yı öldürerek insanı özgür kılamayacağındır. Bir şeyi daha öldürmek zorunda kalacaksın ve bu da dindir.

Bu nedenle dinin de ölmesi gerektiğini söyledim; o Tanrı'yı izlemeli. Ve biz senin üzerinde senden daha güçlü hiç kimsenin olmadığı ve farklı türden kafesler —Hıristiyan, Müslüman, Hindu, Budist— güzel kafesler... yaratacak organize dinin olmadığı dinsiz ve tanrısız bir dindarlık yaratmak zorundayız.

Tanrı ve dinin birlikte ölmesi ile otomatik olarak bir şey daha ölür; ve bu da din adamlığı, liderlik, farklı çeşitlerdeki dini liderliktir. Artık onun bir işlevi yoktur. Onun bir papa ya da bir *shankaracharya* ya da bir ayetullah olabileceği organize bir din yoktur. Onun temsil edebileceği bir Tanrı yoktur; onun işlevi bitmiştir.

Buda, Mahavira, Lao Tzu, Tanrı olmadan bile din kalırsa din adamının insanı köleliğin içinde tutmayı başarabileceğini bilmeden, farkında olmadan Friedrich Nietzsche ile aynı şekilde Tanrı'yı bırakmışlardır. Ve o insanı köle olarak tutmuştur.

O nedenle Friedrich Nietzsche'nin kavrayışını tamamlamak için din ölmek zorundadır. Eğer Tanrı yoksa organize bir dinin olmasının anlamı yoktur. Kim için organize din var olsun? Kiliseler, tapınaklar, camiler, sinagoglar yok olmak zorundadır. Ve bununla birlikte hahamlar ve piskoposlar ve her çeşidinden dini lider basitçe işsiz kalır, gereksiz hale gelir. Ancak muazzam bir devrim gerçekleşir; insan tamamen özgür olur.

Bu özgürlüğün ifade ettiği şeyler hakkında konuşmadan önce Friedrich Nietzsche'nin kavrayışı gerçekleşseydi, o zaman insanoğlu için nasıl bir özgürlük olacağını anlamak durumundasın. Tanrı öldü, insan özgür... ne için özgür? Onun özgürlüğü tıpkı diğer hayvanlarınki gibi olacaktır.

Ona özgürlük demek doğru değildir; o şehvettir. O özgürlük değildir çünkü o hiç sorumluluk, hiç bilinç taşımaz. O insanın kendisini yukarı doğru yükseltmesine, esaretinde olduğundan daha yüksek bir şey olmasına yardım etmeyecek. Özgürlük seni köleliğinin içinde olduğun yerden daha yükseğe çekmiyorsa anlamsızdır. Özgürlüğünün seni köleliğinden daha aşağıya çekmesi mümkündür çünkü köleliğin belli bir disiplini vardı, onun belirli bir ahlakı vardı, onun belirli prensipleri vardı. Onun arkanı kollayan, cezalandırılmaktan ve cehennemden korkutan, ödüller ve cennet için seni açgözlü kılan ve seni, özgürlüğü olan ama bu özgürlüğün onları daha yüksek bir varlık yapmadığı vahşi hayvanlardan biraz daha yüksekte tutan belirli bir organize dini vardı. Senin takdir edebileceğin herhangi bir niteliği vermemiştir o.

Nietzsche sadece özgürlük vermenin yeterli olmadığına ilişkin hiçbir fikre sahip değildi; o sadece yetersiz değil, tehlikelidir. O insanı hayvanlığa indirgeyebilir. Özgürlük adına daha yüksek bilinç hallerine doğru giden yolunu kaybedebilir.

Ben Tanrı öldü, organize bir varlık olarak din öldü dediğimde; o zaman insan kendisi olmak için özgürdür. İlk defa o en derindeki varlığını hiçbir engel olmadan keşfetmek için özgürdür. O kendi varlığının derinliklerine dalmak için, bilincinin yüksekliklerine ulaşmak için özgürdür. Onu engelleyecek hiç kimse yoktur; onun özgürlüğü tamdır. Ancak bu özgürlük sadece —Tanrı'nın mevcudiyetinin kalkması ile dinin mevcudiyetinin kalkması ile din adamlığının ve dini liderliğin mevcudiyetinin kalkması ile— mümkün olur. Böyle olursa benim dindarlık niteliği dediğim bir şeyi koruyabiliriz, bu sayede sadece dindarlık canlı kalır. Ve dindarlık insan özgürlüğü ile mükemmel bir şekilde uyumludur; o insan gelişimini güçlendirir.

"Dindarlık" diyerek ben insanın olduğu hali ile yeterli olmadığını ifade ediyorum. O daha fazla olabilir, o çok daha fazlası olabilir. O ne olursa olsun bir tohumdur. O içinde nasıl bir potansiyel taşıdığını bilmez.

Dindarlık basitçe gelişmek için bir meydan okumadır; o, tohumun kendini ifade etmesinin zirvesine ulaşması, binlerce çiçeğe dönüşmesi ve içinde saklı olan mis kokuları serbest bırakması için bir meydan okumadır. Bu mis kokuya ben dindarlık diyorum. Onun senin sözde dinlerinle hiçbir alakası yoktur, onun Tanrı ile hiçbir alakası yoktur, onun din adamlığıyla hiçbir alakası yoktur: Onun seninle ve senin gelişme potansiyelinle bir alakası vardır.

ALINYAZISI VE KADER FİKRİ

Alınyazısı yoktur, kader yoktur. Sen sadece sorumluluğunu var olmayan bir şeyin üzerine atmaya çalışıyorsun. Ve o var olmadığı için, sana direnç gösteremez; sana, "Lütfen sorumluğunu bana atma!" diyemez.

Tanrı sessizdir, onun üzerine herhangi bir şeyi atabilirsin; direnç yoktur çünkü direnç gösterecek kimse yoktur. Alınyazısı da yine aynı şekildedir. Aşkta başarısız olursun, diğer mevzularda başarısız olursun. Başarısız olmak canını yakar. Yaralanmış kalbin için bir tür merheme ihtiyaç duyarsın. "Kader" güzel bir merhemdir ve bedava olarak mevcuttur. Onun için bir şey ödemene gerek yoktur. "Ne yapabilirim? Her şeye alınyazısı karar verir" diyebilirsin. Başarı ya da başarısızlık, zenginlik ya da yoksulluk, hastalık ya da sağlık, yaşam ya da ölüm; her şey, adına kader denilen bilinmeyen bir gücün ellerindedir. "Elimden gelenin en iyisini yapıyorum, hâlâ başarısız olmaya devam ediyorum. Bana vaaz edilen tüm ahlaki prensipleri izliyorum, hâlâ fakirim. Ve her türünden ahlaksız insanın zengin

olduğunu, öne çıktığını, ünlü olduğunu görüyorum. Tüm bunlar kaderdir." Bu sana avuntu verir. Bu sana hedeflerine ulaşmadığın için avuntu verir.

Aynı zamanda bu sana şayet başkaları başarıyı elde etti ise bunda fazla bir şey olmadığı; bunun sadece kader tarafından belirlendiği avuntusunu verir. Bu durumda bir taraftan kendini aşağılık hissetmekten kurtulursun diğer taraftan senin kıskançlığın, başarılı insanın başarısının yalnızca kader onu bu şekilde istedi diye olduğu fikrinden hoşlanır: "Bunun onunla bir alakası yok; onun benden üstün bir tarafı yok."

Tanrı, kader, alınyazısı; bunların hepsi aynı kategoridedir. Sorumluluğunu var olmayan bir şeyin üzerine atıyorsun.

Şayet Tanrı var olsaydı sessiz kalmazdı. Ben sürekli onun var olmadığını söylüyorum. Şayet var olsaydı zamanı gelmiştir; "Ortaya çıkardı ve ben buradayım! Niçin benim olmadığımı söyleyip duruyorsun?" diye ilan ederdi. Ancak o asla gelmeyecek.

Her zaman için Tanrı'nın varoluşunu reddeden insanlar olmuştur fakat o asla kendini kanıtlamak için bir çaba göstermemiştir. Örneğin, Batının tanınmış filozoflarından Edmund Burke, kiliseye gidip rahibin önünde durmuş, "Bu benim saatim. Eğer Tanrı varsa —büyük bir kanıt istemiyorum sadece basit bir kanıt— saatim dursun. Siz dua edin, cemaatiniz dua edebilir, ne istiyorsanız yapabilirsiniz. Tanrı'yı saatimi durdurması için ikna edin ve bu benim inanmam için yeterli olacak" dedi.

Dua ettiler; bu tüm Hıristiyanlığın prestiji meselesiydi, tek bir adam Tanrıya meydan okuyor. Ve o büyük bir mucize istemiyor, küçücük bir mucize: "Saatimi durdursun." Ve Tanrı bunu yapamadı. Edmund Burke Tanrı'nın olmadığını kanıtlamıştır. Ne büyük bir argüman! Ancak basit, net, konuyla alakalı.

Dünyanın her yanında kurtulmak istediğin herhangi bir şeyi Tanrı'nın üstüne, kaderin üstüne, alınyazısının üstüne atıyorsun. Onlar sadece var olmayan şeyler için farklı isimlerdir. Şu kesindir ki sen gerçekten orada olan birisinin üzerine çöp dökemezsin. Sabrın bir sınırı vardır. Komşunun arazisine çöp dökmeyi bir dene. Belki bir gün için herhangi bir şey söylemeyebilir; belki iki gün bekleyebilir ama nereye kadar? Er ya da geç seni ensenden yakalayacak ve sana şunu kanıtlayacaktır: "Ben varım! Benim avluma çöp dökmeye devam edemezsin." Ancak evde hiç kimse yoksa avluya istediğin sürece çöp dökmeye devam edebilirsin. Kimse karşı çıkmayacak, kimse gelip, "Neler oluyor? Sende hiç terbiye yok mu?" demeyecek.

Tanrı, kader, alınyazısı; bunlar sahte sözcüklerdir, zırvalıktır, bundan daha çok bir şey değildir. Onları tamamen bırak, çünkü onları bırakmak eylemlerin için seni tamamıyla sorumlu kılacak, seni bir birey yapacaktır. Ve sen sorumluluğu kendin almadığın sürece asla güçlü olmayacaksın, asla bağımsız olmayacaksın, özgürlüğü hiç tatmayacaksın.

Özgürlüğe sahip olabilirsin. Ancak bunun bedeli, sorumluluğu bütünüyle kabul etmektir.

Ben öylesine engin bir özgürlük hissettim ki, sana baktığımda üzülüyorum. Sen de aynı fırsata, özgür birey olmanın içinde çiçek açma potansiyeline sahipsin ama sen köle kalmaya devam ediyorsun. Ve senin bunu başarabilme yöntemin asla sorumlu olmamaktır.

Sorumlu olmamanın seni özgürleştirdiğini mi düşünüyorsun? Eylemlerinden, düşüncelerinden, varlığından sorumlu hissetmemenin seni bunların sonuçlarından özgürleştirdiğini mi düşünüyorsun? Hayır, kesinlikle hayır. O seni köleleştirir; o seni insandan daha düşük bir şey yapar. O senden tüm ihtişamını alır. Dik duramazsın; kamburlaşırsın. Zekân gelişemez çünkü sen meydan okumayı kabul etmedin. Sen kaderi, Tanrı'yı, alınyazısını bekliyorsun. "Doğru zaman —Tanrı'nın istediği doğru zaman— geldiğinde ben de son derece mutlu olacağım" diye düşünüyorsun.

Senin mutluluğuna karar verecek bir Tanrı yok. Varoluşta yalnızsın. Yalnız gelirsin, yalnız ölürsün. Doğumla ölüm arasındayken, elbette kendini sanki birisi —karın, baban, annen, kocan, arkadaşın— seninleymiş gibi kandırabilirsin ancak bu sadece "mış" gibi yapmaktır. Tek başına gelirsin, tek başına gidersin; doğumla ölüm arasında tek başınasın.

Ve ben senin bir erkeği ya da bir kadını sevemeyeceğini söylemiyorum. Aslında sorumluluğunu omuzlarına almış iki bağımsız, özgür insan buluştuğunda, bunda muazzam bir güzellik vardır. Hiç kimse diğerine yük olmaz. Hiç kimse diğerine bir şeyleri yığmaz. Sen bir şeyleri yığma fikrini tamamen bırakmış haldesin. Bir arada olabilirsiniz ama tek başınalığınız dokunulmaz, saf, bakire, kristal gibi temiz kalır. Asla birbirinizin alanlarına girmezsiniz. Sırf ayrı olduğunuz için birbirinizden keyif alabilirsiniz.

Ayrı kaldıkça —tek başına olduğun daha net bir biçimde anlaşılır, o da tek başınadır— iki tek başınalığın, iki kutbun, iki bireyin muhteşem buluşmasının olasılığı daha da büyük olur.

Alınyazısı, kader, kısmet, Tanrı gibi sözcükleri unut. Ve astrologlar, zihin okuyanlar, el falına bakanlar, geleceği tahmin edenler tarafından kandırılmana izin verme. Şayet sen yaratmazsan gelecek yoktur! Ve yarın olacak her şey senin kendi yaratımın olacaktır. Ve o bugün, şimdi yapılmak zorundadır çünkü bugünün içinden, bugünün rahminden yarın doğacaktır.

Sorumluluğu tamamen üzerine al; benim sana mesajım budur. Bu yüzden ben her zaman zihnindeki Tanrı'yı yok etmeye çalışıyorum. Ona karşı herhangi bir şeyim yok. Nasıl ona karşı bir şeyim olabilir? O yok ki! Benim var olmayan bir şey için imanımı heba edeceğimi mi düşünüyorsun? Hayır, ben senin koşullanmalarınla savaşıyorum; onlar vardır. Tanrı yoktur ama senin içinde bir Tanrı fikri vardır ve ben bu fikirle onu bırakmanı, temiz olmanı ve hayatın için tüm sorumluğu almanı söyleyerek savaşıyorum.

Benim deneyimim budur: Kendimin sorumluluğunu tamamıyla aldığımda, özgürlüğün tüm kapılarını bana açılmış olarak buldum. Onlar birlikte hareket eder.

Herkes özgürlük ister. Hiç kimse sorumluluk istemez. Asla özgürlüğe sahip olmayacaksın; bir köle olarak kalacaksın. Unutma, bir köle olarak kalmak da senin sorumluluğundadır. Onu sen seçtin; o sana zorla kabul ettirilmedi.

Güzel bir Yunanlı filozof, mistik —ender rastlanacak nitelikte bir mistik— olan Diyojen'i anımsadım. O Aristo'nun çağdaşıydı ve o Aristo'ya benim olduğum kadar karşıydı, o nedenle Diyojen ile belli bir dostluğum vardır.

Aristo insanı tüyleri olmayan ve iki ayak üzerinde yürüyen bir hayvan olarak tanımlamıştır. Diyojen ne yapmıştır? Bir hayvan yakalamıştır; iki ayağıyla yürüyen ama tüyleri de olup uçabilen pek çok hayvan vardır. Diyojen bir tavus kuşu yakaladı, tüm tüylerini yoldu ve tavus kuşunu Aristo'ya, "Lütfen bir insanoğlunun armağanını kabul et" yazan mesajla birlikte gönderdi.

Diyojen çıplak yaşamıştır çünkü o, "İnsan çıplak doğar ve giysiler tarafından korunduğu için zayıf düşer" demiştir. Tüm dünyadaki hiçbir hayvanın giysisi yoktur; İngiltere'deki birkaç köpek dışında. İngiltere gizemli bir ülkedir. Köpeklerin elbiseleri vardır çünkü çıplak bir köpek Hıristiyanlığa uygun değildir. Victoria İngiltere'sinde sandalye bacaklarının bile kumaşlarla kaplandığını —çünkü onlar bacaktır ve çıplak bacaklara bakmak centilmence bir şey değildir— öğrenmek seni şaşırtacaktır.

Diyojen çıplak yaşadı. O güçlü bir adamdı. İnsanları kaçırıp onları pazarda köle olarak satan dört kişi, "Bu büyük bir balık, bu adam bize çok iyi para kazandırabilir. Pek çok köle sattık ama hiçbirisi bu kadar güçlü, bu kadar güzel, bu kadar genç değildi. İstediğimiz kadar yüksek meblağ talep edebiliriz. Ve biz pazarda bu adamı tezgâha koyduğumuz anda müthiş bir çekişme olacaktır. Ancak, dört kişi onu yakalamak için yeterli değil. Tek başına hepimizi öldürebilir" diye aralarında konuştular.

Diyojen kendisi hakkında söylediklerini duydu. O nehrin kıyısında, bir ağacın altında serin esintinin tadını çıkararak oturuyordu; ve ağacın arkasında şu dördü ne yapacaklarını planlıyordu. "Endişelenmeyin. Gelin buraya! Sizi öldüreceğim için endişelenmenize gerek yok, ben asla bir şeyi öldürmem. Ve savaşacağım, direneceğim konusunda da endişe duymanıza gerek yok, hayır! Ben kimseyle dövüşmem, ben hiçbir şeye direnmem. Beni köle olarak mı satmak istiyorsunuz?" dedi onlara.

Utanarak, korkarak bu dört kişi dedi ki: "Düşündüğümüz şey buydu. Biz yoksuluz...eğer isterseniz?"

"Elbette isterim. Bir şekilde yoksulluğunuzu giderebilirsem, bu çok güzel olur."

Onlar da zincirleri çıkardı. "Onları nehre atın; beni zincirlemenize gerek yok. Sizin önünüzden yürüyeceğim. Hiçbir şeyden kaçmaya inanmıyorum. Aslında satılmaktan, yüksek bir platformda durup ve yüzlerce insanın beni elde etmeye çalışması fikrinden heyecan duyuyorum. Bu açık artırma beni heyecanlandırıyor; geliyorum!" dedi.

Şu dört adam biraz daha korkmuştu: bu adam sadece güçlü ve güzel değil, biraz da kaçık gibi görünüyordu; tehlikeli olabilirdi. Ancak artık onlar için kaçış yolu yoktu. "Eğer kaçmaya çalışırsanız, kendi hayatınızı riske sokarsınız. Siz dördünüz beni izleyin sadece. Pazarda beni tezgâha koyun" dedi.

İstemeden onu takip ettiler. Onlar onu almak istemişti ama o onların önünden gidiyordu! Olayın özünü anlayabiliyor musun? Böylesi bir durumda dahi sorumluluğu üzerine alıyor. Bir insanın başına gelebilecek en çirkin şey olan, pazarlık edilip bir mal gibi satılabilmesi için insanların onun üzerine komplo kurduğu böylesi bir durumda bile o özgür bir adamdır.

Ama o bu insanlara, "Korkmayın ve kaçmaya da çalışmayın. Bana çok iyi bir fikir verdiniz, size minnettarım. Bu benim sorumluluğum, pazara gidiyorum. Beni açık artırmaya çıkarın" dedi.

"Bu nasıl bir adam?" diye merak ettiler. Ancak, şu andan sonra bir çıkış yolu yoktu, o nedenle onu izlediler. Ve onu herkesin görebileceği yüksek bir tezgâhın üzerine koyduklarında, neredeyse sessizlik kaplamıştı her yanı, neredeyse çıt çıkmıyordu. İnsanlar hiç bu kadar orantılı bir beden görmemişti, o kadar güzeldi ki; sanki çelikten yapılmıştı, çok güçlüydü.

Açık artırmacı herhangi bir şey söylemeden önce Diyojen, "Herkes beni dinlesin! Burada herhangi bir köleye satılacak bir efendi var çünkü bu dört insanın paraya ihtiyacı var. O yüzden pazarlık başlasın; ancak unutmayın bir efendi satın alıyorsunuz" diye duyurdu.

Onu bir kral satın aldı. O elbette bunu yapabilirdi; açık artırmada giderek daha da çok para önerdi. Pek çok insan ilgilenmişti ama sonuçta daha önceden duyulmamış bir miktarda para bu dört kişiye verildi. Diyojen onlara, "Şimdi mutlu musunuz? Şimdi gidebilirsiniz ve ben bu köleyle birlikte gideceğim" dedi.

Saraya giden yolda kralın arabasının üzerinde giderken kral, Diyojen'e,"Sen delirdin mi ne oldu? Kendini bir efendi mi zannediyorsun? Ben bir kralım ve sen benim bir köle olduğumu mu düşünüyorsun?" diye sordu.

"Evet ve ben deli değilim ama sen delisin. Bunu hemen kanıtlayabilirim" dedi. Arabanın arkasında kraliçe vardı. Diyojen, "Kraliçen şimdiden benimle ilgilenmeye başladı, onun seninle işi bitti. Bir efendiyi satın almak tehlikelidir" dedi.

Kral şok olmuştu. Elbette Diyojen ile kıyaslandığında o bir hiçti. Kılıcını çıkardı ve kraliçeye sordu: "Söylediği şey doğru mu? Eğer hakikati söylersen hayatın kurtulur buna söz veriyorum. Fakat, şayet hakikati söylemezsen ve ben bunu sonradan öğrenirsem başını koparırım."

Dehşet içinde, korkarak, donmuş bir halde kraliçe, "Bu doğru onun yanında sen bir hiçsin. Büyülendim, cazibesine kapıldım; bu adamda büyülü bir şey var. Onunla kıyaslandığında sen sadece zavallı bir adamsın. Hakikat bu" dedi.

Elbette kral arabayı durdurdu ve Diyojen'e, "Arabadan in. Seni serbest bırakıyorum; sarayımda böyle bir riski göze almak istemiyorum" dedi.

"Teşekkür ederim. Tüm sorumluluğu üzerime aldığım basit gerçeği yüzünden ben bir köle haline getirilemem. Şu dört adamı suçluluk hisseder durumda bırakmadım; beni onlar buraya getirmedi, ben kendi kendime geldim. Onlar bana minnet duyuyor olmalı. Ve bu senin araban eğer benim inmemi istiyorsan bu son derece iyi bir şey. Ben arabalara alışkın değilim, benim bacaklarım yeterince güçlü. Ben çıplak bir adamım, altından bir araba bana uymaz" dedi.

Sorumluluğu al! Ve çok büyük bir yoksulluk içinde acı çekerek bir hapishanede tutuklu bile olsan tamamıyla kendi efendin olarak kalacaksın. Sorumlulukla birlikte gelen özgürlüğe sahip olacaksın.

Senin tüm dinlerin seni Tanrı'ya, kadere, alınyazısına bağımlı kılıyor. Bunların hepsi var olmayan bir şey için farklı isimlerdir. Hakiki olan şey senin esaretin ya da senin özgürlüğündür. Birini seç. Eğer özgürlüğü seçersen, o zaman diğerlerinin seni bir köle yapma stratejilerinin hepsini yok etmek zorunda kalacaksın. Benim burada yapmaya çalıştığım şey budur: Tüm zincirlerini kırıp seni her şeyden özgürleştirerek bu sayede kendin olabilmendir. Ve kendin olduğun an gelişmeye başlarsın, daha çok yeşerirsin. Çiçekler açmaya başlar ve çevrende muhteşem kokular oluşur.

UÇMA KORKUSU

Gitanjali'de Rabindranath Tagore şöyle söyler:

"İnatçılık engeldir fakat onu kırmaya çalıştığımda kalbim acır. İstediğim şey özgürlüktür ancak onu umut etmek beni utandırır. Sende paha biçilmez bir zenginlik olduğuna eminim ve senin tarzın benim en iyi dostumdur. Ancak odamı dolduran sahte parlaklığı süpürüp atacak yüreğe sahip değilim. Üzerimi kaplayan kefen, toprağın ve ölümün kefenidir. Ondan nefret ediyorum ancak yine de ona sevgiyle sarılıyorum. Çok borcum var, hatalarım büyük, utancım saklı ve ağır. Ancak kendi iyiliğimi istemeye sıra geldiğinde dualarım kabul olursa diye korkudan dizlerim titrer."

Rabindranath Tagore, en çağdaş ve aynı zamanda en eski insanlardan biridir. Onun sözleri modern zihin ile dünyanın en eski ermişlerinin arasında bir köprüdür. Özellikle de onun Gitanjali kitabı insan evrimine, insan bilincine yapmış olduğu en büyük katkıdır. O yirminci yüzyılda ortaya çıkmış en nadir kitaplardan birisidir. Rabindranath sıradan anlamı ile dindar bir insan değildir. O en ilerici — geleneksel, ortodoks olmayan— düşünürlerden birisidir ama onun büyüklüğü onun çocuksu masumiyetinde saklıdır. Ve belki de bu masumiyeti nedeni ile o evrensel ruhun aracı haline gelebilmiştir. O en üst kategoriye ait bir şairdir ve ayrıca bir mistiktir. Böyle bir kombinasyon sadece bir ya da iki kez gerçekleşmiştir; Halil Cibran'da, Friedrich Nietzsche'de, Rabindranath Tagore'da. Bu üç kişi ile tüm kategori tamamlanmıştır. İnsanlığın uzun tarihi içerisinde o sıradışıdır. Çok büyük şairler ve çok büyük mistikler olmuştur. İçinde biraz mistisizm olan büyük şairler olmuştur. Ve kendisini şiir

ile ifade etmiş büyük mistikler olmuştur; ancak onların şiiri muhteşem değildir. Rabindranath garip bir haldedir.

İki güzel kadına âşık olup sürekli başı derde giren bir adam duymuştum çünkü tek bir kadın bile yeterince beladır. Her iki kadın da onun kimi daha çok sevdiğini bilmek istiyordu. Onu gölde bir motorlu tekne ile geziye götürdüler ve gölün ortasında tekneyi durdurup adama dediler ki: "Artık bir karar verilmeli çünkü bu yüreğimizi acıtıyor... Bir kez bilirsek yavaş, yavaş ona alışabiliriz; onu kabul edebiliriz. Ancak karanlıkta kalmak ve sürekli bunu düşünmek içimizde bir yara oldu."

Adam, "Sorun nedir? Doğrudan sorun" dedi. İki kadın da aynı anda, "Sorumuz şu, kimi en çok seviyorsun?" diye sordular.

Adam derin bir sessizliğe gömüldü —gölün ortasında çok garip bir durumdu— ancak adam çok esprili birisi olmalıydı. "Her birinizi diğerinden daha çok seviyorum" dedi. Ve her iki kadın da tatmin olmuştu. İstedikleri şey buydu.

Rabindranath'ın daha büyük bir şair mi yoksa daha büyük bir mistik mi olduğunu söylemek zordur. O her ikisidir de — ikisi de birbirinden büyüktür— ve hatta yirminci yüzyılda bile.

Rabindranath Hindistan ile sınırlı bir adam değildir. O bir dünya gezginidir. Batı'da eğitim görmüştür. Ve sürekli değişik ülkelerde dünyayı dolaşmıştır; o bir gezgin olmayı sevmiştir. O evrenin vatandaşıdır. Ancak yine de onun kökleri Hindistan'ın derinliklerinde idi. O güneşe doğru bir kartal gibi uçmuş olabilir ama devamlı olarak küçük kafesine geri dönmüştür. Ve o asla Hindistan'ın, onun ne kadar tozla kaplı olduğunun bir önemi olmadan manevi mirasını yitirmemiştir. Onu temizleyip kişinin kendisini görebileceği bir ayna yapabilme kapasitesi vardı. Onun Gitanjali'deki şiirleri varoluşa sunulmuş nağmelerdir. Gitanjali sözcüğünün anlamı budur: Sunulan nağmeler. O hep, "Sunabileceğim başka hiçbir şey yok ben fakir bir kuşum ya da bir kuş kadar zenginim. Her sabah taze ve yeni, şükranla dolu bir şarkı söyleyebilirim. Benim duam budur" derdi.

O asla bir tapınağa gitmedi, o asla geleneksel bir şekilde dua etmedi. O bir Hindu olarak doğdu ama onu insanlığın belirli bir mezhebi ile sınırlamak doğru olmaz. Ona pek çok kez, "Kelimelerin o kadar dindarlık kokuyor, maneviyatla o kadar ışıldıyor, bilinmeyen ile öylesine canlı ki madde dışında hiçbir şeye inanmayanlar bile etkileniyor, onların kalbine dokunuyor. Ama sen asla bir tapınağa gitmezsin, sen asla kutsal metinleri okumazsın" demişlerdi.

Onun yanıtı senin için son derece önemlidir. "Kutsal metinleri hiç okumadım; aslında onlardan uzak durdum. Çünkü benim kendime ait aşkın deneyimlerim var ve başkalarının sözlerinin benim orijinal, hakiki, bireysel deneyimlerimle karışmasını istemiyorum. Tanrıya kalp atışımı aynen sunmak istiyorum. Başkaları bilmiş olabilir —başkaları kesinlikle bilmiştir— ancak onların bilgisi benim bilgim olamaz. Sadece benim deneyimim beni tatmin edebilir, arayışımı bitirebilir, varoluşa güvenmemi sağlayabilir. Ben inançlı birisi olmak istemiyorum" dedi.

Bunlar anımsanması gereken sözlerdir: "Ben inançlı bir insan olmak istemiyorum; ben bilen birisi olmak istiyorum. Ben bilgili birisi olmak istemiyorum; ben yeterince masum olup varoluşun gizlerini bana açmasını istiyorum. Ben bir aziz olarak tapınılmak istemiyorum." Ve gerçek şudur ki yirminci yüzyılın bütününde Rabindranath Tagore'dan daha kutsal bir kimse yoktu ama o bir aziz olarak kabul edilmeyi reddetti.

"Benim sadece tek bir arzum var; tüm potansiyelini, varlığının tüm çiçeklerini varoluşun ilahi bilinmeyenine sunan bir şarkıcı olarak, bir dansçı olarak, bir şair olarak anımsanmaktır. Ben tapınılmak istemiyorum; ben bunu bir aşağılanma olarak görüyorum... çirkin, insanlık dışı ve dünyadan tamamen kaldırılması gereken. Her insan Tanrı'yı taşır; her bulut, her ağaç, her deniz Tanrısallıkla doludur, o yüzden kim kime tapınacak?" dedi.

Rabindranath asla bir tapınağa gitmedi, asla bir Tanrı'ya ibadet etmedi, o asla geleneksel şekilde bir aziz olmadı. Ancak bana kalırsa o dünyanın gördüğü en büyük azizlerden birisi idi. Onun azizliği her sözcüğünde ifade edilmişti.

"İnatçılık engeldir fakat onu kırmaya çalıştığımda kalbim acır. İstediğim şey özgürlüktür ancak onu umut etmek beni utandırır."

O sadece kendisi hakkında değil, tüm insan bilinci hakkında bir şey söylüyor. Böyle insanlar kendisi hakkında konuşmazlar, onlar tüm insanlığın tam kalbi hakkında konuşurlar.

İnatçılık engeldir... Engeller büyüktür. Özgürlüğümü engelleyen zincirler... Onlara fazlasıyla bağlandım. Onlar artık benim için zincir değildir; onlar benim süslerim haline gelmiştir. Onlar altından yapılmıştır, çok kıymetlidir. Ancak kalbim acır çünkü bir yandan özgürlüğümü isterken, bir yandan da beni özgürlüğümden alıkoyan zincirleri kıramıyorum. Bu zincirler, bu bağlar, bu ilişkiler benim hayatım haline gelmiştir. Sevdiğim olmadan, tek başıma, derin sessizlik içerisinde kendimi düşünemiyorum. Şarkılarım da benim prangalarım olmuştur, o nedenle onu kırmaya çalıştığımda kalbim acır. İstediğim şey özgürlüktür.

Her insanoğlunun durumu budur. Kalbi gökyüzünde bir kuş misali uçmak istemeyen, en uzak yıldızlara ulaşmak istemeyen ama aynı zamanda da yeryüzüyle derin bir bağ olduğunu bilmeyen bir insan bulmak zordur. Onun kökleri yeryüzünün derinlerindedir. Onun bölünmüşlüğü kendi mahkûmiyetine bağlanmış olması ve en derindeki özleminin ise özgürlük olmasındandır. O kendisine karşı bölünmüştür.

En büyük mutsuzluk, kaygı budur: Seni zincire vuran dünyayı terk edemezsin; hayatta sana engel teşkil edenleri terk edemezsin çünkü onlar da senin bağlarındır, senin keyiflerindir. Onlar da bir şekilde senin gururunu besler. Sen ne onu terk edebilirsin, ne de bu dünyaya ait olmadığını, yuvanın başka bir yer olması gerektiğini unutabilirsin çünkü rüyalarında her zaman çok uzak yerlere uçuyor, uçuyorsun.

İstediğim şey özgürlüktür ancak onu umut etmek beni utandırır. Niçin bir kimse özgürlüğü umut ettiği için utanır? Çünkü kimse seni engellemiyor. Tam şu an özgür olabilirsin. Ancak şu bağlar...onlar sende çok derine inmiştir; onlar neredeyse senin varoluşunun kendisi haline gelmiştir. Onlar belki sana mutsuzluk getiriyordur ama onlar sana mutluluk anları da getiriyor. Ayakların için zincir yaratıyordur ama sana dansla dolu anlar da veriyordur.

Bu her zeki insanın yüzleşmesi gereken garip bir durumdur; toprakta köklenmiş durumdayız ve gökte uçmak için kanat istiyoruz. Köklerimizden koparılamayız çünkü toprağımız bizim besinimiz, yiyeceğimizdir. Ve kanatları hayal etmeyi durduramayız çünkü o bizim canımızdır, o bizim ruhumuzun kendisidir, bizi insan yapan şey budur.

Hiçbir hayvan acı çekmiyor; tüm hayvanlar oldukları halleriyle son derece memnunlar. İnsandır doğuştan tatminsiz olan yegâne hayvan; o yüzden de utanç vardır, çünkü o bilir ki: "Ben özgür olabilirim."

Şu eski hikâyeyi hep sevmişimdir:

Bir adam, büyük bir adam, bir özgürlük savaşçısı dağlarda seyahat ediyordu. Gece için bir kervansarayda kaldı. Altın bir kafeste, sürekli "Özgürlük! Özgürlük!" diye tekrar eden güzel bir papağan görünce şaşırdı. Ve orası, papağan "Özgürlük!" diye tekrar ettiğinde sesinin dağlarda, vadilerde yankılandığı bir yerdi.

"Pek çok papağan görmüştüm ve bu kafeslerden özgürleşmek istediklerini düşünmüştüm... fakat hiçbir zaman sabahtan gece uyuyana kadar, bütün gününü özgürlük isteyerek geçiren bir papağan görmemiştim" diye düşündü. Aklına bir fikir geldi. Gecenin bir yarısında uyanıp kafesin kapısını açtı. Sahibi derin uykudaydı ve o papağana sessizce, "Şimdi çık dışarı" dedi.

Ancak papağanın kafesin çubuklarına sıkı sıkı tutunduğunu görünce şaşırdı. Ona tekrar tekrar "Özgürlüğü unuttun mu? Hadi dışarı çık! Kapı açık ve sahibin uykuya dalmış durumda; kimse asla bilemeyecek. Sen sadece gökyüzüne uç; tüm gökyüzü senindir" dedi.

Fakat papağan öyle güçlü ve öyle sıkı bir şekilde tutunuyordu ki "Sorun nedir? Delirdin mi?" dedi. Papağanı kendi elleriyle almaya çalıştı ama papağan onu gagalıyordu ve aynı zamanda da "Özgürlük! Özgürlük!" diye bağırıyordu. Gecenin içinde vadi yankılandı ve yeniden yankılandı. Adam da inatçıydı, o bir özgürlük savaşçısıydı. Papağanı dışarı çekti ve gökyüzüne fırlattı; elleri acısa da tatmin olmuştu. Papağan ona mümkün olduğunca çok büyük bir güçle saldırmıştı ama adam bir ruhu özgürleştirdiği için son derece tatmin olmuştu. Uyumaya gitti.

Sabahleyin uyanırken papağanı, "Özgürlük! Özgürlük!" diye bağırırken duydu. Belki de papağan bir ağacın üzerinde ya da bir kayanın üzerinde duruyordur diye düşündü. Ancak dışarı çıktığında papağan kafesin içinde oturuyordu. Kapı açıktı.

Bu hikâyeyi seviyorum çünkü çok doğru. Özgür olmak isteyebilirsin ama kafesin belli güvenceleri vardır, güvenliği vardır. Papağanın kafeste yiyecek hakkında endişe etmesine gerek yoktur, düşmanlar hakkında endişe etmesine gerek yoktur, dünyadaki herhangi bir şey için endişe etmesine gerek yoktur. O rahattır, o altındandır. Başka hiçbir papağanın böylesi değerli kafesi yoktur.

Senin gücün, senin zenginliğin, senin saygınlığın; bunların hepsi senin kafeslerindir. Ruhun özgür olmak ister ancak özgürlük tehlikelidir. Özgürlüğün sigortası yoktur. Özgürlüğün güvenliği, güvencesi yoktur.

Özgürlük bıçak sırtında yürümektir; her an tehlikede, kendi yolunda savaşarak. Her an bilinmeyenden bir meydan okumadır. Bazen çok sıcaktır ve bazen de çok soğuktur. Ve sana bakacak hiç kimse yoktur. Kafeste sorumlu olan sahibindir. Soğuk olduğunda o örtü ile kafesi kaplıyordu; sıcak olduğunda da o yakınlara bir vantilatör koyardı. Özgürlük muazzam bir sorumluluk demektir; sen tek başınasın ve kendinlesin.

İstediğim şey özgürlüktür ancak onu umut etmek beni utandırır derken Rabindranath haklıdır çünkü bu bir umut etme meselesi değildir; bu bir risk alma meselesidir.

Sende paha biçilmez bir zenginlik olduğuna eminim ve senin tarzın benim en iyi dostumdur. Ancak odamı dolduran sahte parlaklığı süpürüp atacak yüreğe sahip değilim.

Özgürlüğün dünyasında, özgürlüğün deneyimlenmesinde paha biçilmez zenginlikler olduğundan eminsin. Ancak bu emin olma hali de senin arzunun, senin özleminin yansımasıdır; nasıl emin olabilirsin? Sen emin olmak istersin. Özgürlük için bir özlem olduğunu bilirsin. Boşu boşuna bir özgürlük için olamaz; zengin bir şey, paha biçilmez bir şey için olmalı. Cesaret toplayabilmek için bir emin olma hali yaratıyorsun ki bu sayede bilinmeyenin içine sıçrayabilesin.

... Ve senin tarzın benim en iyi dostumdur. Ancak bunlar güzel rüyalardır, bunlar umutlardır; emin olmak senin kafesindir, onun güvencesidir. *Ancak odamı dolduran sahte parlaklığı süpürüp atacak yüreğe sahip değilim.* Bunlar zihindeki güzel fikirlerdir.

Üzerimi kaplayan kefen, toprağın ve ölümün kefenidir. Ondan nefret ediyorum ancak yine de ona sevgiyle sarılıyorum.

Bedeninin öleceğini biliyorsun. Aslında bedenin ölü malzemeden yapılmıştır; o zaten ölüdür. O canlı gibi görünür çünkü onun içinde canlı bir şey vardır. O senin içindeki bir misafir yüzünden sıcaklık ve canlılık yayar. Bu misafir uzaklara uçup gittiği an bedenin gerçekliği sana kapılarını açacaktır.

Rabindranath der ki bedenlerimiz tozdan ve ölümden yapılmıştır. Ondan nefret ediyorum ancak yine de ona sevgiyle sarılıyorum. Ancak sen bir kadına âşık olduğunda, o zaman iki iskelet birbirine sarılıyordur; her ikisi de cildin sadece iskeleti kaplayan bir şey olduğunu bilir. Şayet birbirinizi gerçek bir çıplaklıkta görebilseydiniz —yalnızca elbisesiz değil, cildin de olmadan çünkü gerçek elbise

budur— o zaman şok olabilirdiniz ve sonsuza dek birlikte yaşamak için söz verdiğin sevgilinden son hızla kaçardın. Arkana bile bakmazdın ve hatta olayı hatırlamak bile istemezdin.

Hindistan imparatorlarından Şah Cihan'ın sarayında şöyle bir olay olmuştu: O bir kadına âşık olmuştu ancak kadın onunla evlenmeye istekli değildi.

O bir beyefendi olmalı ki onu ikna etmeye çalıştı; yoksa onu zorlayabilirdi. Fakat kadın onun korumalarından birisine âşık olmuştu. Ve bunu öğrendiğinde gerçekten çok öfkelendi. Her ikisi de hemen yakalanıp saraya getirildi.

Şah Cihan ikisinin de kafasını hemen oracıkta kesmek üzereydi. Ancak çok yaşlı bir adam olan veziri —o babasının da vezirliğini yapmıştı ve Şah Cihan ona çok saygı duyardı— "Bunu yapma. Biraz daha bilgece davran; bu yeterli bir ceza değil. Ben onlara doğru cezayı vereceğim" dedi. Her ikisinin de sarılı ve çıplak olarak birbirine bağlanmasını ve mahkemedeki bir sütuna zincirlenmelerini emretti. Mahkemenin diğer üyeleri gözlerine inanamadı; bu nasıl bir cezalandırmaydı? Bu bir ödüle benziyordu; birbirine sarılmak hep onların istedikleri bir şeydi. Ama onlar yanılmıştı.

Bu yaşlı adamın gerçekten muhteşem bir psikolojik kavrayışı olmalı. Bu iki âşık da merak etmişti: "Bu nasıl bir ceza? Bu bir ödül!" Büyük bir aşkla birbirlerini kucakladılar.

Bir iple bağlanmışlardı, bu sayede birbirlerinden kaçamıyorlardı; sonra da bir sütuna bağlanmışlardı. Bir insanı ne kadar kucaklayabilirsin? Beş dakika, yedi dakika, yarım saat...? Yirmi dört saat sonra birbirlerinden nefret ettiler...böyle olmak zorundaydı, başka bir yolu yoktu. Terliyorlardı, bedenlerinin, dışkılarının kokusu tüm sarayı doldurdu... ve bir kaçış yolu yoktu. Yirmi dört saat sonra yaşlı adam, "Artık onlara elbiselerini verin ve özgür bırakın" dedi.

Ve onlar elbiselerini alır almaz ters yöne doğru kaçtılar, bir daha asla bir araya gelmediler; onlar yeterince bir arada kalmışlardı!

"Üzerimi kaplayan kefen, toprağın ve ölümün kefenidir. Ondan nefret ediyorum ancak yine de ona sevgiyle sarılıyorum."

İnsanın şizofrenisi, bölünmüş kişiliği böyle bir şeydir. Onun evi kendisine karşı bölünmüştür; o nedenle o huzuru bulamaz.

"Çok borcum var, hatalarım büyük, utancım saklı ve ağır. Ancak kendi iyiliğimi istemeye sıra geldiğinde dualarım kabul olursa diye korkudan dizlerim titrer. "

Bu satırlar, sadece Rabindranath'ın yine Gitanjali'den başka bir şiirini hatırlatırsam anlaşılabilir.

Bu şiirde der ki: "Tanrı'yı hafızam elverdiğince, çok pek çok hayat boyunca, var oluşun ta en başından beridir arayıp bulmaya çalışıyorum. Arada bir onu uzak bir yıldızın yanında görmüştüm ve bu mesafeden hoşnut kalıp dans ettim. Ne kadar büyük olsa da ulaşmak imkânsız değildir. Ve ben yıldıza

doğru seyahat ettim ve ulaştım; ancak ben yıldıza ulaştığımda Tanrı başka bir yıldıza gitmişti. Ve bu böyle asırlarca sürüp gitti.

Bu meydan okuma o kadar büyüktü ki bir umuttan diğerine savruluyorum... onu bulmak zorundayım, aramanın içinde çok kayboldum. Aramanın kendisi o kadar ilgi çekici, o kadar gizemli, o kadar büyüleyiciydi ki Tanrı nerede ise bir bahaneye dönüştü; aramanın kendisi amaç haline gelmişti.

Ve şaşırtıcı bir şekilde bir gün çok uzaktaki bir yıldızda, üzerinde 'Bu Tanrı'nın evidir' yazan küçük bir işaretin olduğu bir eve ulaştım. Coşkum sınır tanımıyordu; en sonunda ulaşmıştım! Hemen merdivenlere doğru harekete geçtim, evin kapısına giden pek çok merdivene. Ancak kapıya giderek yaklaştığımda kalbimde ansızın bir korku belirdi. Kapıyı çalacakken hiçbir zaman bilemediğim, asla düşünmediğim, asla hayal etmediğim bir korku ile donup kaldım. Korku şuydu: Eğer bu ev gerçekten Tanrı'nın evi ise onu bulduktan sonra ben ne yapacağım? Artık Tanrı'yı aramak hayatımın ta kendisi oldu; onu bulmuş olmak intiharla eşdeğer olacak. Ve onunla ne yapacağım? Bu tip şeyleri daha önce hiç düşünmemiştim. Tanrı ile ne yapacağımı arayışa girmeden önce düşünmüş olmalıydım. Ayakkabılarımı elime aldım, sessizce ve çok yavaşça Tanrı'nın gürültümü duyup kapıyı açarak bana 'Nereye gidiyorsun? Buradayım içeri gel' diyebileceğinden korkarak geri döndüm. Merdivenlere ulaşır ulaşmaz daha önce hiç yapmadığım gibi koşarak uzaklaştım. Ve o zamandan beri her yöne bakarak — ve onun gerçekten yaşadığı yerdeki evden kaçınarak—Tanrı'yı aramaktayım. Artık bu evden uzak durulması gerektiğini biliyorum. Ve aramaya, arayışın, kutsal yolculuğun keyfini çıkararak devam ediyorum."

Bu öyküdeki kavrayış çok muazzamdır. Hakikat ile ne yapacağım diye asla düşünmemiş olan hakikat peşinde insanlar vardır. Onu yiyemezsin, onu satamazsın; hakikatin var diye bir başbakan olamazsın. En iyi ihtimalle hakikatin olduğu için insanlar seni çarmıha gerer.

Çok borcum var, hatalarım büyük, utancım saklı ve ağır. Ancak kendi iyiliğimi istemeye sıra geldiğinde dualarım kabul olursa diye korkudan dizlerim titrer derken haklıdır çünkü; Tanrı'dan, hakikatten, iyiden, güzelden bahsetmek iyidir. Onlar için anlaşmalar yapmak, üniversitelerin doktora dereceleri vermesi, Nobel komitesinin sana bir ödül vermesi iyidir. Bu şeyler hakkında konuşmak ve bir şeyler yazmak iyidir, ancak gerçekten bu deneyimlerin içine girersen o zaman başın derde girecektir. Onun söylediği de budur: Duamın kabul olacağından korkuyorum.

Tanrı'nın sağır olması iyidir. O duaları duymaz; yoksa başın derde girecektir. Duaların senin belalarını yaratacaktır çünkü duaların hayata geçiremeyeceğin kadar muhteşem şeyleri talep ederek çok romantik olacaktır. Bu şeyleri yaşayamayacaksın, çok ağır olacak ve senin sözde hayatına müdahale edecek; elem içerisinde olsa da yumuşak bir şekilde devam edecek.

Hakikat bir çarmıh haline gelir; hayat ağırlaşır. Hakikat bir Sokrates için zehir halini alır. Hallac-ı Mansur için hakikat ölüm haline gelir. İsa Mesih için çarmıha gerilme haline dönüşür hakikat. Ve sen, "Tanrım bana hakikati ver. Bana ilahi, tanrısal özellikler bahşet" diye dua edersin. Fakat Tanrı bilerek

sağır olmuştur; böylelikle duaların duyulmaz olur ve sen her ikisinin de: mutsuz hayatının ve güzel dualarının keyfini çıkarabilirsin. Dualar duyulmayacak —sen kıskanç, öfkeli, nefretle dolu, egoizmle dolu kalabilirsin ve Tanrı'ya, "Beni alçakgönüllü yap ve 'kutsanmış olanlar uysal olanlar' olduğundan beni de uysal yap" diye dua etmeye devam edeceksin— fakat bilerek duyulmayacak.

Bu hiçbir kutsal metinde yazılı değildir ama ben kendi kişisel otoriteme dayanarak diyorum ki, altı günde dünyayı yarattıktan sonra Tanrı'nın yaptığı en son şey kendi kulaklarını sağırlaştırmaktı. O zamandan beridir hiçbir şey duymamıştır ve o zamandan beridir biz de ondan herhangi bir şey duymamışızdır.

O nedenle bu mükemmel bir biçimde iyi bir şeydir: sen sabah olunca kiliseye veya tapınağa veya camiye git ve — onun sağır olduğunu gayet iyi bilerek— muhteşem şeyler iste ve aynı çirkin, mutsuz kimse olmaya devam et. Sonra yarın sabah yine onu tekrar et ve iyi bir dua et. Bu son derece iyi bir düzenlemedir.

Rabindranath şiirinde çok büyük bir hakikati işaret ediyor: Gerçekten Tanrı'yı istiyor musun? Gerçekten hakikati istiyor musun? Gerçekten sessizlik istiyor musun? Eğer istiyorsan ve eğer dürüstsen utanç duyacaksın. Gerçekten bu şeyleri istemediğini kabul etmek zorunda kalacaksın. Sen sadece meditasyon yapıyormuş gibi yapıyorsun çünkü yıllardır meditasyon yaptığını biliyorsun ve hiçbir şey olmuyor. Korkmaya gerek yok; meditasyon yapabilirsin, hiçbir şey olmaz.

Bir kez bir şeyler olmaya başlarsa o zaman bela gelir. Bir kez seni çevreleyen kalabalığın kalbinde yeşermeyen bir şey senin hayatında yeşermeye başlarsa sen bir yabancı olacaksın, dışlanacaksın. Ve kalabalık asla yabancıları affetmez, kalabalık asla dışlananları affetmez; onları yok eder. O, yalnızca onları kendi zihinsel huzuru için yok etmek zorundadır.

İsa Mesih gibi bir adam sürekli bir baş belasıdır çünkü o, sana senin de aynı güzelliğe, aynı zarafete, aynı hakikate sahip olabileceğini hatırlatır ve bu canını acıtır. O seni aşağılık hissettirir ve hiç kimse aşağılık hissetmek istemez.

Ve aşağılık hissetmemek için iki yol vardır: Birincisi üstün olmaktır; bu zor ve uzun bir yoldur, tehlikelidir çünkü yalnız başına yürümek zorunda kalacaksın. Daha basit yol ise şu üstün adamı yok etmektir. O zaman tüm kalabalık eşit insanlardan oluşur. Hiç kimse üstün değildir hiç kimse aşağılık değildir. Herkes kendi tarzında kurnazdır, herkes yalancıdır, herkes suçludur. Herkes kıskançtır, herkes hırslıdır. Onların hepsi aynı teknededir ve onlar birbirlerinin dilinden anlarlar. Ve hiç kimse hakikat hakkında, Tanrı hakkında, meditasyon hakkında yaygara koparmaz.

İnsanlar bir Gautam Buda olmadan, bir Sokrates olmadan, bir Zerdüşt olmadan mutludur çünkü bu insanlar dağların yüksek zirveleri gibidir ve sen bir pigme gibi çok küçük görünürsün ve bu canını yakar. Develerin dağların yakınına asla gitmediği söylenir. Onlar çöllerde yaşamayı seçmişlerdir çünkü çölde onlar yürüyen dağlardır ancak dağların yanında ise onlar karınca gibi gözükür ve bu incitir.

En kolay yol dağları tamamen unutup "Bu dağların hepsi mitolojik, kurmacadır; gerçek olan çöldür" demektir. O nedenle çölden hoşlanırsın, egondan hoşlanırsın ve ayrıca, "Tanrım lütfen beni egodan özgürleştir, beni alçakgönüllü yap" diye dua etmekten de hoşlanırsın. Ve bunu onun seni duymayacağını, hiçbir duanın cevaplanmadığını mükemmel bir şekilde bilerek yaparsın. Hiç korkmadan herhangi bir şey için dua edebilirsin çünkü sen olduğun gibi kalacaksın ve hatta muhteşem şeyler için dua etmenin tatminine de sahip olacaksın.

Bu nedenle insanlar dindar olmadan Hıristiyanlar, Hindular, Müslümanlar haline geliyor. Onlar hiç de dindar insanlar değildir; bunlar dindar olmaktan kaçınmanın stratejileridir. Dindar kişi basitçe dindardır; o ne Hindu'dur, ne Müslüman'dır, ne Hıristiyan'dır, ne Budist'tir, buna gerek yoktur. O hakikatle doludur, o samimidir, o merhametlidir, o sevgi doludur, o insanidir; o kadar insanidir ki neredeyse ilahi olanı dünyada temsil eder.

ÖZGÜRLÜĞE GiDEN YOLLAR

Topluma karşı tepkisel olmayan, onun tüm oyununu anlayan ve basitçe onun dışına çıkıveren kişi bir asidir. Onun için bu konu dışıdır. O buna karşı değildir. Ve başkaldırmanın güzelliği buradadır: o özgürlüktür. Devrimci özgür değildir. O devamlı bir şeyle savaşır; nasıl özgür olacak ki? O devamlı olarak bir şeye karşı tepki veriyor; tepki vermede özgürlük nasıl olabilir?

Özgürlük anlayış demektir. Kişi oyunu anlamıştır ve ruhun gelişmesini engellemenin yolunun, kişinin kendisi olmasına izin verilmemesinin yolunun, bu olduğunu görmüştür. Kişi basitçe onun dışına ruhunda bir sıyrık bile olmadan çıkıverir. Kişi topluma sevgi ya da nefret adına herhangi bir şekilde tutunmadan kalır ve affeder ve unutur. Toplum asi için basit bir şekilde kaybolmuştur. O dünyanın içinde yaşayabilir ya da dünyanın dışına çıkabilir ama artık ona ait değildir o artık bir yabancıdır.

DEVE, ASLAN, ÇOCUK

İnsan mükemmel doğmaz. O tamamlanmadan doğar. O bir süreç olarak doğar. O kutsal bir yolculuk olarak yolun üzerinde doğar. Onun kederi budur ve onun sonsuz mutluluğu da budur; kederlidir çünkü o dinlenemez, o ilerlemek zorundadır, o her zaman ileri gitmek zorundadır. O aramak ve araştırmak ve keşfetmek zorundadır; o bir şey olmak zorundadır çünkü onun varlığı sadece bir şey olma aracılığıyla yükselir. Onun varlığı bir şey olmaktır. O yalnızca hareket halindeyken olabilir.

Evrim insan doğasına özgü bir şeydir, evrim onun ruhunun ta kendisidir. Ve kendilerini normal karşılayan kişiler gerçekleşmeden kalırlar; tamamlanmış olarak doğduğunu düşünenler evrimleşmeden kalır. O zaman tohum olarak kalır, asla bir ağaç olamaz ve asla baharın ve günışığının ve yağmurun ve taşkın mutluluğun ve milyonlarca çiçeğin patlamasının keyfini bilemez.

Bu patlama kendini gerçekleştirmektir, bu patlama Tanrı ile ilgili her şey demektir; milyonlarca çiçek olarak patlamak. Potansiyel gerçek olduğunda, sadece o zaman insan tatmin olur. İnsan bir potansiyel olarak doğar; bu insana özgü bir şeydir. Tüm diğer hayvanlar tamamlanmış doğar, onlar ölecekleri şekilde doğarlar. Onların doğumu ve ölümü arasında bir evrim yoktur onlar aynı düzlemde hareket eder, onlar asla herhangi bir dönüşümden geçmez. Onların hayatında asla herhangi bir kökten değişim olmaz. Onlar yatay olarak hareket eder; dikey asla onlara nüfuz etmez.

Eğer insan da yatay bir şekilde hareket ederse o insan olmayı kaçıracaktır, o bir ruh halini almayacaktır. Gurdjieff, her insanın ruhunun olmadığını söylerken demek istediği budur. Bir kimsenin ruhunun olması çok nadirdir. Şimdi bu çok garip bir önermedir çünkü asırlardır sana bir ruh ile birlikte doğduğun söylendi. Gurdjieff, senin sadece bir ruh olabilme potansiyeli ile birlikte doğduğunu söylüyor, gerçek bir ruhla değil. Senin bir projen var ama bu plan üzerinde çalışılmalı. Sende tohum var ancak toprağı ve mevsimi ve doğru iklimi ve patlamak, büyümek için doğru anı araştırmak zorundasın.

Yatay olarak hareket ederek sen bir ruhun olmadan kalacaksın. Dikey sana nüfuz ettiği zaman bir ruh haline gelirsin. "Ruh" dikey yatayın içine nüfuz etti demektir. Yahut örnek olarak bir tırtıl, koza ve kelebeği düşünebilirsin.

İnsan bir larva olarak doğar. Ne yazık ki pek çoğu larva olarak ölür; pek azı tırtıl olabilir. Bir larva durağandır; O hareket nedir bilmez, o bir yerde, bir halde, bir aşamada takılı kalır. Çok az insan tırtıla dönüşebilir. Tırtıl hareket etmeye başlar; dinamizm gelir. Larva durağandır; tırtıl hareket eder. Hareketle birlikte hayat kıpırdamaya başlar. Yine pek çoğu tırtıl olarak kalır: Onlar yatay olarak hareket etmeye devam eder, aynı düzlemde, tek bir boyutta. Nadir olarak Buda gibi bir adam —ya da Celaleddin-i Rumi ya da İsa ya da Kabir— kuantum sıçrayışını yapar ve bir kelebeğe dönüşür. O zaman dikey olan ortaya çıkar.

Larva durağandır; tırtıl hareket eder, hareketi bilir; kelebek uçar, yükseklikleri bilir, yukarı doğru hareket etmeye başlar. Kelebek kanatlarını geliştirir; bu kanatlar amaçtır. Kanatların gelişmediği sürece ve kanatlı bir hal almadığın sürece bir ruhun olmayacak.

Hakikate üç halden geçilerek varılır: Özümsemek, bağımsızlık ve yaratıcılık. Bu üç sözcüğü unutma, onlar çok ufuk açıcıdır. Özümseme; larvanın işlevi budur. Basitçe besinleri özümser; o bir tırtıl olmak için hazırlanıyor. O ayarlama yapıyor; o bir depo. Enerji hazır olduğunda o bir tırtıla dönüşecek. Hareket etmeden önce hareket edebilmek için büyük bir enerjiye ihtiyaç duyacaksın. Tırtıl özümsemedir, tamdır; iş başarılmıştır. Sonra ikinci aşama başlar: bağımsızlık. Larva bırakılmıştır. Artık

tek bir yerde kalmaya gerek yoktur. Keşfetmek için zaman gelmiştir, macera için zaman gelmiştir. Gerçek hayat hareketle, bağımsızlıkla başlar. Larva bağımlı, mahkûm, zincirlenmiş olarak kalır. Tırtıl zincirleri kırmıştır, hareket etmeye başlar. Buz erimiştir; o artık donuk değildir. Larva donmuş bir haldedir. Tırtıl harekettir, nehir gibidir.

Ve sonra üçüncü aşama, yaratıcılık aşaması gelir. Bağımsızlık kendi başına fazla bir şey ifade etmez. Sadece bağımsız olarak tatmin olamayacaksın. Hapishanenin dışında olmak iyidir ama ne için bağımsızlık? Ne için özgürlük?

Unutma, özgürlüğün iki hali vardır: Birincisi bir şeyden özgürleşmek ve ikincisi bir şey için özgürleşmek. Pek çok insan ilk türden özgürlüğe, bir şeyden özgürleşmeye erişir: Ebeveynlerden özgürleşmek, kiliseden özgürleşmek, organizasyondan özgürleşmek, şundan ve bundan özgürleşmek, her çeşidinden hapishaneden özgürleşmek. Ama ne için? Bu çok negatif bir özgürlüktür. Eğer sadece bir şeyden özgürleşmeyi bilirsen, gerçek özgürlüğü bilmemişsindir; sadece negatif halini bilmişsindir. Pozitif bilinmelidir; yaratmak için özgürlük, var olmak için özgürlük, ifade etmek için özgürlük, şarkını söylemek için özgürlük, dansını etmek için özgürlük. Bu üçüncü durumdur: Yaratıcılık.

O zaman tırtıl kanatlı bir şeye dönüşür, bir bal tadıcısı, arar, keşfeder, bulur, yaratır. Kelebeğin güzelliği bu yüzdendir. Sadece yaratıcı insanlar güzeldir çünkü sadece yaratıcı insanlar hayatın ihtişamını bilir: Onların görecek gözleri ve duyacak kulakları ve hissedecek kalpleri vardır. Onlar tam olarak canlıdır; onlar en üst düzeyde yaşar. Onlar meşalelerini her iki uçtan da yakarlar. Onlar yoğunluk içinde yaşar; onlar bütünlük içinde yaşar.

Veya Friedrich Nietzsche tarafından kullanılan metaforu kullanabiliriz. O der ki insanın hayatı, birbirini izleyen ruhun üç metamorfozuna bölünebilir. İlkine "Deve" der, ikincisine "Aslan" der, üçüncüsüne "Çocuk" der. Deve, aslan ve çocuk; son derece gebe metaforlar.

Her insanoğlu kendi toplumunun —kültürünün, dininin, halkının— kültürel mirasını sindirmeli ve kullanmalıdır. O geçmişin var ettiği her şeyi sindirmek zorundadır. O geçmişi hazmetmek zorundadır; Nietzsche'nin deve aşaması dediği budur. Deve bedeninde çölü aşacağı zorlu yolculuk için büyük miktarda yiyeceği ve suyu depolama gücüne sahiptir. Ve bu insan bireyi için de aynıdır; bir çöl geçmek zorundasın, tüm geçmişi hazmetmek zorundasın. Ve unutma sadece hatırlamak yeterli olmayacaktır... sindirim. Ve şunu da unutma: Geçmişi hatırlayan kişi sadece sindiremediği için hatırlar. Şayet geçmişi hazmedebilirsen geçmişten özgürleşirsin. Onu kullanabilirsin ama o seni kullanamaz. Sen ona sahip olabilirsin ancak o sana sahip olamaz.

Yiyeceği hazmettiğin zaman onu hatırlamana gerek kalmaz. O senden bağımsız olarak var olmaz: O senin kanın, senin kemiğin, senin iliğin haline gelmiştir; o sen haline gelmiştir.

Geçmiş hazmedilmelidir. Geçmişte yanlış bir şey yok. Bu senin geçmişin. ABC'den başlamana gerek yok çünkü her birey ABC'den başlamak zorunda kalsaydı pek bir evrim olmazdı. Hayvanlar bu nedenle evrimleşmemiştir. Köpek milyonlarca yıl önceki haliyle aynıdır. Sadece insandır evrimleşen

hayvan. Bu evrim nereden geliyor? O gelir çünkü insan geçmişi sindirebilen yegâne hayvandır. Bir kez geçmiş hazmedildiğinde ondan özgürleşirsin. Özgürlüğe doğru gidebilirsin ve geçmişini kullanabilirsin. Aksi taktirde pek çok deneyimin içinden geçmen gerekecek. Hayatın boşa gidecek.

Babalarının ve büyükbabalarının ve onların babalarının ve onların büyükbabalarının omuzlarında durabilirsin. İnsan tüm diğer insanların omuzlarının üzerinde durur. Bu yüzden de insan bu yüksekliğe erişir. Köpekler buna erişemez, kurtlar buna erişemez; onlar kendilerine güvenirler. Onların yüksekliği kendi yükseklikleridir. Senin yüksekliğinde Buda özümsenmiştir, İsa özümsenmiştir, Patanjali özümsenmiştir, Musa özümsenmiştir, Lao Tzu özümsenmiştir. Ne kadar çok özümsersen o kadar yüksekte durursun. Bir dağın zirvesinden bakabilirsin, vizyonun çok büyüktür.

Daha çok hazmet. Kendi insanların tarafından sınırlanmana gerek yok. Tüm yeryüzünün tüm halklarının bütün geçmişini özümse; dünya gezegeninin bir vatandaşı ol. Hıristiyan, Hindu ve Müslüman tarafından kısıtlanmaya gerek yok. Hepsini özümse! Kuran senindir, İncil senindir, Tevrat da öyledir ve Vedalar da öyledir ve Tao Te Ching de öyledir. Hepsini özümse ve ne kadar çok özümsersen üzerinde durup uzaklara bakabileceğin zirveler de o kadar yüksek olacak ve uzak ülkeler ve manzaralar senin olacak.

Nietzsche'nin deve aşaması dediği şey budur ama orada takılıp kalma. Kişi hareket etmelidir. Deve larvadır; deve stokçudur. Ancak bu aşamada takılır ve her zaman bir deve olarak kalırsan, o zaman hayatın güzelliklerini ve rahmetini bilemeyeceksin. O zaman asla Tanrı'yı bilemeyeceksin. Geçmişte takılıp kalacaksın. Deve geçmişi özümseyebilir ama onu kullanamaz.

Kişisel gelişiminin akışı esnasında devenin aslana dönüşmek durumunda kaldığı bir an gelir. "Yapmamalısın" olarak bilinen devasa canavarı parçalamaya girişir aslan. İnsanın içindeki aslan otoriteye karşı kükremeye başlar.

Aslan deveye karşı bir tepki, bir başkaldırıdır. Birey artık kendi içsel ışığını, her türlü hakiki değerin nihai kaynağı olarak keşfeder. O kendi manevi yaratıcılığının, en derinde saklı kalmış potansiyelinin temel zorunluluğunun farkına varır. Birkaçı aslan aşamasında takılı kalır: Onlar sürekli kükrer ve kükrer ve kendi kükremelerinin içinde tükenirler.

Bir aslan olmak iyidir ama kişinin atması gereken bir adım daha vardır; ve bu adım da çocuk haline gelmektir.

Şimdi, hepiniz bir çocuk oldunuz ancak bilenler der ki ilk çocukluk sahte bir çocukluktur. Bu ilk çıkan dişler gibidir: Onlar sadece diş gibi gözükürler fakat onların yararı yoktur, onlar düşmek zorundadır. Sonra gerçek dişler doğar. İlk çocukluk sahte bir çocukluktur; ikinci çocukluk gerçek çocukluktur. İkinci çocukluğa çocuk aşaması ya da aziz aşaması denir; ikisi de aynı anlama gelir. Bir insan tamamen masum olduğu, geçmişten özgürleşmiş olduğu, o kadar özgürleşmiş ki geçmişe karşı gelme ihtiyacı bile duymadığı sürece... Unutma geçmişin hâlâ karşısında olan kişi gerçekten özgür değildir. Onun hâlâ kini, bazı şikâyetleri, bazı yaraları vardır. Deve hâlâ ona hayalet gibi görünür; devenin gölgesi hâlâ

takip etmeye devam eder. Aslan oradadır ama hâlâ bir şekilde deveden korkar, onun geri gelebileceğinden çekinir.

Devenin korkusu tamamen yok olduğunda, aslanın kükremesi durur. O zaman çocuğun şarkısı doğar.

Ben senin bu üç aşamanın içine çok derinlemesine ve çok nüfuz ederek girmeni istiyorum çünkü onların değeri çok yüksektir.

Deve, özümseme aşaması, tıpkı anne karnındaki hiçbir şey yapmadan özümseyen, sadece anneyi yiyen, büyüyen ve büyüyen, dünyaya yapacağı en son atılım hareketine hazırlanan bir bebek gibidir. Şu an çocuk için başka bir iş yoktur: Annenin karnında dokuz ay boyunca yer ve uyur, uyur ve yer. O devamlı uyur ve yer; sadece iki işlem vardır. Hatta çocuk doğduktan sonra aylar boyunca sadece yiyor ve uyuyor olacaktır. Yavaş, yavaş uyku azalacaktır ve yemek de azalacaktır. O hazırdır, o bir birey olmaya hazırdır. Ve çocuk bir birey olmaya hazır hale geldiği an boyun eğmeme ortaya çıkar. Çocuk hayır demeye başlar; evet demek yavaş, yavaş kaybolur. Boyun eğme ölür; başkaldırı doğar.

Deve hali özümseme halidir. Deve nasıl hayır deneceğini bilmez. Deve hayır demeye alışkın değildir. O bu sözcüğü duymamıştır ve hayır demenin keyfini tatmamıştır. O sadece evet demeyi bilir. Onun "evet"i çok derin olamaz çünkü "hayır" demeyi bilmeden senin evetin çok derin olamaz. O yüzeysel kalmak zorundadır. Hayır demeyi bilemeyen bir insan nasıl gerçekten eveti bilebilir? Onun eveti yetersiz olacak. Devenin eveti yetersizdir. Deve ne olduğunu bilemez; o sürekli evet demeye devam eder çünkü ona öğretilmiş olan tek sözcük budur. Boyun eğme, inanma; bunlar "Deve" aşaması denen şeyin karakteristikleridir. Adem Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemeden önce bu haldeydi ve her insanoğlu bu halden geçer.

Bu zihin öncesi ve benlik öncesi haldir. Henüz zihin yoktur. Zihin gelişmektedir ancak tamamlanmış bir şey değildir; o çok belirsiz, muğlak, karanlık, bulanıktır. Benlik yoldadır fakat o hâlâ yoldadır; henüz onun net tanımı yoktur. Çocuk henüz kendisini ayrı olarak bilmez. Adem meyveyi yemeden önce Tanrı'nın parçası idi. O rahimdeydi, o boyun eğiyordu, bir evet diyendi ama bağımsız değildi. Bağımsızlık sadece hayır kapısından girebilir; evet kapısından sadece bağımlı olmak. O nedenle bu deve aşamasında bağımlı olmak, çaresizlik vardır. Diğeri senin varlığından daha önemlidir: Tanrı daha önemlidir, baba daha önemlidir, anne daha önemlidir, toplum daha önemlidir, din adamı daha önemlidir, politikacı daha önemlidir. Senin dışındaki herkes önemlidir; diğeri önemlidir, sen hâlâ yoksun. Bu çok bilinçsiz bir haldir. İnsanların büyük kısmı burada takılıp kalmıştır: Onlar deve olarak kalır. İnsanların nerede ise yüzde doksan dokuzu deve olarak kalır.

Bu çok üzüntü verici bir şeydir; insanoğlunun yüzde doksan dokuzu larva olarak kalır. Bu nedenle etrafta çok fazla azap var ve hiç keyif yok. Ve sen neşeyi aramaya devam edebilirsin ancak onu bulamayacaksın çünkü neşe dışarıda sana sunulmuyor. Bir çocuk olamadığın sürece —üçüncü aşamaya erişildiğinde— bir kelebek haline gelmediğin sürece coşkunun ne olduğunu bilemeyeceksin.

Coşku dışardan verilen bir şey değildir; o senin içinde gelişen bir bakıştır. Bu sadece üçüncü aşamada mümkündür.

İlk aşama mutsuzluktur ve son aşama mutluluktur. Ve ikisinin arasında aslan hali vardır; o bazen mutsuzdur ve bazen memnundur. Bazen acı çeker ve bazen de keyif alır.

Deve aşamasında sen papağansın. Sen anılardan başka bir şey değilsin. Tüm hayatın sana başkaları tarafından verilen inançlardan oluşur. Hıristiyanları ve Müslümanları ve Hinduları ve Jainaları ve Budistleri bulacağın yer burasıdır. Kiliselere ve tapınaklara ve camilere git ve büyük deve toplaşmaları bulacaksın. Tek bir insanoğlu bulamayacaksın. Onlar sürekli papağan gibi tekrar eder durur. Bir öykü duydum:

Yöresel ejderha katletme okulunda derslere katılan bir ortaçağ şövalyesinin hikâyesi anlatılır. Büyücü Merlin tarafından verilen bu kursa pek çok başka genç şövalye de katılıyordu.

Anti-kahramanımız, Merlin'e ilk günden gidip kursta pek de başarılı olamayabileceğini çünkü bir korkak olduğunu ve bir ejderhayı katletmek için her zaman çok pısırık, beceriksiz birisi olduğunu bildiğini söylemiş. Merlin ona endişelenmesine gerek olmadığını çünkü bu ürkek genç şövalyeye verebileceği büyülü bir ejderha kesme kılıcı olduğunu söyledi. Elinde böyle bir kılıçla hiç kimse herhangi bir ejderhayı kesmede başarısız olamazdı. Ne kadar değersiz olduğuna bakmadan bir ejderhayı öldürebilecek olan bu resmen büyülü desteğe sahip olmak şövalyeyi çok keyiflendirmişti. İlk saha denemesinde elinde büyülü kılıçla korkak şövalye, birbiri ardına ejderhaları doğrayıp ardı ardına bakireleri özgürleştirdi.

Dönemin sonuna doğru bir gün Merlin genç şövalyenin katıldığı bir derste, habersiz bir sınav yaptı. Öğrencilerin sahaya gidip aynı gün bir ejderha öldürmeleri gerekiyordu. Anti-kahramanımız, şevkini kanıtlamak için heyecanla ileri atılan genç şövalyelerin fırtınasında, dolaptan yanlış kılıcı kaptı. Az sonra kendisini, bağlanmış bir bakireyi özgürleştirmek istediği mağaranın girişinde buldu. Onu esir eden ateş soluyan canavar dışarı çıktı. Yanlış kılıcı aldığını bilmeden genç şövalye, şahlanan ejderhayı bitirmek için kılıcını çekti. Tam darbe indirmek üzere iken yanlış kılıcı almış olduğunu fark etti. Bu büyülü kılıç değil, bu sadece iyi şövalyeler için uygun olan sıradan bir kılıç.

Durmak için çok geçti. Sıradan kılıcını eğitilmiş kollarının azametiyle savurdu ve bir ejderhanın daha kafasının koptuğunu şaşırarak ve keyif içerisinde gördü.

Ejderhanın kafası beline bağlanmış, kılıcı elinde ve bakireyi arkasından sürükleyerek sınıfa döndü. Hemen Merlin'e koşup hatasını ve hatasından nasıl açıklanamaz bir şekilde kurtulduğunu anlattı.

Merlin genç şövalyenin hikâyesini duyunca kahkahayı bastı. Genç şövalyeye cevabı şöyleydi: "Senin şimdiye kadar tahmin etmiş olacağını düşünmüştüm: Bu kılıçların hiçbirisi büyülü değil ve hiçbirisi de asla öyle olmadı. Tek büyü inanmaktı."

Deve inanmanın büyüsü içinde yaşar. Bu işe yarar. Bu mucizeler yaratmakta işe yarar. Ancak deve bir deve olarak kalır; gelişme eksik kalır.

Tapınaklarda ve kiliselerde dua eden insanlar inancın etkisi altındadır. Onlar Tanrı nedir bilmez, onlar asla böyle bir şeyi hissetmediler; onlar sadece inanırlar. Onların inanç büyüsü sürekli olarak onlara belirli şeyler yapar ancak bunların hepsi uydurma inançlardır, bir nevi hayal dünyasıdır. Onlar bilinçsizliğinin dışında, uykularının dışında değillerdir. Ve unutma, bu aşama gereksizdir demiyorum; gereklidir ancak bir kez tamamlandığında kişi onun dışına sıçramalıdır. Kişi sonsuza kadar bir deve olmak için burada değildir.

Ve anne babana ya da öğretmenlere ya da din adamlarına ya da topluma kızma çünkü onlar sende bir çeşit boyun eğme yaratmak ZORUNDADIR. Çünkü yalnızca boyun eğme aracılığıyla özümseyebileceksin. Baba öğretmek zorundadır, anne öğretmek zorundadır ve çocuk basitçe emmek zorundadır. Şayet şüphe zamanından önce yükselirse özümseme duracaktır.

Annenin karnındaki çocuğun şüphe duyar hale geldiğini bir düşün —ölecektir— bu kadından besinleri yiyip yememek için, yiyecekler gerçekten besleyici mi değil mi diye şüphe etmeye başlar. "Kim bilir belki de zehirlidir?" Yirmi dört saat uyumalı mı uyumamalı mı çünkü bu çok fazla, dokuz ay, yirmi dört saat devamlı uyumak bu kadarı çok fazla. Eğer çocuk birazcık şüphe duymaya başlarsa, bu şüphenin içinde çocuk ölecektir. Ve yine de bir gün şüphenin öğrenileceği, özümseneceği bir gün gelir. Her şeyin bir mevsimi vardır.

Her baba oğluna ne söyleyeceği konusunda bir problemle yüzleşir. Her anne kızına ne öğreteceği konusunda bir problemle karşılaşır. Her öğretmen yeni kuşağa neyin aktarılacağı konusunda endişe duyar. Geçmişte çocuğa aktarılması gereken pek çok şey var, pek çok zafer, pek çok anlaşma zirvesi, pek çok çıkarım.

İlk aşamada herkes bir deve, evet diyen, ne söylenirse inanan, özümseyen, hazmeden olmak zorundadır ancak bu sadece yolculuğun başlangıcıdır; sonu değildir.

İkinci aşama zordur. İlk aşamayı toplum sana verir; bu nedenle milyonlarca deve, çok az aslan vardır. Toplum sen mükemmel bir deve haline geldiğin zaman seni bırakır. Bunun ötesinde toplum bir şey yapamaz. Toplumun —okulun, kolejin, üniversitenin— işi orada biter. O seni diplomalı, mükemmel bir deve olarak terk eder.

Unutma; bir aslan olmak için tek başına olmak zorundasın. Eğer bir aslan olmaya karar vermezsen asla bir aslan olamayacaksın. Bu risk birey tarafından alınmak zorundadır. Bu bir kumardır. Bu çok tehlikelidir de çünkü bir aslan haline gelerek etrafındaki tüm develeri rahatsız edeceksin ve develer huzuru seven hayvanlardır; onlar her zaman itaat etmeye hazırdır. Onlar rahatsız edilmek istemezler, onlar dünyada herhangi yeni bir şey olsun istemezler çünkü yeni her şey rahatsız eder. Onlar devrimciler ve asilere karşıdır ve sana hatırlatırım büyük şeyler değil —Sokrates ve İsa hakkında değil; onlar çok büyük devrimler getiriyor— develer o kadar küçük şeylerden korkarlar ki ağzın açık kalır.

Bir öykü duymuştum:

Aralık 1842'de Cincinnati'li Adam Thompson ilk küveti Amerika'da doldurdu. Bay Thompson'un küvet haberi hemen yayıldı. Gazeteler bu yeni fikrin Cumhuriyet'in demokratik yapısını bozacağını söylediler.

Hmm bir düşün... bir banyo küveti demokratik cumhuriyetin bütünlüğünü bozacak.

...Doktorlar romatizma, ciğerlerin yanması vs. gibi şeyler olacağını tahmin ettiler. Bilge kişiler kış vakti banyo yapmanın gürbüz nüfusun azalması ile sonuçlanacağında hemfikir oldular. Özgürlüğün beşiği Philadelphia Kasım'ın başından Mart'ın başına kadar banyo yapmayı yasaklamaya çalıştı; 1845'de Boston doktor tavsiyesi olmadan banyo yapmayı kanunsuz hale getirdi; Hartford, Providence, Wilmington ve diğer şehirler banyo yapma alışkanlığını engellemek için su faturalarını yükseltti. Virginia eyaleti banyo yapmak için eyalete getirilen her banyo küvetine otuz dolar vergi koyarak bir tokat attı. Ancak 1922'ye gelindiğinde yılda 889 bin banyo küveti imal ediliyordu.

Develer basitçe yeni olan her şeye karşı çıkarlar; ne olduğunun önemi yok. Bu bir banyo küveti olabilir ve onlar uzlaşmaz karşı çıkışlarını mantıklı hale getireceklerdir.

Antik Yunan'daki bir site devletinde bir adam halk meclisinde, yeni bir kanun önerdiğinde bunu boynuna sarılı bir iple bir platformun üzerinde yapardı. Eğer kanun geçerse ipi kaldırırlardı; eğer başarısız olursa platformu kaldırırlardı.

Aslanlar hoş karşılanmaz. Toplum aslanlar için her türden zorluk yaratır. Develer bu insanlardan korkarlar. Onlar diğerlerinin rahatını bozar, onların uykusunu kaçırır, endişe yaratır. Onlar develerde bir aslan olmak için arzu uyandırır; esas sorun budur.

Niçin İsa çarmıha gerildi? Onun mevcudiyetinin kendisi... ve pek çok deve aslan haline gelebilmek için hayal kurmaya başlar ve onların uykularını kaçırır ve onların sıradan, alelade hayatlarını rahatsız eder. Niçin Buda taşlanır? Niçin Mahavira şehirlere sokulmaz? Niçin Mansur'un kafası koparılır? Bu insanlar rahatsızlık yaratır; onların uykusunu kaçırır, sürekli kükrerler. Buda konuşmalarına "Aslan Kükremesi" demiştir.

Birincisi, deve hali toplum tarafından verilir. İkinci hal birey tarafından elde edilmelidir. Onu elde ederek tam bir birey haline gelirsin, sen kendine özgü olursun. Artık bir geleneğin parçası değilsin, artık bir destekçi değilsin. Koza bırakıldı: Sen bir tırtıl haline geldin, hareket etmeye başlarsın.

Aslan halinin şu özellikleri vardır: Bağımsızlık, hayır demek, boyun eğmemek, diğerine karşı baş kaldırma, otoriteye karşı olmak, dogmaya karşı olmak, kutsal metinlere karşı olmak, kiliseye karşı olmak, politik iktidara karşı olmak, devlete karşı olmak. Aslan her şeye karşıdır! O her şeyi parçalamak ister ve yeni bir dünyayı baştan yaratmak ister, kalbinin arzusuna daha yakın yeni bir dünya yaratmak ister. Onun zihninde muhteşem hayaller ve ütopyalar vardır. O develere çılgın gibi gözükür çünkü

develer geçmişte yaşar ve aslan ise gelecekte yaşamaya başlar. Büyük bir fark oluşur. Aslan gelecekten haber verir ve gelecek sadece geçmiş yok edilirse gelebilir. Yeni sadece eski ortadan kalkıp yeni için alan yaratırsa varoluşa gelebilir. Eski yeninin olması için ölmek zorundadır. O yüzden aslan ve deve arasında sürekli bir kavga vardır ve develer çoğunluktadır. Aslan arada bir ortaya çıkar, aslan bir istisnadır. Ve istisnalar kaideyi bozmaz.

İnançsızlık onun karakteristiğidir, şüphe onun karakteristiğidir. Adem, Bilgi Ağacı'nın meyvesini yer: Zihin doğar, benlik tanımlanmış bir olguya dönüşür. Deve egoist değildir; aslan son derece egoisttir. Deve egoyla ilgili hiçbir şey bilmez; aslan sadece egoyu bilir. Bu yüzden her zaman devrimcileri, asi insanları —şairler, ressamlar, müzisyenler— son derece egoist bulursun. Onlar bohemdir. Onlar kendi hayatlarını yaşar, onlar kendi işlerini yaparlar. Onlar başkalarını zerre düşünmezler. Herkes cehenneme gidebilir! Onlar artık herhangi bir yapının parçası değildir onlar yapılardan özgürleşir. Hareketin, aslan kükremesinin egoist olması kaçınılmazdır. Bunun içine girebilmek için çok büyük bir egoya ihtiyaç vardır.

Doğu'da daha çok deve bulacaksın; Batı'da daha çok aslan bulacaksın. Bu yüzden Doğu'da teslimiyet çok kolay görünür. Batı zihni için teslimiyet çok zor görünür. Ancak bir şey unutulmamalıdır: Doğu zihni teslim olmayı çok kolay bulur; bu yüzden de onun teslimiyetinin fazla bir değeri yoktur. O halihazırda teslim olmuştur. O hayır demeyi bilmez; bu yüzden evet der. Bir Batı zihni teslim olduğunda bu çok zordur. Batı zihni için teslim olmak bir mücadeledir ancak Batı zihni teslim olduğunda çok büyük bir dönüşüm olur çünkü teslimiyet zor, meşakkatli, çetin bir görevdir. Doğu'da teslimiyet ucuzdur; Batı'da pahalı bir şeydir. Sadece birkaç cesur insan onun bedelini ödeyebilir.

Doğu bir aslan olma olasılığı kalmadığı için teslim olur. Bu çok rahat gelir, teslim olmak, kitlenin, kalabalığın parçası olmak kolaydır. Egoyu Batı yaratmıştır. Aslana —egoya, şüpheye, inançsızlığa— Batı daha çok ilgi göstermiştir. Ancak bir Batı zihni teslim olduğunda gerçekten çok büyük bir dönüşüm gerçekleşir.

Doğu zihni teslim olduğunda deve olarak kalır. Batı zihni teslim olursa "çocuğun doğma olasılığı" vardır. Aslan teslim olduğunda, bir çocuğa dönüşür; deve teslim olduğundaysa deve olarak kalır.

Sana paradoksal gelebilirim ama söylediğim şeyi anlarsan çok zor olmayacak ve bir paradoks gibi gözükmeyecek. Her bireye onu bırakabilecek hale gelmeden önce ego öğretilmek zorundadır. Her birey son derece kristalleşmiş bir egoya ulaşmak zorundadır; ancak o zaman bırakmanın yararı olur, yoksa olmaz.

İlk durum, deve bilinçsizdir. İkinci durum, aslanın durumu bilinçaltıdır; bilinçsizlikten birazcık daha yüksektir. Bilincine bir iki tane ipucu gelmeye başlamıştır. Senin uyuya kaldığın karanlık odanın içine doğan güneşin birkaç ışını giriyor. Bilinçsizlik artık bilinçsizlik değildir. Bilinçsizliğin içine bir şey karışmıştır o bilinçaltı olmuştur. Ancak unutma değişim —deveden aslana— aslandan çocuğa olduğundakinden çok büyük değildir. Değişim bir çeşit tersine dönmedir. Deve amuda kalkar ve aslan

olur. Deve evet der, aslan hayır der. Deve boyun eğer, aslan boyun eğmez. Deve pozitiftir, aslan negatiftir. Şu anlaşılmalıdır ki deve çok fazla evet demektedir ve 'hayır'ı reddetmektedir; hayır birikir ve evetin intikam almak istediği bir nokta gelir. Reddedilen kısım intikam almak ister. O zaman tüm tekerlek döner; deve tersine döner ve bir aslan olur.

Deve ile aslan arasındaki fark büyüktür ama her ikisi de aynı düzlemde var olur. Koza bir yerde sabittir; tırtıl hareket etmeye başlar ama aynı toprağın üzerindedir. Hareket doğmuştur ancak düzlem aynıdır. İlki toplum tarafından verilmiştir: Senin deve olman toplumun bir armağanıdır. Senin bir aslan olman kendine verdiğin bir armağan olacaktır. Kendini sevmezsen onu yapamayacaksın. Bir birey olmak istemediğin, kendine özgü olmadığın sürece, akıntıya karşı gelmenin riskini üstlenmediğin sürece bir aslan olamayacaksın.

Ancak mekanizmayı anlarsan... devenin tam kalbinde aslan yaratılır. Yeniden ve yeniden evet demek ve hayırı reddetmek birikmeye devam eder. Kişinin evet demekten bıktığı bir an gelir; sırf değişiklik olsun diye kişi hayır demek ister. Kişi pozitiften bıkmıştır, onun tadı bıkkınlık vermiştir; sadece değişiklik için kişi hayırı tatmak ister.

Deve bu şekilde ilk defa aslanın hayalini görür. Ve bir kez hayırı tattığında —şüpheyi, inanmamayı— bir daha asla deve olamazsın çünkü o öylesine özgürlük, öylesine kurtuluş getirir ki.

Çoğunluk deve aşamasında takılır, azınlık aslanda takılır. Çoğunluk kitleler demektir ve azınlık entelektüeller demektir. Sanatçı, şair, ressam, müzisyen, düşünür, filozof, devrimci; bunlar ikinci aşamada takılmıştır. Bunlar develerden çok daha iyidir. Ancak henüz hedefe ulaşılmamıştır. Onlar yuvaya dönmemişlerdir. Üçüncü aşama "çocuk"tur.

Dikkatle dinle: İlk aşama toplum tarafından verilir, ikincisi bireyin kendisi tarafından verilir. Üçüncüsü sadece tırtıl bir kelebeğin yakınına gelirse mümkündür; aksi halde imkânsızdır. Nasıl olup da tırtıl kendi kendine uçabileceğini kanatlı bir şey haline gelebileceğini düşünebilecektir? İmkânsızdır! Düşünmesi imkânsızdır! Bu saçma, mantıksız olacaktır. Tırtıl hareket etmeyi bilir ancak uçmak saçmalıktır.

Kelebeklerin tırtıllara uçabileceklerini öğrettiğini duymuştum ve onlar karşı çıkıp, "Hayır. Belki senin için mümkün olabilir ama bizim için mümkün değil. Sen bir kelebeksin biz sadece tırtıllarız! Biz yalnızca sürünmeyi biliriz" derler. Ve yalnızca sürünmeyi bilen birisi uçmayı nasıl hayal edebilir? Bu farklı bir boyuttur, tamamıyla farklı bir boyut; dikey boyut.

Deveden aslana gelmek bir evrimdir. Aslandan çocuğa bir devrimdir. Bu aşamada bir Usta'ya ihtiyaç vardır. Toplum seni bir deve yapabilir, sen kendini bir aslan yapabilirsin ancak senin bir Usta'ya —bir Buda'ya, bir İsa'ya, bir Mevlâna'ya— ihtiyacın vardır; kanatları olan bir kelebeğe ihtiyacın vardır. Sadece kanatlı bir olguyla kanatlar hakkında hayal kurmaya başlayabileceksin. Hiç bilmediğin bir şey hakkında nasıl hayal kuracaksın? Himalayaların oralarda bir yerde yaşayan çok ilkel bir kabilenin bir arabayı hayal edebileceğini mi düşünüyorsun? Onlar hiç araba görmemiştir; onu hayal edemezler.

Hayal sadece sen bir şeyi görebilirsen mümkündür; bir İsa'yı ya da bir Buda'yı ya da bir Bodhidharma'yı gördüğün zaman bunun gerçekleştiğini bilirsin. Ve bu insanlar tıpkı senin gibi gözükürler ve yine de senin gibi değildirler. Onların bedeni aynıdır, aynı yapıdadır ve yine de bilinmeyenden bir şey onların varlığına nüfuz etmiştir. Ahret onların içine girmiştir, ahret orada çok elle dokunulur haldedir. Onlara sempati ve sevgiyle yaklaşırsan onların içsel gökyüzü, sana bir anlığına görünür olur. Ve bir kez içsel gökyüzünü görmüşsen onun hayalini görmeye başlayacaksın. Büyük bir istek içinde uyanacak: Nasıl kanatlı bir şey olmalı?

Usta'dan müride sirayet eden şey budur. Üçüncü olay bir Usta aracılığıyla gerçekleşir. "Çocuk" yaratıcılık, bağımsızlık demektir.

İlk aşama, deve bağımlılıktı; ikinci aşama bağımsızlıktı fakat masumiyette kişi ne bağımlılığın ne de bağımsızlığın olmadığını fark eder. Varoluş birbirine bağlı olmaktır; her şey birbirine bağlıdır hepsi birdir.

Bütün olma hissi doğar: Ben yok, sen yok, evete ya da hayıra takılmak yok, ne her zaman evet demeye ne de her zaman hayır demeye takıntılı hale gelmek yok; daha çok akışkanlık, daha çok kendiliğindenlik; ne boyun eğmek ne de boyun eğmemek değil kendiliğinden olmak. Sorumluluk doğar. Kişi varoluşa karşılık verir, geçmişten tepki vermez ve gelecekten tepki vermez.

Deve geçmişte yaşar, aslan gelecekte yaşar, çocuk şimdiki anda yaşar, şimdi-burada. Deve zihin-öncesidir, aslan zihindir, çocuk zihin-ötesidir. Deve benlik-öncesidir, aslan benliktir, çocuk benlik-ötesidir. Zihinsizlik halinin anlamı budur. Sufiler ona *fana* der; ego gitmiştir, diğeri de gitmiştir. Onların ikisi birliktedir, birine diğeri olmadan sahip olamazsın. Ben-sen aynı enerjinin parçasıdır; onlar birlikte kaybolur.

Çocuk basitçe vardır... kutsaldır, tanımlanamaz, bir gizemdir, bir harikadır. Devenin hafızası vardır, aslanın bilgisi vardır ve çocuğun bilgeliği vardır. Deve ya Hıristiyan'dır ya Hindu'dur ya da Müslüman'dır, inançlıdır, aslan ateisttir ve çocuk ise dindardır; ne inançlıdır ne de ateisttir ne Hindu'dur ne Müslüman'dır ne Hıristiyan'dır ne de komünisttir; sadece basit bir dindarlık, sevgi ve masumiyet niteliğidir.

Adem meyveyi yer bir aslan olur. Bilgi Ağacı'nın meyvesini yemeden önce Adem devedir. Ve Adem yeniden kustuğunda, bilgiyi bıraktığında o çocuktur. İsa çocuk demektir. İsa müritlerine tekrar ve tekrar "Tövbe edin!" der. "Tövbe etmek" sözcüğü İbranice'de dön, geri gel anlamına gelir; cennet bahçesi hâlâ seni bekliyor. Şu bilgi elmasını kus ve kapılar sana açılacak.

Elmayı yemeden önce Adem devedir, meyveyi yedikten sonra Adem aslandır. Ve Adem çocuk olduğunda, evine döndüğünde İsa olur. Buda ona Nirvana der. İsa ona Tanrı'nın Krallığı der. Sen ona ne istersen söyleyebilirsin: Tao, dama, moksha. Sözcüklerin orada bir anlamı yoktur; o sözcüklerin olmadığı bir sessizliktir, düşüncelerin olmadığı bir masumiyettir.

SEVGİDEN SEVGİ DOLU OLMAYA

Sevgi sözcüğü birbirinden kesinlikle farklı iki anlama gelebilir; sadece farklı değil taban tabana zıt. Bir anlamı, ilişki olarak sevgidir; diğer anlamı, bir oluş hali olarak sevgidir. Sevgi bir ilişki haline geldiği an bir esarete dönüşür çünkü beklentiler vardır ve talepler vardır ve düş kırıklıkları vardır her iki taraftan da hükmetme çabaları vardır. O bir iktidar mücadelesine dönüşür. İlişki doğru şey değildir. Ancak bir oluş hali olarak sevgi farklıdır. O senin basitçe sevdiğin anlamına gelir; ondan bir ilişki yaratmıyorsun. Sevgin tıpkı bir çiçeğin mis kokusu gibidir. O bir ilişki yaratmıyor; o senin belirli bir şekilde olmanı, belirli bir şekilde davranmanı, belirli eylemleri yapmanı istemiyor. O hiçbir şey talep etmez. O sadece paylaşır. Ve paylaşmada da herhangi bir ödül için arzu yoktur. Paylaşmanın kendisidir ödül.

Sevgi senin için hoş bir koku haline geldiğinde, o zaman onun muazzam bir güzelliği vardır. Ve sözde insanlığın çok daha üzerinde bir şey; ilahi bir şey vardır.

Sevgi bir hal olduğunda onunla ilgili hiçbir şey yapamazsın. O ışıyacaktır ancak hiç kimse için hiçbir esaret yaratmayacaktır, ne de senin herhangi birisi tarafından esir edilmene müsaade edecektir.

Fakat sen ilişkilere ta çocukluğundan beridir alışmışsındır. Yabancı bir adam ve sen onunla babanmış gibi bir ilişki yaratmak zorundasın. Onun gerçekten baban olduğundan dahi asla emin olamazsın...

İnsanların el falına bakan bir falcı duymuştum. Bir ateist, Tanrı'ya inanmayan ve her türden boktan şeye —astrolojiye, el falına— inanmayan bir genç adam falcıya gidip, "Şayet senin ilmin doğruysa elime bak ve babamın tam şu an nerede olduğunu bana söyle" demiş.

Falcı eline bakmış ve, "Baban balık tutmaya gitmiş" demiş. O da, "Benim dediğim şey işte budur: Bu tümden saçmalık. Babam üç yıl önce öldü; nasıl olur da bugün balığa gider?" demiş.

Falcı da, "Bundan bana ne, ancak gerçek şu ki üç yıl önce ölen adamın senin baban olmadığı da bir gerçektir. Senin gerçek baban balık tutuyor. Annene git ve sor. Eğer dürüst ve samimiyse, ölen adamın senin baban olmadığını söyleyecektir; her ne kadar baban olduğu söylendiği için onunla bir ilişki kurmuş olsan da" demiş.

Hayatın pek çok türden ilişkilerle çevrilidir. Ve bu haliyle ilişkiler —gerçek ya da hayal mahsulü— çok incelikli bir çeşit köleliktir. Ya diğerini esir alırsın, ya da kendin bir esir olursun.

Bir kenara yazılması gereken diğer bir nokta da kendin bir köle olmadan kimseyi esir alamayacağındır. Esaret iki tarafı keskin bir kılıçtır. Birisi daha güçlü ve diğeri daha zayıf olabilir ama her ilişkide sen hapseden ve diğeri de hapis olandır. Ve onun tarafından bakıldığında da hapseden o ve hapsedilen de

sensin. Ve bu insanlığın böylesi bir üzüntü içerisinde, böylesi bir keder halinde yaşama nedenlerinden birisidir.

Ve nefret senin sevginden çok daha güçlü bir ilişkidir çünkü senin sevgin çok yüzeysel. Nefretin çok derin. Nefretin senin tüm hayvani mirasındır. Sevgin sadece gelecek için bir potansiyelden ibarettir; o gerçekleşmiş bir şey değildir, sadece bir tohumdur. Ancak senin nefretin tam olarak gelişmiştir, tamamen palazlanmıştır; binlerce yıllık geçmişin değişik yaşam formları halinde hareket ediyor. Gelişmek için zamana ve mekâna sahipti. Sadece insanda değişim gerçekleşmeye başlıyor.

Ancak kimsenin benden nefret etmesini engelleyemezken, o halde nasıl olur da birisinin beni sevmesini engelleyebilirim? Yapabileceğim tek şey, sevginin ya da nefretin ya da herhangi bir şeyin ilişki halini aldıktan sonra saflığını yitirdiğini açıklamak olacaktır.

Bırak sevgi senin oluş halin olsun. Şık olman değil, seviyor olmandır bu. O basitçe senin doğandır. Senin için sevgi sadece varlığının güzel kokusudur. Tek başına dahi olsan sevgi enerjisiyle sarılı olursun. Sandalyen gibi ölü bir şeye bile dokunsan elin sevgi yağdırır; neye ya da kime olduğunun önemi yoktur. Sevgi halinin bir adresi yoktur.

Ben senin sevgi halinde olmamanı önermiyorum, ancak kafandaki eski ilişki kalıbını bırakmadığın sürece sevgi halinde olamazsın. Sevgi bir ilişki değildir.

İki insan birlikte son derece sevme halinde olabilirler. Ne kadar severlerse, herhangi bir ilişki olasılığı da o kadar küçük olur. Onlar ne kadar severlerse, onların arasında o kadar çok özgürlük mevcuttur. Onlar ne kadar severlerse, bir şey talep etmenin, herhangi bir hükmetmenin, beklentinin olasılığı o kadar azdır. Ve doğal olarak da herhangi bir düş kırıklığı mevzubahis olmaz.

İki kişi ilişkiye girdiğinde ve beklentileri karşılanmadığında —ve onlar karşılanamayacaktır— o zaman, hemen sevgi nefrete dönüşür. Beklentiler mevcuttu; artık hayal kırıklıkları vardır. Ancak onlar ilk önce beklentilerini yansıtıyorlardı; şimdi hayal kırıklıklarını yansıtıyorlar. Her ikisi de kendi bilinçsiz fikirleri tarafından sarmalandığını göremez. Ve onlar azap çekiyor.

Ve tıpkı sevgi hayali kurarken diğerini pek de tanımadan birbirlerine hayranlık gösterdikleri gibi, şimdi de diğerini suçluyorlar. Bu nedenle unutmamanı istiyorum: hiçbir beklentiye sahip olma. Sev çünkü sevmek senin kendi manevi gelişimindir. Sevgin daha çok ışığa doğru, daha çok hakikate doğru, daha çok özgürlüğe doğru gelişmene yardım edecek. Ama bir ilişki yaratma.

Sadece bir şeyi unutma: Sevgi başka her şeyi yok edebilir sadece onun bir ilişki haline gelmesine izin verme; o zaman sevgi yok olur ve sevgi adına hükmetme, politika onun yerine geçer. O zaman problemler çoğalmaya devam edecek.

Ben her çeşidinden ilişkilere karşıyım. Örneğin "arkadaşlık" sözcüğünden hoşlanmıyorum ancak "arkadaşça" sözcüğünü seviyorum. Arkadaşça olmak senin içindeki bir niteliktir, arkadaşlık yine bir ilişkiye dönüşür.

O nedenle sevgide yanlış bir şey yoktur. Aslında sevgi olmadan her şey yanlıştır. Fakat sevgi o kadar değerlidir ki her türlü kirlenmeden, ...her çeşit zehirden korunmalıdır. Dünyanın bireylerden oluşmasını istiyorum. "Çift" sözcüğünü kullanmak bile beni incitir. İki bireyi mahvetmiş durumdasın ve bir çift güzel bir şey değildir.

Bırak dünya sadece bireylerden oluşsun ve ne zaman kendiliğinden sevgi çiçek açarsa onun şarkısını söyle onun dansını et, onu yaşa; ondan zincirler yaratma. Ne kimseyi esaret altında tutmaya çalış ne de herhangi bir kimsenin esir almasına izin ver.

Sadece özgür bireylerden oluşan bir dünya hakikaten özgür bir dünya olacaktır.

İnsanın en büyük ihtiyaçlarından bir tanesi ihtiyaç duyulmaktır. O nedenle sevginin varoluşta yer etmeyeceği herhangi bir zaman olabileceğini düşünemiyorum. İnsanoğlu var olduğu sürece sevgi onların en mutluluk verici deneyimi olarak kalacaktır. O yeryüzünde mevcut olan ancak yeryüzüne ait olmayan bir şeydir. O sana bir kartal gibi güneşe doğru uçabileceğin kanatlar verir.

Sevgi olmadan kanatların yoktur. Ancak o böylesine önemli bir besin ve böylesine bir ihtiyaç olduğu için bütün sorunlar onun çevresinde yükselir. Sevgilinin ya da sevdiğin kimsenin yarın da senin için mevcut olmasını istersin. Bugün çok güzeldi ve sen yarın hakkında endişelisin. Bu yüzden evlilik ortaya çıkmıştır. O sadece belki yarın sevgilinin ya da sevdiğin kimsenin seni terk edeceği korkusudur; o nedenle toplumun önünde ve kanunların önünde onu bir sözleşme haline getir. Ancak bu çirkindir; bu kesinlikle çirkin, iğrençtir. Sevgiyi bir sözleşme haline getirerek sen kanunu sevginin üzerine yerleştiriyorsun ve mahkemeler, ordular, polisler, yargıçlar, esaretinin kesinleşmesini ve güvenceye alınmasını desteklemek için senin bireyliğinin üzerine kolektif kütleyi koyduğun anlamına gelir. Yarın sabah...kimse bilemez. Sevgi bir esinti gibi gelir; belki gelebilir, belki de gelmez. Ve o gelmediğinde, o zaman sadece kanun yüzünden, evlilik yüzünden, toplumsal saygınlık kaygıları yüzünden neredeyse dünyadaki tüm çiftler orospuluğa indirgenmiştir.

Sevmediğin bir kadınla, sevmediğin bir erkekle yaşamak, güvenlik için yaşamak, garanti için yaşamak, ekonomik destek için yaşamak sevgi dışındaki herhangi bir neden için birlikte yaşamak onu orospuluktan başka bir şey yapmaz. Orospuluğun dünyadan tamamen kalkmasını isterdim. Bütün dinler orospuluğun olmaması gerektiğini söylemektedir. Ancak insan aptallığı böyle çalışır. Orospuluğun olmaması gerektiğini söyleyen bu aynı dinler orospuluğun nedenidirler çünkü bir taraftan evliliği desteklerler ve diğer taraftan da orospuluğa karşı çıkarlar.

Evliliğin kendisi bir orospuluktur. Sevgime güveniyorsam niye evleneyim? Evlilik düşüncesinin kendisi bir güvensizlik işaretidir. Ve güvensizlik içerisinden ortaya çıkan bir şey sevginin derinleşmesine ve yükselmesine yardımcı olmayacak. Onu yok edecek. Sev, ama evlilik ya da herhangi türden bir ilişki

gibi sahte bir şeyle sevgiyi mahvetme. Sevgi sadece özgürlük verdiğinde hakikidir. Kriter bu olsun. Sevgi sadece diğer kişinin mahremiyetine müdahale etmediğinde hakikidir. Onun bireyselliğine, mahremiyetine saygı duyar. Ancak dünyanın her yerinde göreceğin sevgililerin tüm çabası hiçbir şeyin mahrem kalmaması üzerinedir; tüm sırlar onlara söylenmelidir. Onlar bireysellikten korkarlar; onlar birbirlerinin bireyselliklerini yok ederler ve birbirlerini yok ederek hayatlarının bir doyum, bir tatmin haline dönüşmesini umut ederler. Onlar basitçe giderek daha çok mutsuz hale gelirler.

Sevgi dolu ol ve unutma ki gerçek olan her şey sürekli değişir. Sana söylenen gerçek aşkın sonsuza dek süreceği fikri yanlıştır. Gerçek bir gül sonsuza dek kalmaz. Yaşayan bir varlığın kendisi bir gün ölmek zorundadır. Varoluş sürekli bir değişimdir fakat gerçek sevginin sürekli olması gerektiği fikri ... ve eğer sevgi bir gün kaybolursa, o zaman doğal olarak sonuç bunun gerçek sevgi olmadığıdır.

Hakikat şudur ki sevgi ansızın gelir; o senin tarafından yaratılan herhangi bir çabanın sonucu değildir. O doğanın bir armağanı olarak geldi. Onun bir gün ansızın gideceği hakkında endişelenmiş olsaydın o geldiğinde onu kabul etmezdin. Geldiği gibi gider de. Ancak bunun için endişelenmene gerek yoktur çünkü bir çiçek solduğunda başka bir çiçek geliyordur. Çiçekler sonsuza dek gelecekler fakat sen bir tane çiçeğe yapışma. Aksi taktirde kısa süre sonra sen ölü bir çiçeğe yapışmış olacaksın. Ve gerçek de budur; insanlar bir zamanlar canlı olan ölmüş bir aşka tutunuyorlar. Artık o sadece bir anı ve acıdır ve sen ona takıldın çünkü sen saygınlık nedeniyle, kanun nedeniyle kaygılanıyorsun.

Karl Marx'ın bir fikri, doğru bir fikri vardı. Komünizmde evlilik olmamalıydı. Ve Rusya'da devrim gerçekleştiğinde, ilk dört beş yılda aşkı bir özgürlük yapmayı denediler. Ancak o zaman Marx'ın farkında olmadığı pratik zorlukların farkına vardılar —o yalnızca teori üretiyordu— ve en büyük sorun evlilik olmazsa ailenin kaybolacağıydı. Ve aile toplumun, ulusun belkemiği, omurgasıydı. Şayet aile yok olursa ulus uzun süre devam edemez.

Rusya'daki Komünist Partisi devrimden sonraki beş yıl içinde tüm fikrini değiştirdi. Evlilik yeniden desteklendi; boşanmaya izin verildi ancak çok gönülsüzce; boşanma için her engel yaratıldı, böylelikle aile birimi kalabilirdi çünkü artık onlar devleti güçlendirmekle ilgileniyorlardı. Devlet olmadan politikacı olamazdı, hükümet olamazdı. Ve bundan sonra onlar, Marx'ın evliliğin özel mülkiyet yüzünden ortaya çıktığı, o nedenle de özel mülkiyet kalktığı zaman evliliğin de kalkması gerektiği temel fikirlerinden asla bahsetmediler. Hiç kimse onun hakkında konuşmadı.

Ailelerin var olmasını istemiyorum, devletlerin var olmasını istemiyorum; dünyanın parçalara bölünmesini istemiyorum. Spontane sevgi içinde yaşayan, sessizlik içinde yaşayan, neşe dolu, zevki lanetlemeyen, hiç cehennem korkusu olmayan ve cennetteki ödülleri hiç arzulamayan özgür bireylerden oluşan tek bir dünya istiyorum çünkü cenneti burada yaratabiliriz, onu yaratmak için tüm potansiyele sahibiz fakat onu kullanmıyoruz. Tam tersine her türlü engeli yaratıyoruz.

Ben sevgiye karşı değilim. Ben o kadar yanındayım ki; bu yüzden ilişkilere karşıyım, evliliklere karşıyım. İki kişinin tüm hayatı boyunca birlikte yaşaması mümkündür. Kimse size ayrılmanızı

söylemiyor; ancak bu birlikte yaşama, birbirinin bireyselliğinin sınırlarını ihlal etmeden, birbirinin ruhunun içine girmeden sadece sevgiden kaynaklanmalı. Bu diğer kişinin haysiyetidir.

Sevgi dolu olabilirsin, sevgi olabilirsin. Ve şayet sen sadece sevgi dolu olabilirsen, sadece sevgi olabilirsen, o zaman bu sevginin nefrete dönüşme olasılığı yoktur. Beklenti olmadığı için hayal kırıklığı yoktur. Fakat ben sevgiden ruhsal bir olgu olarak bahsediyorum, biyolojik değil. Biyoloji sevgi değildir, şehvettir. Biyoloji türü sürdürmekle ilgilenir; sevgi fikri sadece biyolojik bir rüşvettir. Bir kadınla ya da erkekle seviştikten sonraki an ansızın, ona olan ilgin artık kaybolur; en azından yirmi dört saatliğine. Ve bu senin yaşına bağlıdır; yaşlandıkça kırk sekiz saat, yetmiş iki saat….

Yurtdışındaki Fransız Lejyonunun yeni komutanına yüzbaşı etraftaki binaları gösteriyordu. Turlar bittikten sonra komutan yüzbaşıya baktı ve "Bir dakika. Bana şuradaki mavi binayı göstermediniz. O ne için kullanılıyor?" diye sordu.

Yüzbaşı: "Şey, efendim, biliyorsunuz, orası bizim deveyi sakladığımız yer. Ne zaman adamlar bir kadına ihtiyaç duysa..-"

"Yeter!" dedi komutan iğrenerek.

Ancak, iki hafta sonra komutanın kendisi de bir kadına ihtiyaç duymaya başlar. Yüzbaşıya gider ve "Size bir şey soracağım yüzbaşı" der. Sesini alçaltarak ve etrafa gizlice bakınarak, "Yakınlarda bir zaman deve boşta mıdır?" diye sordu.

Yüzbaşı "Hımm, bir bakayım" dedi. Kitabını açtı. "Evet efendim deve yarın öğleden sonra saat ikide boş."

Komutan, "Beni yaz" dedi.

Ertesi gün saat ikide komutan küçük mavi binaya gidip kapıyı açtı. İçeride hayatında gördüğü en cilveli deveyi buldu. Kapıyı kapadı.

Yüzbaşı çok büyük bir bağırtı ve çığlık duydu, bunun üzerine koşup kulübeye dalıverdi. Komutanı çıplak ve deve tüyleriyle ve çamurla kaplı bir biçimde buldu.

"Öhö, affınıza sığınıyorum efendim" dedi yüzbaşı, "ama tüm diğer adamlar gibi yapmak daha akıllıca olmaz mıydı; deveye binip kasabaya giderek bir kadın bulsaydınız?"

TEPKİDEN EYLEME

İlk ve anlaşılması gereken en temel şey, her ne yaparsan yap bir tepki olmaması gerektiğidir. Şayet o bir eylem ise sorun yoktur. Eylem her zaman iyidir; tepki her zaman kötüdür.

O nedenle ilk önce tepki terimini anlamaya çalış. O senin bilinçsizce eylemde bulunduğun anlamına gelir. Birisi seni maniple ediyor. Birisi bir şey söyler, bir şey yapar ve sen tepkide bulunursun. Durumun gerçek efendisi başka birisidir. Birisi gelir ve sana hakaret eder ve sen tepki gösterirsin, kızarsın. Birisi gelir ve seni över ve sen gülersin ve mutlu olursun. Her ikisi de aynıdır. Sen bir kölesin ve diğeri senin düğmelerine nasıl basılacağını biliyor. Sen bir makine gibi davranıyorsun. Sen bir robotsun, henüz bir insan değilsin.

Eylem yap, tepki verme. Başkalarının elinde bir oyuncak olma.

Ve sen zihinsizliğin içinden eylemde bulunan bir kimseyi öngöremezsin. Sadece zihin öngörülebilir. Eğer sen uyanıksan, tetikteysen, bilinçliysen hiç kimse herhangi bir durumun nasıl şekil alacağını söyleyemez. Bilinç için bin bir tane alternatif açıktır. Bilinçlilik tam özgürlüktür; spontane, bir *eylem*, tam olarak şimdide, kimse tarafından kontrol edilmeden, kişinin kendi varlığından gelerek...

Biz koşullanmalarımıza göre tepki veririz. Eğer vejetaryen bir ailede doğduysan ve masana etli yemekler konulursa miden bulanacak ve hasta hissedeceksin; etli yemekler yüzünden değil, koşullanmaların yüzünden. Et yemeğine koşullanmış bir kimsenin ise görüntüsünden bile ağzı sulanacak, mide bulantısındansa iştahı açılacak, mutlu olacak, heyecan duyacak. Bu da koşullanmadır.

Tepki gösteririz çünkü belirli bir şekilde koşullanmışızdır. Çok nazik olmaya koşullanmış olabilirsin. Her zaman kontrollü kalmaya koşullanmış olabilirsin. Sessiz olmaya koşullanmış olabilirsin. Normalde insanların rahatsız olacağı ve karmaşa yaşayacağı durumlarda sabit kalmaya koşullanmış olabilirsin. Fakat eğer o koşullanmaysa, o zaman onun dindarlıkla hiçbir alakası yoktur. O zaman onun psikoloji ile bir ilgisi vardır. Ve Buda ya da bir İsa orada usta değildir. B. F. Skinner ve Pavlov, onlardır oradaki ustalar. O şartlanmış bir reflekstir.

B. F Skinner'in laboratuarında tanıtımı yapılan yeni bir farenin hikâyesini duymuştum.

Psikologlar farelerle çalışıp dururlar çünkü insana bundan daha çok saygı duymazlar. Onlar eğer farenin zihnini anlayabilirlerse, insanlığı anlamış olacaklarını düşünürler.

Skinner'la çok uzun bir zamandır bir arada olan yaşlı fare, yenisine onu tanıştırdı ve "Bak. Bu B. F. Skinner iyi bir adamdır fakat önce onu koşullandırman gerekiyor. Şu düğmeye bas ve hemen kahvaltın gelecektir. Ben onu mükemmel biçimde koşullandırdım," dedi.

Koşullandırmak cinayettir; senin doğallığın öldürülür. Zihin belirli fikirlerden bıkmış haldedir ve senin karşılık vermene izin verilmez; senin sadece tepki vermene izin verilir. Küçük şeylerde ya da büyük şeylerde o aynıdır.

Eğer dindar bir ailede yetiştirildiysen Tanrı sözcüğü güzeldir, çok kutsaldır. Fakat şayet bir komünist ailede yetiştirildiysen o zaman sözcüğün kendisi çok çirkin, mide bulandırıcıdır. Kişi sözcüğü söylemenin ağızda kötü bir tat bırakacağını hisseder.

Küçük ya da büyük önemli değildir. Şayet koşullandırılmış olduğun biçimde davranmaya devam edersen bir makine gibi işliyorsun; insan henüz doğmamıştır.

Bir İngiliz'e bir fıkra anlatıldığında üç kez güleceği söylenir. Onu anlattığında ilk seferinde nazik olmak için gülecektir. Onu açıkladığında yeniden kibar olmak için ikinci kez gülecektir. İngiliz'in eğitimi budur; her zaman nazik olmak. Son olarak üçüncü kez gecenin bir yarısında uykusundan gürültü ile uyandığında ve ansızın fıkrayı anladığında gülecektir.

Aynı fıkrayı bir Almana anlattığında iki kez gülecektir. Anlattığında ilk olarak nazik olmak için gülecektir. Onu açıkladığında yeniden kibar olmak için ikinci kez gülecektir. Asla üçüncü kez gülmeyecektir çünkü o asla onu anlamayacaktır.

Aynı fıkrayı bir Amerikalıya anlattığında bir kez gülecektir: Fıkrayı anlattığında güler çünkü onu anlar.

Ve aynı fıkrayı bir Yahudi'ye anlattığında gülmeyecektir bile. Onun yerine, "Bu eski bir fıkra ve bunun yanı sıra sen de onu tamamen yanlış anlatıyorsun" diyecektir.

O bir fıkra olabilir ya da muhteşem bir felsefe olabilir. O ıvır zıvır bir şey ya da Tanrı'nın kendisi olabilir, hiç fark etmez. İnsanlar davranmaya koşullanmış oldukları şekilde, yetiştirildikleri şekilde, kendilerinden beklenen şekilde davranırlar. Doğanın işlemesine izin verilmez; sadece terbiyenin işlemesine izin verilir. Benim köleler dediğim insanlar bunlardır.

Özgürleştiğinde, tüm koşullanmaları bıraktığında ve hayata ilk kez taze gözlerle, arada koşullanmaların bulutları olmadan baktığında, öngörülemez hale gelirsin. O zaman kimse bilemez, o zaman ne olacağını kimse hayal edemez. Çünkü o zaman artık sen orada değilsindir; varoluş senin aracılığınla eylemde bulunur. Şu an sadece toplum senin aracılığınla eylemde bulunuyor.

Bir kez sen, basitçe, hiçbir sabit fikir olmadan, hiçbir plan olmadan, uyanık ve karşılık vermeye hazır olursan, hakiki ve kendine özgü bir hale gelirsin.

Şu iki sözcüğü hatırla: otorite ve orijinallik. Normalde sen seni koşullandıran otoriteye —din adamına, politikacıya, ebeveynlere—göre davranırsın. Otoriteye göre davranırsın. Özgür bir insan otoriteye göre davranmaz; o kendi orijinalliğine dayanarak davranır. O yanıt verir. Bir durum ortaya çıkar, bir meydan okuma vardır; ve o bütün varlığıyla yanıt verir. Kendisi dahi tahmin edemez onu.

Bana bir soru sorduğunda, sana ne cevap vereceğimi ben dahi bilmiyorum. Sadece verdikten sonra biliyorum; sadece o zaman, "Demek ki cevap buymuş!" diyorum. Senin sorun orada, ben buradayım; bir yanıt olması kaçınılmaz.

Yanıt vermek sorumluluktur. Yanıt vermek orijinalliktir. Yanıt vermek anda yaşamaktır. Bilinçsiz insanların ne yapacağını her zaman tahmin edebilirsin: Onlar ya cesur olacaktır ya da korkak olacaktır, onlar ya sabırlı olacaktır ya da sabırsız olacaktır. Ancak bilinç sahibi bir birey için "ya/ya da" seçenekleri yoktur; tüm olasılıklar her zaman açıktır; hiçbir kapı kapalı değildir. Ve her an karar verir. Bilinçli bir birey, özgür birey önceden gelen bir karar taşımaz; onun kullanıma hazır kararları yoktur. O taze, bakir hareket eder. O geçmiş tarafından bozulmamıştır.

Anahtar farkındalıktır. Farkında olursan her şey onu takip eder.

Hiçbir şey olmaya çalışma; sabırlı, sevecen, barışçıl, huzurlu. Çabalama. Eğer çabalarsan kendini zorlayacaksın ve bir ikiyüzlü olacaksın. Dinin tamamen ikiyüzlü hale dönüşmesi bu şekilde olur. İçerde daha farklısın; dışarıda boyanmışsın. Gülümsersin ve içerde ise öldürmek isterdin. İçerde tüm pisliği taşıyorsun ve dışarıdaysa parfüm sıkıp dursun. İçerde kokuşmuş durumdasın; dışarıda bir gül yanılsaması yaratırsın. Asla hiçbir şeyi bastırma.

Bastırma insanın başına gelmiş olan en büyük beladır. Ve o çok güzel nedenlerle olmuştur. Bir Buda'ya bakarsın; o kadar dingin, huzurlu. Hırs ortaya çıkar: Sen de böyle olmak istersin. Ne yapmalı? Taş bir heykel olmaya çalışırsın. Ne zaman bir durum ortaya çıksa ve sen rahatsız olsan kendini geri çekersin, kendini kontrol edersin.

Kontrol pis bir sözcüktür. Onda dört taneden fazla harf vardır ama o dört harfli bir sözcüktür.

Özgürlük... Ve ben özgürlük dediğimde ahlaksızlık demek istemiyorum. Yanlış anlayabilirsin. Ben özgürlük dediğimde sen onu ahlaksızlık olarak anlayabilirsin çünkü işler böyle yürür. Kontrol altındaki bir zihin ne zaman özgürlüğü duysa hemen onu ahlaksızlık olarak anlar. Ahlaksızlık kontrolün zıt kutbudur. Özgürlük sadece aradadır, tam ortadadır; hiçbir kontrolün ve hiçbir ahlaksızlığın olmadığı yerdedir.

Özgürlüğün kendi disiplini vardır ama bu hiçbir otorite tarafından dayatılmamıştır. O senin farkındalığından, orijinalliğinden gelir. Özgürlük asla ahlaksızlık olarak anlaşılmamalıdır yoksa esas noktayı kaçırırsın.

Farkındalık özgürlük getirir. Özgürlükte kontrole ihtiyaç yoktur çünkü ahlaksızlık için bir olasılık yoktur. Ahlaksızlık yüzünden sana kontrol dayatılmıştır ve eğer ahlaksız olarak kalırsan toplum seni kontrol etmeye devam edecektir.

Polisler ve yargıçlar ve politikacılar ve mahkemeler var olmuştur ve onlar sana kendini kontrol etmeni dayatıp dururlar. Ve sen kendini kontrol ederken canlı olmanın özünü kaçırırsın çünkü kutlamayı kaçırırsın. Şayet aşırı kontrollü isen nasıl kutlayacaksın?

Bu nerede ise her gün gerçekleşir. Çok kontrollü ve disiplinli insanlar beni görmeye geldiklerinde onların kafataslarının içine sızmak nerede ise imkânsızdır; o kadar kalındırlar... etraflarında taştan

duvarlar. Onlar taşlaşmıştır; onlar buz kesilmişlerdir; onların sıcaklıkları kaybolmuştur. Çünkü eğer sıcak olursan korku vardır; bir şey yapabilirsin. Onlar bu yüzden kendilerini öldürmüş, kendilerini tamamen zehirlemiştir. Kontrol altında kalmak için tek bir çözüm bulmuşlardır ve bu da yaşamamaktır. Öyleyse taştan bir Buda ol; o zaman sabırlıymış, dinginmiş, disiplinliymiş gibi rol yapabilirsin.

Ancak burada benim öğrettiğim şey bu değildir. Ahlaksızlık kadar kontrol de bırakılmalıdır. Şimdi kafan karışacak. Sen ya kontrolü ya da ahlaksızlığı seçebilirsin; "Eğer kontrolü bırakırsam, ahlaksız olacağım. Eğer ahlaksızlığı bırakırsam o zaman kontrollü olmak zorundayım" diyebilirsin. Ancak ben sana diyorum ki eğer farkında olursan kontrol ve ahlaksızlığın her ikisi de aynı çöplüğe gider. Onlar aynı madalyonun iki yüzüdür. Ve farkındalıkta onlara ihtiyaç yoktur.

Bir akşam her zaman bir şekilde utangaç ve çekingen olan on sekiz yaşındaki bir genç kendisini değiştirmeye karar verdi. En iyi elbiselerini giyip, yatak odasından aşağıya indi ve babasını çekiştirip "Bak, kasabaya gidiyorum; güzel kızlar bulmaya gidiyorum. Körkütük sarhoş olacağım ve çok iyi vakit geçireceğim. Benim yaşımda, hayatının en güzel çağında olan bir genç ne yapıyorsa hepsini yapacağım ve biraz macera ve biraz heyecan yaşayacağım, o nedenle beni durdurmaya çalışma!" dedi.

Yaşlı adam, "Seni durdurmaya çalışmak mı? Dur bakalım evlat, seninle birlikte geliyorum!" dedi.

Tüm kontrollü insanlar bu haldedir; içerde fokurduyordur, ahlaksızlığın içinde patlamak için bekliyordur.

Manastırlardaki rahiplere git ve gör. Hindistan'da bu türden nevroz her yerdedir. Bütün rahipler nevrozludur. Şu anlaşılması gereken bir şeydir: Ya erotik olursun ya da nevrotik. Eğer cinsel enerjini, erotizmini bastırırsan nevrotik olursun. Eğer nevrozunu bırakırsan erotik olursun. Ve her ikisi de bir çeşit deliliktir. Kişi basitçe kendisi olmalıdır; ne nevrotik ne erotik, tüm durumlara karşı açık, hayat ne getirirse yüzleşmeye hazır, kabul etmeye ve yaşamaya hazır fakat her zaman tetikte, bilinçli, farkında, dikkatli.

O nedenle devamlı olarak hatırlanılması gereken tek şey, öz farkındalığındır. Kendini unutmamalısın. Ve her zaman varlığının en derinindeki özünden hareket etmelisin. Bırak eylemler oradan aksın, varlığının tam merkezinden ve her ne yaparsan yap erdemli olacaktır. Erdem farkındalığın bir işlevidir.

Şayet çeperden bir şey yaparsan günah gibi görünmeyebilir ama o günahtır. Toplum senden memnun olabilir ama sen kendinden memnun olamazsın. Toplum seni onurlandırabilir ama derinlerde sen kendini suçlamaya devam edeceksin çünkü hayatını boşa harcadığını ve onu bir hiç uğruna kaçırdığını bileceksin.

Toplumun verdiği onurun değeri nedir ki? İnsanlar sana bir aziz derse bu ne anlama gelir? O dedikodudan başka bir şey değildir. Bu nasıl önemli olsun? Tanrısallığı dedikodu için kaçırdın! Hayatını her taraftaki ahmak insanlar için, onların iyi fikirleri uğruna kaçırdın.

Hayatı tam merkezinden yaşa. Meditasyon tamamıyla buna ilişkin bir şeydir. Ve yavaş, yavaş dayatılmamış, oluşturulmamış, kendiliğinden ortaya çıkan, bir çiçeğin açması gibi doğal bir şekilde ortaya çıkan bir disiplinin geldiğini hissedeceksin. O zaman mevcut olan hayatın tümüne ve mevcut olan varlığının tümüne sahip olacaksın.

Ve senin tüm varlığın ve tüm yaşam buluştuğunda, ikisinin arasında yükselen şey özgürlüktür. İkisinin arasında yükselen şey nirvanadır.

DEVRİM DEĞİL BAŞKALDIRI

İnsan devletlerin ortadan kalkacağı noktaya gelmemiştir. Kropotkin gibi anarşistler hükümete, kanuna karşı olmuştur. O bunları ortadan kaldırmak istedi. Ben de bir anarşistim ama Kropotkin'in tarzının bütünü ile zıddı olarak.

İnsanoğullarının bilincini hükümetlerin anlamsızlaşacağı, mahkemelerin boş kalacağı, kimsenin öldürülmediği, kimsenin tecavüze uğramadığı, kimsenin taciz ya da işkence görmediği bir noktaya yükseltmek istiyorum. Farkı görüyor musun? Kropotkin'in üzerinde durduğu şey hükümetleri yok etmekti. Benim üzerinde durduğum şey, insanoğullarının bilincini, hükümetlerin kendi kendine gereksiz kalacağı noktaya; mahkemelerin kapanmaya başladığı noktaya, polislerin iş olmadığı için ortadan kalkmaya başladığı ve yargıçlara "Başka bir iş bulun" dendiği noktaya gelene kadar yükseltmektir. Ben tamamıyla farklı boyuttan bir anarşistim. İlk önce bırak insanlar hazır olsun ve hükümetler kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Ben hükümetlerin yok edilmesine taraftar değilim. Onlar bir ihtiyacı gideriyor. İnsan o kadar barbardır, o kadar çirkindir ki şayet zorla engellenmezse tüm toplum kaos içinde olacaktır.

Ben kaos yanlısı değilim. Ben insan toplumunun ahenkli bir bütün, tüm dünyayı kapsayan engin bir komün olmasını istiyorum: Meditasyon yapan insanlar, suçluluk duymayan insanlar, sükûnet içerisindeki insanlar, dingin; hiç kimseyle rekabet etmek için arzu duymayan insanlar; özel olduğu fikrini ve bunu Amerikan Başkanı olarak kanıtlamayı tamamen bırakmış insanlar; dans eden, eğlenen, şarkı söyleyen insanlar; artık hiçbir aşağılık kompleksinden muzdarip olmayan insanlar, o yüzden hiç kimse üstün olmaya çalışmıyor, hiç kimse kendi büyüklüğünden övünmüyor.

Hükümetler sabah güneşindeki çiy damlaları gibi buharlaşacak. Ancak bu tamamıyla faklı bir hikâyedir, tamamen farklı bir yaklaşımdır. O an gelene kadar hükümetlere ihtiyaç vardır.

Bu çok basit bir şeydir. Eğer hastaysan ilaca ihtiyaç vardır. Ve Kropotkin gibi anarşistler ilaçları yok etmek isterler. Ben senin sağlıklı olmanı istiyorum ki bu sayede ilaçlara ihtiyacın olmasın. Onları otomatikman fırlatıp atacaksın. Tüm bu ilaçlarla ne yapacaksın? Onlar tamamıyla gereksiz, aslında

tehlikeli; çoğu ilaç zehirlidir. Ne amaç uğruna onları biriktirip duracaksın? Önem verilen şeyler arasındaki farkı görebiliyor musun?

Ben ilaçlara karşı değilim; ben ilaçları gerekli kılan, insanların hastalıklarına karşıyım. Ben daha sağlıklı bir insanoğlu olsun isterdim —gen mühendisliğiyle mümkün olan bir şeydir bu— doğumundan itibaren hasta olamayacak şekilde programladığımız için, bedeninde her türlü hastalıkla savaşabilecek düzenlemeler yapmış olduğumuz için hasta olması olasılığı mevcut olmayan bir insanoğlu. Kesinlikle ilaçlar kalkacak, eczacılık kalkacak, doktorlar kalkacak, tıp fakülteleri kapatılacak. Fakat ben onlara karşı olduğum için değil! Bu basitçe, sağlıklı bir insanlığın bir neticesi olacak.

Ben tek bir dünya, tek bir lisan, tek bir dindarlık, tek bir insanlık ve insanlık bilinçlilikte gerçekten gelişti̇ğinde, tek bir devlet isterim.

Devlet övünülecek bir şey değildir. O bir hakarettir. Onun varlığı sana hâlâ barbar olduğunu, medeniyetin henüz gerçekleşmediğini anlatır; aksi taktirde seni yönetecek bir devlete niye ihtiyaç duyasın?

Şayet suç ortadan kalkarsa, şayet başkalarının seni sömüreceği, öldüreceği korkusu ortadan kalkarsa devletin tüm şu bürokrasisini ne yapacaksın? Onu sürdüremezsin çünkü o ulus ekonomisinin üzerindeki bir yüktür, çok büyük bir yük ve giderek büyüyor ve büyüyor. Hiç kimsenin çalışmak istememesi basit gerçeği nedeniyle hiyerarşilerin giderek büyüme eğilimleri vardır, herkes çalışmaktan nefret eder. O yüzden herkesin yardımcıya ihtiyacı vardır.

Herhangi bir devlet kuruluşunun ofisinde masaların üzerinde birikmiş dosyalar görebilirsin. Birisine rüşvet vermeyi başaramadığın sürece senin dosyan koca yığıntının içinde kalmaya devam edebilir; o asla en tepeye çıkamaz. Ve memurlar orada pek çok dosyalarının olmasından hoşnutturlar; bu onları önemli, özel kılar. Pek çok insanın üzerinde bir güçleri vardır; zihinlerinde tüm bu dosyalar insanların üzerinde bir güç taşırlar.

Ben yeryüzünde önceden var olmuş olan tüm kategorilerden tamamıyla farklı bir anarşistim. Ben kendi başıma bir kategoriyim çünkü benim yaklaşımım radikal bir şekilde farklıdır. Ben devlete karşı değilim, ben devlete duyulan ihtiyaca karşıyım. Ben mahkemelere karşı değilim, ben mahkemelere duyulan ihtiyaca karşıyım.

Bir gün, bir zaman, insanın —politik ya da dinsel— hiçbir kontrol olmadan yaşayabileceği olasılığını görüyorum. Çünkü insan kendi içinde bir disiplin olacak.

Ustasını görmeye gelip insan özgür müdür diye soran bir müridin öyküsü vardır.

Usta müridine ayağa kalkıp bir ayağını yerden kaldırmasını söyler. Mürit, bir ayağı üzerinde —ve diğeri de havada— dururken öncekinden daha da az şey anlamış haldedir. Usta şimdi de ondan diğer ayağını da yerden kaldırmasını ister.

Osho, lütfen bir şeyden özgürleşmek ve bir şey için özgürleşmek arasındaki fark üzerine konuşabilir misin?

Bir şeyden özgürleşmek sıradandır, aleladedir. İnsan her zaman bir şeylerden özgürleşmek istemiştir. Bu yaratıcı değildir. Bu özgürlüğün negatif yüzüdür. Bir şey için özgürleşmek yaratıcılıktır. Hayata geçirmek istediğin bir vizyonun var ve onun için özgürlük istiyorsun.

Bir şeyden özgürleşmek her zaman geçmiştendir ve bir şey için özgürlük ise her zaman gelecek içindir.

Bir şey için özgürlük manevi bir boyuttur çünkü bilinmeyenin içine ve bir gün belki de bilinemez olanın içine giriyorsun. Bu seni kanatlandırır. Bir şeyden özgürleşmek en iyi ihtimalle kelepçelerini kaldırır. O illa ki de faydalı bir şey değildir; tarihin tamamı bunun kanıtıdır. İnsanlar hiçbir zaman benim ısrarla üzerinde durduğum bu ikinci özgürlüğü aklına getirmedi. Onlar sadece ilkinin üzerinde durdu çünkü ikincisini görebilecek kavrayışa sahip değiller. İlki görünür haldedir: ayaklarında zincirler, ellerinde kelepçeler. Bunlardan özgürleşmek isterler fakat sonra ne olacak? Ellerinle ne yapacaksın? Özgürlük istediğinden pişman bile olabilirsin.

Fransız Devrimi sırasında Bastille hapishanesinde olmuştu. O en meşhur Fransız hapishanesiydi; o sadece ömür boyu hapse mahkûm olmuş hükümlüler için ayrılmıştı. Bu yüzden oraya kişi canlı girebilir ama asla canlı çıkamazdı; sadece ölmüş bedenler dışarı çıkardı. Ve onlara bir kez kelepçeler ve zincirler takıldığında anahtarları Bastille'deki kuyuya atılırdı çünkü onlara ihtiyaç olmazdı. Bu kilitler bir daha açılmayacaktı, o nedenle onların ne gibi bir faydası olabilirdi? Bu hapishanede beş binden fazla insan vardı. Beş bin insanın anahtarlarını gereksiz olduğu halde saklamanın anlamı neydi? Onlar bir kez karanlık hücrelerine girdiğinde, sonsuza dek girmiş olurlardı.

Fransız devrimcileri elbette yapmaları gereken ilk şeyin Bastille'deki insanları özgürleştirmek olduğunu düşünmüştü. Hangi eylem için olursa olsun birisini elli yıl, altmış yıl sonra gelebilecek ölümünü beklemesi için karanlık bir hücreye hapsetmek insanlık dışıydı. Altmış yıl beklemek ruh için çok büyük bir eziyettir. Bu insanlar kanuna uymadığı için verilmiş bir cezadır, intikamdır, öç almaktır. Onların eylemleri ile verilen ceza arasında bir denge yoktur.

Devrimciler kapıları açtı, insanları karanlık hücrelerinden dışarı sürükledi. Ve onlar şaşırdı. Bu insanlar hücrelerini terk etmeye hazır değildi.

Anlayabilirsin. Altmış yıl karanlıkta yaşamış bir kişi; güneş onun için çok fazladır. O ışığa çıkmak istemez. Onun gözleri aşırı derecede hassaslaşmıştır. Ve ne önemi var? O artık seksen yaşında, girdiğinde yirmi yaşındaydı. Onun tüm yaşamı bu karanlığın içindeydi. Bu karanlık onun evi olmuştur.

Ve devrimciler mahkûmları özgürleştirmek istedi. Anahtarlar olmadığı için zincirlerini ve kelepçelerini kırdılar. Fakat mahkûmlar çok direnç gösterdiler. Hapishaneyi terk etmek istemediler. "Bizim durumumuzu anlamıyorsunuz. Bu şekilde altmış yıl kalmış bir insan dışarıda ne yapacak? Ona kim

yemek verecek? Burada yiyecek veriliyor ve karanlık hücrede huzurlu bir şekilde dinlenilebilir. O neredeyse ölmüş gibi. Dışarıda karısına ne olduğunu ya da onun nerede olduğunu bulamayabilir; anne babaları ölmüş olmalı; arkadaşları ya ölmüştür ya da onu tamamen unutmuşlardır. Ve ona hiç kimse iş vermeyecek. Altmış yıl boyunca çalışmamış bir insana kim iş verecek? Ve Bastille'den, en tehlikeli suçluların tutulduğu bir yerden bir adam? Sırf Bastille adı bile herhangi bir işte reddedilmesi için yeterli olacaktır. Ne için bizi zorluyorsunuz? Nerede uyuyacağız? Evimiz yok. Nerede yaşadığımızı bile neredeyse unutmuş durumdayız. Orada başka birileri yaşıyor olmalı. Evlerimiz, ailelerimiz, arkadaşlarımız, tüm dünya altmış yılda o kadar çok değişmiş durumda ki; biz bunu başaramayız. Bize eziyet etmeyin. Bize yeterince eziyet edildi" dediler.

Ve onların söylediğinde mantık vardı. Ancak devrimciler inatçı insanlardır; onlar dinlemediler. Adamları Bastille'den çıkmaya zorladılar ama aynı gece neredeyse hepsi geri dönmüştü. "Bize yemek verin çünkü açız" dediler.

Gecenin bir yarısı birkaçı geldi ve "Bize zincirlerimizi geri verin çünkü onlar olmadan uyuyamıyoruz. Elli yıl, altmış yıl boyunca kelepçelerle, ayaklarımızda zincirlerle, karanlıkta uyuduk. Onlar neredeyse bedenimizin parçası haline geldi, onlar olmadan uyuyamıyoruz. Zincirlerimizi geri verin ve biz hücrelerimizi istiyoruz. Biz son derece mutluyduk. Devriminizi bize dayatmayın. Biz zavallı insanlarız. Siz devriminizi başka bir yerde yapabilirsiniz" dediler.

Devrimciler şoktaydı. Ancak bu olay bir şeyden özgürleşmenin illaki bir lütuf olmadığını gösterir.

Dünyanın her yerinde bunu görebilirsin; ülkeler Britanya İmparatorluğu'ndan, İspanyol İmparatorluğu'ndan, Portekiz İmparatorluğu'ndan özgürleşmişlerdir ancak durumları köle oldukları zamandan çok daha kötüdür. En azından köleliklerine alışmışlardı. Hırstan vazgeçmişler, durumlarını kaderleri olarak kabul etmişlerdi.

Esaretten özgürleşmek yalnızca kaos yaratır.

Benim ailemin tümü Hindistan'ın özgürlük mücadelesinde yer almıştı. Hepsi hapse düşmüştü. Eğitimleri yarıda kesilmişti. Hepsi sınava girmeden önce yakalandığı için üniversiteden mezun olamamıştı. Bir tanesi üç yıl hapisteydi, bir tanesi de dört yıl hapisteydi. Ve yeniden başlamak için çok geçti. Ve onlar gerçek birer devrimci haline gelmişti. Hapisteyken devrimin tüm liderleri ile temasa geçtiler; o zaman tüm hayatları devrime adanmış oldu. Ben küçüktüm ama babamla, amcalarımla tartışırdım: "Köleliğin çirkin olduğunu anlayabiliyorum, o sizi insanlığınızdan çıkarıyor, sizi aşağılıyor, bir insan olma onurunu yok ediyor; ona karşı mücadele edilmeli. Fakat benim üzerinde durduğum şey özgür olduğunuzda ne yapacağınız? Bir şeyden özgürleşmek çok açıktır ve ben buna karşı değilim. Net bir şekilde bilmek ve anlamak istediğim şey özgürlüğünüzle ne yapacağınız. Siz kölelikte nasıl yaşayacağınızı biliyorsunuz. Özgürlükte nasıl yaşanacağını biliyor musunuz? Kölelikte belirli bir emrin yerine getirilmesinin zorunlu olduğunu biliyorsunuz; yoksa vurulur, öldürülür, ezilirsiniz. Özgürlükte düzeni sürdürme sorumluluğunun sizin olacağını biliyor musunuz? Hiç kimse sizi öldürmeyecek ve

sizden başka hiç kimse ondan sorumlu olmayacak; siz ondan sorumlu olmak zorundasınız. Liderlerinize bu özgürlüğün ne için olduğunu sordunuz mu? Ve hiçbir cevap alamadım. "Şimdi kölelikten kurtulmak için çok meşgulüz; özgürlüğü sonra düşünürüz" dediler.

"Bu bilimsel bir yaklaşım değil şayet eski evi yıkıyorsanız, zekiyseniz en azından yeni ev için bir plan yaparsınız. Eski olanı yıkmadan önce yeni evi hazırlamak en iyisidir. Yoksa evsiz kalacaksınız ve acı çekeceksiniz çünkü eski evde olmak evsiz olmaktan daha iyidir" dedim.

Hindistan devriminin büyük liderleri bizim ailede kalmıştı ve bu benim onlarla sürekli tartıştığım bir şeydi. Ve özgürlükle ne yapacaklarını söyleyebilen tek bir lidere rastlayamadım.

Özgürlük geldi. Milyonlarca Hindu ve Müslüman birbirlerini öldürdüler. Birbirlerini öldürmelerini İngiliz kuvvetleri önlemişti; bu güçler ortadan kalktığında Hindistan'ın her yerinde ayaklanmalar oluştu. Herkesin hayatı tehlikedeydi. Tüm kasabalar yanıyordu; tüm trenler yanıyordu ve insanların yanan trenlerden dışarı çıkmasına izin verilmedi.

"Bu çok garip. Bu köleyken olmuyordu ama özgürlükte gerçekleşiyor. Ve bunun tek nedeni bizim özgürlük için hazır olmamamızdır" dedim.

Ülke ikiye bölünmüştü; bu hiç akıllarına gelmemişti. Tüm ülkede kaos vardı ve iktidara gelen insanların uzman oldukları bir alan vardı; bu uzmanlık köprüleri ve cezaevlerini yakmak, ülkeyi esir eden insanları öldürmekti. Bu uzmanlığın yeni bir ülke inşa etmekle hiçbir ilgisi yoktu. Fakat devrimin liderleri bunlardı; iktidara onlar geldi. Onlar savaştı, onlar kazandı ve iktidar da onların eline geçti. Ve bunlar yanlış ellerdi.

Hiçbir devrimciye iktidar verilmemelidir çünkü o sabotaj yapmayı bilir ama yaratmayı bilmez; o sadece yok etmeyi bilir. Ona saygı gösterilmeli, şereflendirilmeli, altın madalyalar ve buna benzer şeyler verilmelidir ama ona iktidarı verme.

Yaratıcı olabilecek insanlar bulmak zorundasın ama bu insanlar devrime katılmamış olacaklardır.

Bu çok hassas bir konudur. Çünkü yaratıcı insanlar kendi yaratıcılıkları ile ilgilidirler, onlar kimin yönettiği ile ilgilenmez. Birisi yönetimde olmak zorundadır ama İngiliz ya da Hintli olması onlar için fark etmez. Onlar enerjilerini yaratıcı işlerine akıtmakla meşguldüler, o yüzden de devrimci safların içinde değildiler. Şimdi devrimciler onların iktidarına izin vermeyeceklerdir. Aslında onlar haindir. Bu insanlar devrime hiç katılmamış olanlardır ve sen onlara iktidarı vereceksin.

Bu nedenle dünyadaki tüm devrimler bugüne kadar başarısız olmuştur. Ve bunun basit nedeni devrimi yapan insanların belirli bir türden uzmanlığının olması ve bir ülkeyi oluşturabilecek, bir ülke yaratabilecek, insanlarda sorumluluk oluşturabilecek özelliklerin ise başka bir grup insanda olmasıdır. Onlar kıyıma, cinayete katılmazlar. Fakat onlar iktidara gelemez. Güç savaşmış olanların ellerine

geçer. Bu yüzden doğal olarak her devrim kendi doğası gereği, benim söylediklerim net bir şekilde anlaşılmadığı sürece başarısız olmaya mahkûmdur.

Devrimin iki kısmı vardır, bir şeyden ve bir şey için; ve iki çeşit devrimci olmalıdır: Birincisi için çalışanlar —bir şeyden özgürleşmek— ve birincinin işi bittiği zaman, bir şey için özgürlük uğruna çalışacak olanlar. Ancak bunu başarmak zordur. Bunu kim başaracak? Herkes güç için yanıp tutuşuyor. Devrimciler zaferlerini kazandığında güç onlardadır; onu başka hiç kimseye veremezler ve ülke kaosa girer. Ve her gün her boyutta daha da kötüye gidecektir.

Bu yüzden ben devrimi öğretmiyorum; ben sana başkaldırıyı öğretiyorum. Devrim kalabalığa aittir; başkaldırı bireye aittir. Birey kendisini değiştirir. O iktidarın yapısını umursamaz; o kendi varlığını değiştirmeyi başarır, kendi içinde yeni bir insan doğurur. Ve şayet tüm ülke asi olursa...

Bununla ilgili en muhteşem şey şudur: başkaldırıda her iki türden devrimci de ona katılabilir çünkü başkaldırıda pek çok şey yok edilmek zorundadır ve pek çok şey de yaratılmak zorundadır. Bir şeyler yaratmak için yok edilmelidir, o nedenle herkes için bir cazibesi vardır; yok etmekle ilgilenenler için ve yaratıcılıkla ilgilenenler için.

Bu bir kalabalık olgusu değildir. O senin kendi bireyselliğindir. Ve eğer milyonlarca insan başkaldırıya katılacak olursa, o zaman ülkelerin, halkların iktidarı bu insanların, asilerin ellerinde olacaktır. Sadece başkaldırıda devrim başarılı olabilir; yoksa devrimin bölünmüş bir kişiliği vardır.

Başkaldırı tektir, birdir.

Ve şunu unutma: Başkaldırıda yok etme ve yaratıcılık el ele gider, birbirini destekler. Onlar ayrı süreçler değildir. Onları bir kez böldüğünde —devrimde olduğu gibi—hikâyeyi tekrarlarsın.

Sorudaki hikâye tam değildir. O mistik, güzel bir hikâyedir.

Bir adam gelip ustaya insanın ne kadar özgür, bağımsız olduğunu sorar. O tamamen özgür müdür, yoksa bir sınırlama var mıdır? Kader, yazgı, kısmet, ötesinde özgür olamayacağın sınırlamalar koyan Tanrı diye bir şey var mıdır?

Mistik bunu kendi tarzında gösterir; mantıken değil, varoluşsal olarak. "Ayağa kalk!" der.

Adam bunun aptalca bir cevap olduğunu düşünmüş olmalı: "Ben basit bir soru soruyorum ve o ise bana ayağa kalkmamı söylüyor." Ama, "Bir bakalım ne olacak" der. Ayağa kalkar.

Ve mistik, "Şimdi bir bacağını kaldır" der.

Adam o an artık çılgın bir adamın yanına geldiğini düşünmüş olmalı; bunun özgürlükle, bağımsız olmakla ne alakası var? Ancak artık gelmişti...ve müritlerden oluşma bir kalabalık olmalıydı; ve mistik çok saygı görüyor olmalıydı. Onu dinlememek saygısızlık olurdu ve yapsa ne olurdu ki? O yüzden

ayaklarından birisini yerden kaldırdı, bu durumda bir ayağı havadaydı ve diğerinin üzerinde duruyordu.

Ve sonra usta, "Bu son derece iyi. Sadece bir şey daha var. Şimdi öteki ayağını da kaldır" der.

Bu imkânsızdır! Adam, "İmkânsız bir şey istiyorsunuz. Ben sağ ayağımı kaldırdım. Artık sol ayağımı kaldıramam" der.

Usta da, "Ancak sen özgürdün. Başlangıçta sol ayağını havaya kaldırabilirdin. Bunu yasaklayan bir emir yoktu. Sol ayağını mı, sağ ayağını mı kaldıracağın konusunda tamamıyla özgürdün. Bununla ilgili hiçbir şey söylememiştim, buna sen karar verdin. Sen sağ ayağını kaldırdın. Kararının kendisi vasıtasıyla sol ayağının kalkmasını imkansızlaştıran sendin. Yazgı, kader, kısmet ile uğraşıp durma. Sadece basit şeyleri düşün" der.

Yaptığın her eylem onun karşısında olan diğer eylemleri yapmaktan seni alıkoyar. O nedenle her eylem bir sınırlamadır. Hikâyede bu çok açıktır. Hayatta çok açık değildir bu çünkü bir ayağını yerde ve diğerini de havada göremezsin. Ancak her eylem, her karar bir sınırlamadır.

Karar vermeden önce tamamen özgürsündür, senin kararının, senin seçiminin ta kendisi sınırlama getirir. Sana başka hiç kimse kararı dayatmıyor; bu eşyanın tabiatında böyledir; birbiriyle çelişen şeyleri aynı anda yapamazsın. Ve bunu yapamaman iyidir; yoksa sen zaten halihazırda kaos içerisindesin, birbiriyle çelişen şeyleri aynı anda yapmana izin verilseydi daha da büyük bir kaosun içinde olabilirdin. Çıldırırdın. Bu sadece varoluşsal bir güvenlik önlemidir.

Temelde sen tamamen özgürsün ama bir kez seçtiğinde seçiminin kendisi bir sınırlama getirir.

Şayet tam olarak özgür olmak istersen o zaman seçme. Seçimsiz farkındalık öğretisinin devreye girdiği yer burasıdır. Büyük ustaların sadece farkında olun ve seçmeyin demelerindeki ısrar niyedir? Çünkü seçim yaptığın an tüm özgürlüğünü yitirmişsindir, sadece bir kısım ile kalmışsındır. Ancak seçimsiz kalırsan özgürlüğün bütün kalır.

Tamamıyla özgür olan sadece bir tek şey vardır ve bu da seçimsiz farkındalıktır. Başka her şey sınırlıdır.

Bir kadını seversin; o güzeldir ama çok fakirdir. Sen zenginliği seversin; çok çirkin, iğrenç ama çok zengin başka bir kadın var. Şimdi seçmek zorundasın. Ve hangisini seçersen seç acı çekeceksin. Eğer güzel ve fakir kızı seçersen, sürekli tüm bu zenginlikleri boşuna kaçırdığına pişman olacaksın çünkü birkaç günlük bir alışma devresinden sonra güzelliği sıradan bir şey olarak algılarsın, onu görmezsin. Ve güzellikle ne yapacaksın? Bir araba alamazsın, bir ev alamazsın, hiçbir şey alamazsın. Şimdi güzelliği al da başına çal; başka ne yapacaksın? Ve zihin kararın yanlış olduğunu düşünmeye başlar.

Fakat mide bulandırıcı, çirkin kadını seçersen paranın satın alabileceği her şeye sahip olabilirsin: Bir saray, hizmetçiler, tüm eşyalar ama bu kadına katlanmak zorundasın; sadece katlanmak değil "Seni

seviyorum" demek zorundasın. Ve ondan nefret bile edemezsin, o çok iğrençtir. Nefret etmek için bile kişinin iğrenç olmayan birisine ihtiyacı vardır çünkü nefret bir ilişkidir. Ve sen bu arabaların ve sarayın ve bahçenin tadını çıkaramazsın çünkü kadının iğrenç suratı seni devamlı takip ediyor olacak. Ve o senin onunla evlenmediğini, onun zenginliği ile evlendiğini bilir, o yüzden de sana bir sevgili gibi değil bir uşak gibi davranacaktır. Ve hakikat budur: Sen onu sevmedin. O zaman sen yoksul bir eve, sıradan yiyeceklere sahip olmanın daha iyi olacağını düşünmeye başlayacaksın; en azından kadın güzeldi, ondan hoşlanabilirdin. Bunu seçmekle ahmaklık yapmışsın.

Ne seçersen seç pişman olacaksın çünkü diğeri kalacaktır ve peşini bırakmayacaktır.

Şayet bir kimse mutlak özgürlük isterse, o zaman seçimsiz farkındalık tek cevaptır.

Ve ben devrim yerine başkaldırıya yönel dediğim zaman, seni tam bir bütüne yaklaştırıyorum. Devrimde bölünmen kaçınılmazdır, ya bir şeyden ya da bir şey için. Her ikisine birden sahip olamazsın çünkü onlar farklı uzmanlıklar gerektirir. Ancak başkaldırıda her iki nitelik bir araya gelmiştir.

Bir heykeltıraş bir heykel yaparken her ikisini de uygular; taşı yontuyor —taşın olduğu şekli yok ediyor— ve o taşı yok ederek önceki halinden daha güzel bir heykel yaratıyor. Yok etmek ve yaratmak bir arada olur; ayrı değillerdir.

Başkaldırı tamdır.

Devrim yarım yarımdır ve devrimin tehlikesi de budur. Sözcük güzeldir ama asırlar boyunca bölünmüş bir zihinle özdeşleşmiştir. Ve ben her türden bölünmeye karşıyım çünkü onlar seni şizofren yapacaktır.

Artık kölelikten kurtulan bütün ülkeler hayal bile edilemeyecek bir keder içinden geçiyorlar. Köle oldukları zamandaki gibi değildir ve onlar üç yüz ya da dört yüz yıldır köledirler. O zamanlarda asla böylesi bir mutsuzlukla karşılaşmamışlardı; fakat, yalnızca yirmi otuz yılda öylesine bir cehennemin içinden geçiyorlar ki "Neden özgürlük için savaşıyorduk? Özgürlük buysa, o zaman kölelik çok daha iyiydi" diye merak ediyorlar. Kölelik hiçbir zaman iyi değildi. Sadece bu insanlar yarım özgürlüğü seçmişlerdir.

Diğer yarısı da elde edilebilir ama devrime neden olan insanlarla değil. Diğer yarısı çok farklı türden bir zekâ ve bilgelik gerektirecektir. Ve öldüren, bombalar fırlatan ve trenleri ve karakolları ve postaneleri ateşe veren devrimciler; bu insanlara artık gerek yoktur.

Ailemde sadece büyükbabam amcamların üniversiteye gönderilmesine karşıydı. Onları oraya göndermeyi bir şekilde başaran babamdı. Büyükbabam, "Bilmiyorsun. Bu çocukları biliyorum. Sen onları üniversiteye yolluyor olacaksın ama onların sonu hapiste bitecek; ortam böyle" dedi.

Devrimin çoğunluğuna öğrenciler, genç insanlar tarafından önderlik edildi. Hayat hakkında hiçbir şey bilmiyorlardı —hiçbir şey deneyimlememişlerdi— fakat enerjileri vardı, canlılardı; onlar gençti ve özgür olmak gibi bir romantik fikre sahiplerdi. Her şeyi yaptılar; bomba yaptılar ve bombaları attılar ve

bürokratları ve politikacıları öldürdüler. Bunların hepsini yaptılar. Ve cezaevinden bırakıldıklarında, ansızın bir baktılar ki tüm güce sahipler ama onu kullanacak becerilere sahip değiller. Zekâları da yoktu; bununla ne yapmalıydılar? Onlar rol yaptı. Bu çılgınlıktan keyif aldılar ve ülke de o an için zevk aldı —artık kendi insanlarımız iktidarda— fakat bir süre sonra birbirleri ile savaşmaya başladılar.

Sorun devrimdir ve zannediyorum bu hep böyle olacaktır. Belli türden insanlar tarafından üstlenilir ve tüm güç onların eline geçer. Gücü arzulamak insani bir şeydir. Devrimciler bu gücü başka birilerine vermek istemeyecektir fakat bu tam olarak yapılması gereken şeydir. Daha bilge olan —yaratıcı, zeki— ülkeye yeni teknoloji getirmek için tüm yolları bulmaya yardım edecek, yeni tarımsal yöntemler bulacak; ülkeyi yeni endüstrilerle tanıştırabilecek; ülkenin kapılarını dünya çapındaki yatırımcılara açabilecek yeni insanlar bulunmak zorundadır.

Fakat Hindistan'da tam tersi gerçekleşti. Ülke günden güne parçalanmaya başladı; kötüye gitmeye başladı ve o kötü gitmeye devam etti ve hiç kimse yanlış insanların iktidarda olduğu basit gerçeğine parmak basamadı.

Devrimcileri onurlandır, onlara ödüller ver, onlara armağanlar ver, evlerine asabilecekleri altın harflerle yazılmış sertifikalar ver fakat onlara iktidarı verme.

Tüm devrimlerin felaketle sonuçlanan hallerini gördükten sonra bireysel bir şey olan başkaldırıyı düşünmeye başladım. Ve birey kendi seçimsiz farkındalığının içinde yok ediciliğin ve yaratıcılığın güçlerini sentezleme kapasitesine sahip olabilir.

Ve şayet pek çok insan hiç kimseye karşı olmayan ama sadece senin koşullanmana karşı olan bu başkaldırının içinden geçebilirse ve kendi içlerinde yeni bir insanoğlunu ortaya çıkarabilirse, o zaman bu problemi çözmek zor değildir.

Devrimin modası geçmek zorundadır.

Savaşarak ve mücadele ederek dünyayı ve onun durumunu dönüştürebileceğini mi düşünüyorsun? Savaşıp mücadele ettiğin şu insanlar gibi olacaksın; hayatın temel kanunlarından biri budur. Düşmanlarını çok dikkatli seç! Dostlarını çok önemsemeden seçebilirsin. Dostların hakkında çok endişelenmene gerek yok çünkü onlar, senin üzerinde düşmanlarınla aynı etkiye sahip değildir. Savaş sırasında aynı stratejileri, aynı taktikleri uygulamak zorunda kalacaksın ve bu stratejileri ve taktikleri yıllar ve yıllar boyunca kullanmak zorunda kalacaksın; onlar seni koşullandıracak. Yüzyıllar boyunca olan şey budur.

Joseph Stalin, komünizm ele geçirmeden önce Rusya'yı yönetmiş olan çarlardan çok daha tehlikeli bir çar olduğunu göstermiştir. Niçin? Çünkü Stalin stratejiyi çarlardan öğrenmiştir. Çarlarla savaşarak onların kullandığı aynı taktikleri öğrenmiştir. Onun tüm yaşamı savaşarak, şiddet uygulayarak geçmişti, iktidara geldiğinde açık bir şekilde Stalin çok daha tehlikeli bir çar olmuştu çünkü o, çarlara

karşı başarı kazanmıştı. Onlardan daha kurnaz, daha vahşi, daha hırslı ve daha makyavelist olmalı. Aksi taktirde onun için çarları yenilgiye uğratmak imkânsız olurdu.

Ve o bunu çok daha büyük bir ölçekte yapmıştır: tüm çarları yenmiştir! Tüm çarlar bir araya getirilse, tek başına Joseph Stalin'in işlediği kadar cinayet ve uyguladığı şiddet kadar etmezler. Stalin dersini o kadar iyi öğrenmişti ki devrimin lideri Lenin'in onun tarafından zehirlendiğinden şüphe duyulmaktadır. İki numaralı adamdı, Lenin hastaydı ve ilaçmış gibi yavaşça ona zehir verildi ve zehirlenerek öldü. Lenin yaşamış olsaydı Stalin üç numaralı adam olacaktı çünkü başka bir adam, iki numaralı Lev Troçki vardı. O nedenle Stalin'in ilk önceliği Lenin'i öldürmekti —Lenin'i o öldürdü— ve ikincisi de Troçki'yi öldürmekti ve onu da yaptı. Artık Stalin iktidardaydı ve bir kez iktidara geçtiğinde herkesi; tüm Politbüro üyelerini ve yavaş, yavaş da en üst düzeydeki komünist liderleri öldürmeye başladı. Çünkü onların hepsi stratejileri biliyordu, onlar ortadan kaldırılmalıydı.

Bu tüm dünyadaki bütün devrimlerde gerçekleşmiştir. Bu dünya çok güzel bir dünyadır ama o yanlış ellerdedir. Ancak ben bunu söylediğimde bu yanlış ellerle savaşmaya başlamalısın demek istemiyorum. Söylemek istediğim şey, lütfen sen şu yanlış ellerden olmadır, hepsi bu.

Ben devrimi öğretmiyorum, ben başkaldırıyı öğretiyorum ve aradaki fark çok büyüktür. Devrim politiktir; başkaldırı ise dinidir. Devrim kendini bir parti olarak, bir ordu olarak organize etmene ve düşmana karşı savaşmana gereksinim duyar. Başkaldırı senin bir birey olarak başkaldırdığın anlamına gelir; bu tekerleğin tümünün dışına basitçe çıkarsın. En azından doğayı yok etmemelisin.

Ve eğer giderek daha çok insan ayrılırsa dünya kurtulabilir. Gerçek devrim bu olacaktır, o politik değil manevi olacaktır. Eğer giderek daha çok insan eski zihnin ve onun yöntemlerinin dışına çıkarsa, eğer giderek daha çok insan sevgi dolu; hırsı, açgözlülüğü olmayan hale gelirse, eğer giderek daha çok insan artık iktidarla, politikayla, prestijle ve saygınlıkla ilgilenmezse... Eğer daha çok insan eski, kokuşmuş oyunun dışına çıkarsa ve hayatlarını kendi istedikleri şekilde yaşarsa... Bu eskiye karşı bir mücadele değildir, bu sadece geçmişin pençelerinden kurtulmaktır. Ve bu onu zayıflatmanın tek yoludur; bu onu yok etmenin tek yoludur.

Şayet milyonlarca insan basit bir biçimde politikacıların ellerinden kurtulursa, politikacılar kendiliğinden ölecektir. Onlarla savaşamazsın. Eğer onlarla savaşırsan sen kendin bir politikacı haline dönüşeceksin. Onlara karşı mücadele verirsen sen kendin hırslı ve açgözlü hale gelirsin ve bunun bir yararı olmayacaktır. Sen bırakan ol. Ve senin küçük bir hayatın var: Elli, altmış, yetmiş yıl daha burada olabilirsin, dünyayı değiştireceğini umut edemezsin fakat dünyayı hâlâ sevebileceğini ve ondan keyif alabileceğini umut edebilirsin.

Mümkün olduğunca bu yaşamın olanaklarını kutlamak için kullan. Onu mücadele ve savaşmakla heba etme.

Ben politik bir güç mü oluşturmaya çalışıyorum; hayır hiç de değil. Tüm siyasi devrimler o kadar ciddi biçimde başarısız olmuştur ki yalnızca kör insanlar onlara inanmayı sürdürebilir. Gözleri olanlardır

sana yeni bir şey öğretmesi kaçınılmaz olan. Bu yeni bir şey. Bu daha önce de yapılmıştı fakat çok büyük bir ölçekte değil. Şimdi biz bunu daha büyük bir ölçekte yapmalıyız; milyonlarca insan bırakanlar haline gelmeli! Bırakan olmakla toplumu terk etmeyi ve dağlarda yaşamayı kastetmiyorum. Toplumda yaşamaya devam et fakat hırsı, açgözlülüğü ve nefreti terk et. Toplumda yaşa ve sevgi dolu ol ve bir hiç kimse olarak yaşa; o zaman keyif alabilir ve kutlayabilirsin. Ve kutlayarak ve keyif alarak mutluluk dalgalarını diğer insanlara yayacaksın.

Tüm dünyayı değiştirebiliriz fakat mücadele ile değil; bu kez değil. Bu kadarı yeter! Bu dünyayı kutlayarak, dans ederek, şarkı söyleyerek, müzikle, meditasyonla, sevgi ile değiştirebiliriz. Mücadele ile değil.

Yeninin olabilmesi için eski kesinlikle ortadan kalkmalıdır ancak lütfen beni yanlış yorumlama. Kesinlikle eski yok olmalıdır. Ancak senin içindeki eski dışındaki değil. Toplumun eski yapısından bahsetmiyorum; yeninin gelebilmesi için ortadan kalkması gereken zihninin eski yapısından bahsediyorum. Ve zihnin eski yapısının dışına çıkan tek bir kişi bile pek çok kişinin hayatlarını dönüştürebilmesi için öylesine büyük bir alan yaratır ki bu inanılmaz, hayal edilemez, anlaşılamaz bir şeydir. Kendisini dönüştüren tek bir kimse bir tetiğe dönüşür; o zaman pek çoğu değişmeye başlar. Onun varlığı bir katalizöre dönüşür.

Benim öğrettiğim başkaldırı budur: Eski yapının dışına çık, eski açgözlülüğün dışına çık, eski idealizmin dışına çık. Sen sessiz, meditasyon halinde, sevgi dolu bir kimse haline gel. Daha çok bir dans haline gel ve sonra ne olduğuna bak. Bir kimsenin er ya da geç senin dansına katılması kaçınılmazdır ve sonra giderek daha çok insan bunu yapacaktır. Benim yaslandığım hiçbir siyaset yoktur. Ben politikaya tamamen karşıyım. Evet, yeninin olması için eski yok olmalıdır ancak eski senin içinde yok olmalıdır, o zaman yeni mevcut olacaktır. Ve bir kez yeni senin içinde olduğunda yeni bulaşıcıdır yayılır; o diğer insanlara bulaşır.

Coşku bulaşıcıdır! Kahkaha at ve diğerlerinin kahkaha atmaya başladığını göreceksin. Aynısı üzüntü için de geçerlidir: Üzüntü duy ve senin asık suratına bakan bir kimse hemen üzülmeye başlayacaktır. Biz ayrı değiliz, biz birbirimize bağlıyız, o nedenle bir kimsenin kalbi kahkaha atmaya başlarsa pek çok kalbe dokunur; hatta bazen çok uzak kalplere bile. Sen öylesine uzak yerlerden gelmişsindir; bir şekilde benim kahkaham sana ulaşmıştır, benim sevgim sana ulaşmıştır. Bir şekilde, gizemli bir şekilde, benim varlığım senin varlığına dokunmuştur ve sen buraya tüm zorluklara rağmen gelmişsindir.

Ancak ben sana hiçbir şeye karşı mücadele etmeyi öğretmiyorum. Ne zaman bir şeye karşı mücadele edersen tepkisel bir hale gelirsin çünkü bu bir tepkidir. Bir şeye takıntılı hale gelirsin, ona karşısın ve karşı olduğun şeyin sana hükmedecek olması için her türlü olasılık vardır; belki negatif bir şekilde ama o sana hükmedecektir.

Friedrich Nietzsche İsa'ya çok fazla karşıydı. Ancak benim Friedrich Nietzsche'ye ilişkin analizim şudur: o sırf ona karşı olduğu için İsa'dan aşırı düzeyde etkilenmiştir. O takıntılıydı; o kendi içinde

gerçekten bir İsa Mesih olmaya çalışıyordu. Onun büyük kitabı Böyle Buyurdu Zerdüşt yeni bir İncil yaratma çabasıdır. Kullandığı dil, benzetmeler, şiirsellik İsa'yı andırır ve Nietzsche ona aşırı derece karşıdır. O hiçbir fırsatı kaçırmamıştır; şayet İsa'yı kötüleyebilecekse hemen onu kötüleyiverirdi. Fakat insan yeniden ve yeniden İsa'yı hatırlar. O takıntılıydı. Hayatının son safhalarında, delirdiğinde mektuplarını "İsa-Karşıtı Friedrich Nietzsche" olarak imzalamaya başladı. Çıldırdığında bile İsa'yı unutamamıştı. Önce "İsa-Karşıtı" yazıp sonra ismini yazardı. Tüm hayatına hükmeden İsa takıntısını, derin kıskançlığı görebilirsin. Onun muazzam yaratıcılığını mahvetti bu. O bir asi olabilirdi ama o kendisini tepkisel birisine indirgedi. O hayata yeni bir şey getirebilirdi ama yapamadı. O, İsa'ya takıntılı olarak kaldı.

Ben hiç kimseye ya da hiçbir şeye karşı değilim. Ben senin hiçbir şeyden özgürleşmeni istemiyorum, ben senin basitçe özgür olmanı istiyorum. Farkı gör: bir şeyden özgürleşmek asla tam değildir; "bir şeyden" onu geçmişe hapis olmuş halde tutar. Bir şeyden özgürleşmek asla gerçek özgürlük olamaz.

ENGELLER VE ATLAMA TAŞLARI: SORULARA VERİLEN YANITLAR

Pek çok çeşit —sosyal, politik, ekonomik— özgürlük vardır ama bunların hepsi yüzeyseldir. Hakiki özgürlüğün bambaşka bir boyutu vardır. O dış dünyayla hiç ilgilenmez; o senin içinde yükselir. O her türlü koşullanmadan, dini ideolojilerden, politik felsefelerden özgür olmaktır.

Tüm bunlar sana pranga vuran, seni zincirleyen, seni manevi bir köle yapan diğerleri tarafından sana dayatılmıştır.

Meditasyon tüm bu prangaların ve koşullanmaların yok edilmesinden başka bir şey değildir; hapishanenin tamamen yok edilerek gökyüzünün ve yıldızların altında, açıklıkta, varoluş için mevcut bulunmak için senin yeniden özgür olman demektir.

Varoluşa kendini açabildiğin an, varoluş sana kendini açar. Ve bu iki mevcudiyetin buluşması nihai saadettir. Ancak bu sadece özgürlükte gerçekleşebilir. Özgürlük en yüksek değerdir; ondan daha yükseği yoktur.

Bir taraftan bize nihai özgürlüğe sahip olmamızı tavsiye diyorsun ve diğer taraftan da sorumluluğumuzu almamızı söylüyorsun. Sorumlulukla birlikte "özgürlük" sözcüğünü istediğim şekilde bir arada kullanamıyorum. Söylediğini anladığımda, şükran duyuyorum. Ancak çoğunlukla özgürlüğü sorumsuzluk olarak düşünmeyi tercih ediyorum.

Bu insanlığın en uzun süredir sorduğu sorulardan birisidir: özgürlük ve sorumluluk sorunsalı. Eğer özgürsen bunu artık sorumluluğun olmadığı şeklinde yorumlarsın. Daha yüzyıl önce Friedrich Nietzsche "Tanrı öldü ve insan artık özgür" diye ilan etmişti. Ve sonraki yazdığı cümle şuydu: "Artık

canınız ne isterse yapabilirsiniz. Sorumluluk yok. Tanrı öldü, insan özgür ve sorumluluk yok." Burada o mutlak surette yanılmıştı; Tanrı olmadığında omuzlarında muazzam bir sorumluluk vardır. Şayet bir Tanrı varsa senin sorumluluğunu paylaşabilir. Sorumluluğunu O'nun üzerine yıkabilirsin: "Dünyayı yaratan sensin; beni bu şekilde yapan sensin; nihayetinde, sonuçta sorumlu olan sensin, ben değil. Nasıl olur da nihayetinde ben sorumlu olabilirim? Ben sadece bir yaratılmışım ve sen de yaratansın. Niçin ta en başından benim içime kötülük tohumları, günah tohumları ektin? Sorumlu sensin. Ben özgürüm" diyebilirsin. Aslında, şayet Tanrı yoksa, işte o zaman insan eylemlerinden mutlak surette sorumludur çünkü sorumluluğu başka birisine yüklemenin bir yolu yoktur.

Ben sana özgürsün dediğimde söylemek istediğim şey senin sorumlu olduğundur. Sorumluluğu kimsenin üzerine atamazsın; tek başınasın. Ve her ne yaparsan yap senin sorumluluğundur. Başka birisinin sana bunu zorla yaptırdığını söyleyemezsin çünkü özgürsün; seni kimse zorlayamaz! Özgür olduğun için, bir şeyi yapıp yapmamak senin kararındır. Özgürlükle birlikte sorumluluk da gelir. Ancak zihin çok kurnazdır, zihin onu kendi istediği şekilde yorumlar: o her zaman neyi dinlemek isterse onu dinler. O her şeyi kendi işine geldiği şekilde yorumlamaya devam eder durur. Zihin asla hakikatin ne olduğunu anlamaya çalışmaz. O bu kararı çoktan vermiştir.

Bir fıkra duymuştum:

"Ben saygıdeğer bir adamım doktor ama hayatım son zamanlarda suçluluk duygularım ve iç hesaplaşmalarım yüzünden dayanılmaz bir hal aldı." Devam etmeden önce hasta yutkundu. "Bakın, son zamanlarda metroda kızları elleyip çimdiklemek için içimde kontrol edilemez bir arzu uyandıran bir duygunun kurbanı olmaya başladım" dedi.

"Vah zavallı," diye üzüntüsünü dile getirdi psikiyatr teskin edercesine, "bu talihsiz arzudan kendinizi kurtarmanız için size mutlaka yardım etmeliyiz. Ne kadar sıkıntılı olduğunuzu gayet iyi görebiliyorum..."

Hasta telaşla araya girdi, "Benim kurtulmak istediğim şey bu arzu değil; suçluluk duymak doktor."

İnsanlar devamlı özgürlük hakkında konuşurlar ama onlar tam olarak özgürlük istemezler; onlar sorumsuz olmak isterler. Onlar özgürlük isterler ama derinde, bilinçaltında, onlar sorumsuz olmak, kuralsızlık isterler.

Özgürlük olgunluktur; sorumsuzluk çocukçadır. Özgürlük sadece sen özgür olmanın sorumluluğunu alabilecek kadar bütünleşmiş olduğunda mümkün olur. Dünya özgür değildir çünkü insanlar olgunlaşmamıştır. Devrimciler asırlar boyunca pek çok şey denemişlerdir ama hepsi başarısız olur. Ütopyacılar her zaman insanı nasıl özgürleştirmeli diye kafa yorarlar ama kimse umursamaz; çünkü insan bütün hale gelmeden özgür olamaz. Sadece bir Buda özgür olabilir, bir Mahavira, bir İsa, bir Muhammed özgür olabilir, bir Zerdüşt özgür olabilir çünkü özgürlük insanın artık farkında olduğu anlamına gelir. Şayet farkında değilsen o zaman devlete, hükümete, polise ve mahkemelere ihtiyaç

duyarsın. O zaman özgürlük kısıtlanmalıdır. O zaman özgürlük sadece lafta kalır, pek var olmaz. Hükümetler olduğu sürece özgürlük nasıl var olabilir? Bu imkânsızdır. Ancak ne yapılabilir ki?

Hükümetler ortadan kalkarsa anarşi olacaktır, özgürlük değil. Şimdikinden daha kötü bir durum olacaktır. O safi çılgınlık olacaktır. Polise sen uyanık olmadığın için ihtiyaç duyulur. Aksi taktirde kavşakta duran bir polisin olmasının anlamı nedir? İnsanlar uyanık olurlarsa o zaman polis ortadan kaldırılabilir çünkü o gereksiz bir şey haline dönüşür. Ancak insanlar bilinçli değildir, polise ihtiyaç vardır.

O yüzden ben "özgürlük" dediğimde, sorumlu ol demek istiyorum. Ne kadar sorumlu hale gelirsen, o kadar özgürleşirsin; ya da ne kadar özgürleşirsen, o kadar sorumluluk alırsın. O zaman yaptığın şey hakkında, söylediklerinle ilgili olarak çok uyanık olursun. Seni kontrol edecek hiç kimse olmadığı için en küçük mimiklerinin dahi bilincinde olmak zorunda kalacaksın. Ben sana özgürsün dediğimde senin bir tanrı olduğunu söylüyorum. Özgürlük kuralsızlık değildir; o muazzam bir disiplindir.

Kırk beş yıl boyunca çoğunlukla kendim tarafından yapılmış bir hapishanede yaşadım. Artık biliyorum ki giderek daha çok özgür olmak mümkün. Fakat gelişmek için iyi bir iklime, güvenli bir yere ihtiyaç duyduğunda ne yapmalı? Başka bir hapishane? Herhangi bir yerde, herhangi bir zaman nasıl özgür olmalı? Bununla ilgili içimde keder ve isyan duyguları var.

Özgürlüğün dışarısıyla hiçbir alakası yoktur; kişi gerçek bir hapishanenin içinde bile özgür olabilir. Özgürlük içsel bir şeydir; o bilince aittir. Herhangi bir yerde özgür olabilirsin — zincirlenmiş, cezaevinde özgür olabilirsin— ve cezaevinin dışında, kendi evinde özgür olmayabilirsin; görünüşte özgür fakat, şayet senin bilincin özgür değilse bir mahkûm olacaksın.

Sen içsel özgürlüğü dışsal özgürlükle karıştırıyorsun. Dışarısı söz konusu olduğu müddetçe asla mutlak bir biçimde özgür olamazsın; bu bir defa herkes için net olmalı. Dışarısı söz konusu olduğu sürece sen tek başına değilsin, nasıl mutlak bir şekilde özgür olabilesin? Etrafında milyonlarca insan var. Dışarıda hayat bir uzlaşma olmak zorundadır. Yeryüzünde tek başına olsaydın, mutlak bir şekilde özgür olabilirdin; ancak tek başına değilsin.

Yolda soldan gitmek zorundasın. Ve soruyu soran kişi bunu çok büyük bir esaret olarak görür: "Niçin? Niçin sol tarafa mecbur bırakılıyorum? Ben özgür bir kadınım. Eğer sağdan yürümek istersem, sağdan yürüyeceğim demektir. Şayet yolun ortasından yürümek istersem, yolun ortasından yürüyeceğim." Hindistan'da bunu yapabilirsin; Hindistan özgür bir ülkedir unutma! O dünyadaki en büyük demokrasidir, o nedenle sağ, sol, orta, nereden istersen yürüyebilirsin!

Fakat, bir kişinin özgürlüğü pek çok insanın problemi haline gelir. Sen kendin olmakta özgürsün ama diğer insanların hayatına karışmamalısın.

Anlayış sahibi bir insan kendi özgürlüğüne olduğu kadar başkalarının özgürlüğüne de saygı duyacaktır çünkü eğer hiç kimse senin özgürlüğüne saygı duymazsa, senin özgürlüğün yok olacaktır. O karşılıklı

anlayışa dayanır: "Ben senin özgürlüğüne saygı duyuyorum, sen benim özgürlüğüme saygı duyuyorsun, o zaman ikimiz de özgür olabiliriz." Ancak bu bir uzlaşmadır. Ben senin varlığına karışmayacağım ve senin sınırlarını ihlal etmeyeceğim.

Örneğin gecenin bir yarısında yüksek sesle şarkı söylemek istiyorsun. Elbette sen özgür bir insansın ve şayet sen kendi evinde yüksek sesle şarkı söyleyemezsen bu nasıl bir özgürlüktür? Ancak komşular da uyumak zorundadır; bu durumda bir uzlaşma olmak zorundadır.

Dışarıda biz karşılıklı olarak bağımlıyız. Hiç kimse mutlak surette özgür olamaz. Hayat karşılıklı bağımlılıktır. Sadece insanlarla karşılıklı olarak bağımlı değilsin, her şeyle karşılıklı olarak bağımlısın. Tüm ağaçları kesersen ölürsün çünkü onlar sana devamlı oksijen sağlar. Onlara bağımlısın; ve onlar da sana bağımlı. Biz oksijen alıp karbondioksit veririz; ağaçlar tam tersini yapar, onlar oksijen verip karbondioksit alırlar.

O yüzden insanlar sigara içtiklerinden ağaçlar çok mutlu oluyor olmalı çünkü onlar için daha çok karbondioksit üretilmiştir! Ben sana onun kökenindeki sebebe git dediğimde ve sonra da sigara içmek ortadan kalktığında ağaçlar çok üzülecek. Bunun anlamı ağaçların artık eskisi kadar karbondioksit elde edemeyeceğidir!

Biz sadece ağaçlarla değil güneşle, ayla, yıldızlarla da karşılıklı olarak bağımlıyız. Her şey bir karşılıklı bağımlılıktır. Bu karşılıklı bağımlılığın keyfini çıkart. Bunu bir boyunduruk olarak niteleme. O bağımlılık değildir, o karşılıklı bağımlılıktır. Sen başkalarına bağımlısın; başkaları da sana bağlı. Bu bir kardeşliktir; bu ilişki halinde olmaktır. En küçük çimen tanesi bile en büyük yıldızlarla ilişki halindedir.

Fakat manevi dünyada, içsel krallıkta mutlak bir şekilde özgür olabilirsin. Ve o zaman kötü hissedip asi duygulara kapılmayacaksın; buna gerek yok. Dışsal bağımlılığın bir zorunluluk olduğunu anla, o kaçınılmazdır; bunun için bir şey yapılamaz. Bu eşyanın tabiatının bir parçasıdır. Bunu kabul et. Onun için bir şey yapılamaz olduğunda, kabul tek yoldur. Ve onu coşkuyla kabul et, boyun eğerek değil. Kabul et! Bizim evrenimiz bu; biz onun bir parçasıyız. Biz ada değiliz; biz tüm kıtanın parçasıyız. Biz egolar değiliz.

Senin özgürlük fikrin ego fikrinin bir yerlerinde kök salmış. Biz ego değiliz. Ego sahte bir varlıktır. Çünkü biz ayrı değiliz, nasıl egolarımız olsun? Lisan söz konusu olduğu müddetçe "ben" sözcüğünü kullanmak yararlıdır ama onun bir maddiyatı yoktur. O saf gölgedir, tamamen boştur. Kullanışlı bir sözcüktür, faydalıdır ama gerçek değildir.

Fakat içsel özgürlük mümkündür. O sen farkındalıkta giderek derine indiğinde gerçekleşir. Bedenini izle, tüm düşünce süreçlerini izle. İzle, ve düşüncelerinin tüm işleyişine tanık ol. Ve yavaş yavaş göreceksin ki sen ne öfkesin, ne açgözlülüksün, ne Hindusun, ne Müslümansın ne Hıristiyansın, ne Katoliksin ne de komünistsin. Yavaşça herhangi bir düşünce olmadığının farkına varmaya başlayacaksın; sen hiç de zihin değilsin. Sen saf bir tanıksın. Saf tanık olma deneyimi tam özgürlük

deneyimidir. Ancak bu içsel bir olgudur. Ve içsel olarak tam özgür bir insan dışsal olarak özgür olmak için yanıp tutuşmaz. Böyle bir insan doğayı olduğu gibi kabul etme yetisine sahiptir.

Tanık olmak aracılığıyla içsel özgürlük yarat ve bu içsel özgürlüğü yaşa ve sonrasında da dışarıdaki karşılıklı bağımlılığı görebileceksin. O güzeldir ve o bir lütuftur. Ona karşı isyan etmeye gerek yoktur, onun içinde rahat ol, ona teslim ol. Ve unutma: sadece gerçekten özgür bir insan teslim olabilir.

İngilizce'si "Rebel" olan asi sözcüğü bir şeye karşı savaşmayı ima etmiyor mu? Sözcüğün kendisi Latince'deki rebellare, yani karşı saldırıdan gelir. Başkaldırıdan bahsederken ondan olumlu anlamda söz ediyorsun. Sözcüğün anlamını mı değiştiriyorsun?

Sözcüğün anlamını değiştirmiyorum; onu tamamlıyorum. Ona verilmiş olan anlam sadece yarısıdır...sadece olumsuz anlamdır; ve hiçbir negatif bir pozitif olmadan var olamaz. Asi —"rebel"— sözcüğünün Latince *rebellare*'den, karşı saldırıdan, geldiği doğrudur. Ancak bu anlamın sadece yarısıdır; diğer yarısı asırlardır, ta en başından beridir kayıptır. Hiç kimse sözcüğün tam anlamını tamamlamayla uğraşmamıştır. Bir şeye karşı savaşmak sadece başlangıçtır. Ama ne için savaşmak?

Ve bu sadece "asi" için değil tüm diğer sözcükler için de doğrudur. "Özgürlük" insanların zihninde sadece negatif çağrışımlara sahiptir; bir şeyden özgürleşmek. Fakat hiç kimse bir şey için özgürlüğü istemez. Bir şeyden özgürleşmek gerekli bir kısımdır ama sadece negatif kısımdır. Pozitif bir hedefin olmadığı müddetçe bir şeyden özgürleşmek anlamsızdır. Ne için savaştığının da net bir şekilde farkında olmalısın: özgürlüğünün amacı nedir?

Asi —"rebel"— ve isyan —"rebellion"— kötülenmiştir ve bu da; dilbilimciler tarafından sözlüklerde sadece negatif anlamın verilmesi de kötülemenin bir parçasıdır. Hiç kimse şu soruyu ortaya atmadı: "Ne için isyan?" sorulması elzem olan sorudur. Bana göre negatif kısım sadece başlangıçtır, son değil. Pozitif kısım sonu ve tüm çemberi tamamlar.

Sen ölmüş olana karşı isyan edersin ve sen yaşayan için isyan edersin. Hurafeye karşı isyan edersin ve hakikat için isyan edersin. Aksi taktirde hurafeye karşı isyan etmenin ne gereği vardır? Tüm isyanlar eğer sadece negatifse tamamlanmamış ve faydasızdır. Sadece pozitiftir onu anlamlı ve önemli kılan.

Tüm sözcükler için şunu hatırla; eğer toplum sadece negatif anlamı koruduysa, bu onun bu sözcüklere karşı olduğu anlamına gelir. O sadece gerçek isyana değil, "isyan" sözcüğünün kendisine bile karşıdır; ona negatif bir renk atfetmiştir. Ona pozitif bir renk vermek, pozitif bir güzellik vermek ona destek anlamına gelecektir.

Ben isyanın anlamını değiştirmiyorum, ben sadece onu tamamlıyorum; o çok uzun zamandır yarım kalmıştı. O tamamlanmaya ve son rötuşlara gereksinim duyuyor, bu sayede kendisinden alınmış olan güzelliğe yeniden kavuşabilir.

Toplum hayatın her alanıyla ilgili olarak çok hilekârdır; o sözcükleri, dili ve her şeyi çarpıtarak kurulu düzeni destekler. Dil bile ona geçmişte bağlanan zincirlerden özgürleştirilmelidir. "İsyan", "devrim" ve "özgürlük" gibi güzel sözcükler olumsuzluktan kurtarılmalıdır. Ve bunu yapmanın yegâne yolu dünyanın merkezini pozitif yapmaktır; negatif sadece pozitif olan için bir hazırlıktır. Toprağı bir bahçe için hazırlarken yabani otları, gerekli olmayan yabanıl bitkileri ve onların köklerini —negatif kısımlarını— kaldırırsın.

Ancak sadece yabanıl otları, vahşi bitkileri ve köklerini kaldırarak ve toprağı temizlemek bir bahçe yapmaya yetmez. O gereklidir ama yeterli değildir. Gülleri de dikmek zorundasın; bu da pozitif kısım olacaktır. Güzel çiçekler, güzel ağaçlar dikmek zorunda kalacaksın. Negatif kısım sadece pozitif bir şeyin gerçekleşmesi için bir hazırlıktır.

Bunca yıldan sonra artık milliyet ya da bir yer ya da kendi şahsi tarihim tarafından hapsedilmemiş hissetme anlamında muazzam bir özgürlük duygusunu yaşamaya başladım. Fakat bu özgürlükle karışan bir üzüntü hissi de var. Bu üzüntü nedir?

Özgürlüğün iki yüzü vardır ve eğer sen sadece bir tarafını, tek bir yüzünü deneyimliyorsan, özgürlüğün üzüntüyle karıştığını hissedeceksin. Özgürlüğün bütün psikolojisini anlamak zorundasın.

İlk tarafı bir şeyden özgürleşmektir: milliyetten, belli bir kiliseden, bir ırktan, belirli bir politik ideolojiden. Bu özgürlüğün ilk kısmıdır, özgürlüğün temelidir. O her zaman bir şeydendir. Bir kez bu özgürlüğe sahip oldun mu çok hafif ve iyi ve mutlu hissedersin. Ve ilk defa kendi bireyselliğinden keyif almaya başlarsın çünkü bireyselliğin özgürleştiğin tüm bu şeylerle kaplanmış haldeydi.

Ancak bu sadece bir yarısıdır; ve sonra üzüntü gelir çünkü diğer yarısı eksiktir. Bir şeyden özgürleşmek tamamlanmıştır ama ne için? Özgürlük bir şey, yaratıcı bir şey —heykel yapmak, dans etmek, müzik, şiir, resim yaratmak— için değilse, özgürlüğün kendi içinde hiçbir anlamı yoktur. Özgürlüğün yaratıcı bir şekilde hayat bulmazsa üzgün hissedeceksin. Çünkü özgür olduğunu göreceksin; zincirlerin kırıldı ve artık hapiste değilsin; yıldızlı bir gecenin altında duruyorsun, tamamen özgürsün. Ama şimdi nereye gitmeli?

O zaman ansızın bir üzüntü kaplar içini. Hangi yolu seçiyorsun? Bu ana kadar bir yere gidip gitmemek söz konusu değildi; mahkûmdun. Tüm bilincin nasıl özgürleşeceğin üzerine konsantre olmuştu ve bu senin yegâne kaygındı. Artık özgür olduğundan yeni türden bir problemle yüzleşmek zorundasın. Şimdi özgür olduğun için ne yapmalı?

Yaratıcı bir yol seçmediğin sürece özgürlük kendi başına hiçbir anlam taşımaz. Ya kendini gerçekleştirmek için derin meditasyona git ya da kelepçelerin yüzünden gelişmesine izin verilmemiş belirli bir yeteneğin varsa —ellerin zincirlenmiş olduğu için müzik besteleyemediysen, ayakların zincirlendiği için dans edemediysen, eğer bir dansçı olmak için bir yeteneğin varsa, o zaman bir dansçı ol— işte o zaman özgürlüğün tamamlanmıştır, daire tamamlanmıştır.

Bir şeyden özgürlük ve bir şey için özgürlük; bu ilk önce özgürlük için mücadele edip ansızın, "Artık özgürüm, ne yapacağım?" derken kendini bulan herkesin yüzleşmek zorunda olduğu bir ikilemdir. Bu ana kadar o, rüyalarında bile özgürlüğü düşünüyordu tamamıyla meşguldü. Ve o asla ona sahip olduğunda ne yapacağını düşünmemişti.

Ancak daha çoğuna gereksinim vardır. Bir yaratıcı olmak zorundasın. Özgürlüğünü tatmin edecek bir yaratıcılık bulmak zorundasın; yoksa özgürlüğün boştur. Ya bir şey keşfetmelisin ya da yaratmalısın, ya potansiyelini gerçekleştirmelisin ya da içe dönüp kendini bulmalısın ama özgürlüğünle bir şey yapmalısın. Özgürlük sadece sana istediğin şeyi yapmak için bir fırsat verir. Sen özgür ve üzgün hissettiğinde bunun nedeni bu fırsatı henüz kullanmamış olmandır.

Meditasyon olur, müzik olur, heykel, dans ya da aşk olur. Ama özgürlüğünle bir şey yap; öyle aylaklık yapma yoksa üzüleceksin.

Özgürlük hayatında yaratıcı bir güç olmalı, negatif bir şey değil. Artık tutsak değilsin, kendini gökyüzünün altında dururken bulursun ama tamamen kayıpsın. Belki daha önceden tutsak birisinin hapis kalmaya devam etmesi için bir nedeni olabileceğini fark etmemiştin. Bu yüzden dünyadaki milyonlarca insan dinin, kastın, inancın, devletin, rengin tutsağı olarak kalıyor. Hapishanelerine katlanıp durmaya devam ediyorlar çünkü onlar tutsakken hiçbir sorumlulukları yoktur; yaratıcı olmak zorunda değillerdir; özgürlüklerinde olumlu bir şeyler bulmak zorunda değillerdir. Onlar için tutsak olarak kalmak yeterlidir çünkü başkaları her şeyin icabına bakacaktır.

Niçin insanlar Hıristiyan, Hindu ya da Müslüman'dır? Çünkü İsa seni kollar. Senin endişelenmene gerek yok. Senin sadece Hıristiyan kilisesinin kölesi olman gerekir ve kilise senin günahlarının ve gereken her şeyin icabına bakar. Sen tamamıyla hafiflemiş hissedersin; sorumluluğun yok.

Ancak, tüm bu özgürlük sorunsalıyla ilgili temel bir şeyi unutma: özgürlük ve sorumluluk birlikte giderler. Eğer sorumluluk istemezsen özgürlüğe de sahip olamazsın. Onlar birlikte gelirler ya da birlikte giderler. Şayet sorumluluktan vazgeçersen, şu ya da bu şekilde köleliği kabul edersin.

Bugüne kadar özgürlüğü onu takip edecek büyük sorumluluğu aklına bile getirmeden hayal etmiştin. Şimdi özgürlüğün var ancak sorumluluğunu henüz yerine getirmedin. O yüzden bir üzüntü peşini bırakmıyor. Bu üzüntüyü yok edecek kapasiten var. Şayet esaretinin dışına çıkabilecek kapasiten varsa, kesinlikle yaratıcı olma kapasitesine sahipsin. Şayet hapishanelerini yok edebildiysen, kesinlikle güzel bir şey yaratabilirsin.

Benim kendi deneyimim odur ki bir şekilde bir yaratıcı olmadığın sürece yaşamın boş ve üzüntülü olacaktır. Gerçekten mutlu olan insanlar sadece yaratıcılardır. Bu sadece daha çok bilinç, daha çok hakikat, bilinç, saadet deneyimi yaratmak olabilir. O içsel dünyanın ya da dışsal dünyanın yaratıcılığı olabilir. Ancak özgürlük sorumlu, pozitif hale gelmelidir. Senin özgürlüğün hâlâ negatif. Hapishanenin dışında olmak iyidir ama yeterli değildir. Şimdi ekmeğini kazanmak zorundasın. Şimdiye kadar seni hapsedenler ekmeği sağlıyordu. Zincirlerle birlikte sana barınak ve giysi de veriyorlardı.

Pek çok insan kiliselere, sinagoglara ya da tapınaklara aittir. Neredeyse herkes bir dinin, bir milletin, bir ailenin, bir kuruluşun, bir siyasi partinin, ya da Rotary kulübünün veya Lions Kulübünün üyesidir, insanlar devamlı olarak kendilerini bağlayacak zincirler bulmaya devam ediyor. O çok rahat görünür ve senin fazlasıyla güvencen vardır ve hiç sorumluluğun yoktur. Diğer taraftan özgürlük demek her eylemden ve her nefesten sorumlusun demektir; ne yaparsan ya da yapmazsan sorumlu olacaksın.

İnsanlar her ne kadar özgürlüğün sözünü etse de gerçekte özgürlükle ilgili derin korkuları vardır. Benim deneyimime göre çok az insan gerçekten özgürlük ister çünkü onlar bilinçaltında bilir ki özgürlük başa çıkmaya hazır olmadıkları pek çok sorunu getirecektir. Onların rahat hapishanelerinde kalmaları daha iyidir. Alternatif senin özgürlüğünle bir şey yapmandır. Bir arayan olmaya, bir araştırmacı, bir yaratıcı olmaya hazır olmalısın ama çok az insan kutsal bir yolculuğa ya da kalbin daha derindeki sessizliklerinin içine girmeye ya da sevginin sorumluluğunu almaya isteklidir. Bunun çağrıştırdıkları çok büyüktür.

Hüznünün karanlığını dağıtmak zorundasın, yoksa er ya da geç bir hapishaneye gireceksin. Ağırlık çok fazla gelmeye ve seni bir esarete ya da tutsaklığa zorlamaya başlamadan önce durumu yaratıcı bir insan haline gelerek değiştir. Yalnızca hayatta sana neyin keyif verdiğini, ne yaratmak isteyeceğini, ne olmak isteyeceğini ve senin hayatın tanımının ne olmasını istediğini bul.

Özgürlük basitçe kendin için bir tanım bulman için; hakiki, kendine has bir bireysellik için; ve etrafındaki dünyayı biraz daha güzelleştirmenin —birkaç tane daha gül ekle, birazcık daha fazla yeşillik, birkaç tane daha vaha— coşkusunu duymak için bir fırsattır.

Teozofi Derneğinin kurucusu Madame Blavatsky aklıma geldi. O her zaman elinde iki çanta taşırdı. Sabah yürüyüşüne de gitse veya trenle seyahat de etse bu iki çanta her zaman elindeydi. Ve trende otururken penceresinden trenin dışındaki yürüyüş yoluna doğru bu çantalarından bir şeyler fırlatırdı.

Ve insanlar sorardı: "Niye bunu yapıp duruyorsun?"

Ve o da kahkahayı basıp "Bu benim hayatım boyunca yaptığım bir alışkanlıktır. Bunlar mevsimlik çiçek tohumları. Bir daha belki bu yoldan bir kez daha geçmem," —o bir dünya gezginiydi— "ama bunun bir önemi yok. Mevsim geldiğinde ve çiçekler açtığında, bu yoldan her gün geçen binlerce insan bu çiçekleri, bu renkleri görecekler. Onlar beni bilmeyecek ama bunun bir önemi yok.

"Tek bir şey kesin: bir yerlerde birkaç insanı mutlu ediyorum. Beni tanıyor olup olmamalarının bir önemi yok. Önemli olan şey benim birisini mutlu edecek bir şey yapmış olmamdır. Bazı çocuklar gelip birkaç tane çiçeği koparıp eve götürebilir. Bazı âşıklar gelip birbirleri için buketler yapabilir ve onlar bilmeden ben onların aşkının parçası olacağım. Ve ben o çocukların coşkusunun parçası olacağım. Ve ben yolun kenarından geçen ve güzel çiçekleri gören insanların parçası olacağım" dedi.

Özgürlüğün dünyayı biraz daha güzel yapmak için ve biraz daha bilinçli hale gelmek için bir fırsat olduğunu anlayanlar üzülmeyecektir.

Bu soruyu sorman iyi oldu çünkü bu soruyu sormamış olsaydın yavaş yavaş özgürlüğünün kendisini zehirleyebilecek olan bu üzüntüyü taşıyor olabilirdin. Negatif bir özgürlük çok maddi değildir; o kaybolabilir. Özgürlük pozitif olmak zorundadır.

Hakikat yolunu aramak ve kişinin ülkesini zorbalıktan özgürleştirmesi mümkün müdür?

Senin hakikat arayışın, manevi özgürlüğün ve politik zorbalığa karşı mücadelen arasında —her ne kadar işler birazcık karmaşıklaşsa bile—bir çelişki yoktur.

Öncelik senin manevi özgürlüğünü elde etmekte olmalıdır çünkü politik zorbalıklar gelir ve gider. Ve sen bir politik zorbayı alaşağı ettiğinde bir başkasının onun yerine geçemeyeceğinden kesin bir şekilde emin olamazsın.

Hiçbir zorbalık sonsuza dek süremez; onun günleri sınırlıdır. Hiç kimse insanların iradesini yok edemez. Zorbalar insanları tutsak edebilir ya da öldürebilir ama bir gün onların imparatorluklarını koruma çabalarının kendisi ve insanları tutsak halde tutmaları halkı kendilerine karşı çevirir.

İyi ama yeni zorbadan ne haber? Bir zorbalıktan diğer zorbalığın kollarına geçeceksin. Kesindir ki aynı insanlar öldürülmeyecek ya da ölüme mahkûm edilmeyecek. Artık kurbanlar eski rejime hizmet etmiş insanlar olacaktır. Onlar öldürülecek, ölüme mahkûm edilecek. Ancak önemli olan kimin öldürüldüğü ve kimin ölüme mahkûm edildiği değildir; hepsi insan evladıdır ve hepsi senin kardeşlerindir. Ve unutulmaması gereken en garip olgu şudur ki eski rejime karşı savaşmakta olanlar bile onun yerine geçen yeni rejim tarafından vurulacaktır.

Bu garip bir talihtir ama onda inceden inceye bir mantık vardır. Devrimci olanlar devrimci olmaya alışmışlardır. Ve tüm rejimler karşı-devrimcidir. Rejimin kendisi devrimciler tarafından yaratılmış olabilir ama insanlar iktidara geldiği an karşı-devrimcilere dönüşür çünkü artık devrim onların iktidarına karşı gelir. Onlar devrim yanlısıydı çünkü devrim iktidarı onların eline getiriyordu. Bu basit bir mantıktır ve devrimciler savaşmakta oldukları özgürlüğün bu olduğuna inanmazlar. Sadece insanlar değişti ama diğer her şey aynı kalır: Aynı bürokrasi, aynı çirkin politikacılar.

Ve bu devrimciler devrim için istedikleri desteği onlara vermesi için insanlara bulundukları vaatleri unutacaklar; onlar bu aynı insanları sömürmeye başlarlar. Doğal olarak geçmişin pek çok devrimcisi iktidara gelenlerin yanından uzaklaşmaya başlar. Bir zamanlar onlar düşmanla omuz omuza savaşıyordu artık onların yolları ayrılıyor çünkü devrim ihanete uğradı. Ve şimdi iktidara gelen devrimciler —ve iktidar basitçe onların tüm devrimci ideolojilerini yok eder— kalan devrimcileri öldürmeye başlar çünkü onlar en tehlikeli insanlardır. Onlar önceki rejimi yıkmıştı; bu rejimi de yıkabilirler.

Bu çok karmaşık bir oyundur. Önceliği ona vermemelisin. Önceliğin kendi gelişiminde kalmalı. Nasıl bir zorbalığın işin içinde olduğunun önemi yok. Zorbalık sadece zorbalıktır; o katilliktir ve suçludur.

Güzel bir geleceğe çok fazla güvenme. Tarih bize başka bir şey öğretiyor. İnsanlar aynı çirkin halde kalacak, yeni bir rejim altında aynı korkuları yaşayacaklar. Sadece kasaplar değişti.

Ulusun için savaşmana karşı değilim ama onu bir öncelik yapma. Önceliğin hiç kimse tarafından senden alınamayacak olan kendi ruhsal özgürlüğünde olmalı. Şayet aynı zamanda zorbalığa karşı da savaşmayı başarabiliyorsan, o zaman kesinlikle destekliyorum. Ancak kolay olduğunu sanmıyorum aslında çok zordur. Hükümetlerle savaşmaya başladığın an o kadar içine girersin ki kendini tamamen kaybedersin.

Hangi türden olursa olsun esaret altında kalmak çirkindir. Ancak en büyük esaret ruhuna ait olandır. Ruhunu geçmişten özgürleştir, onu milliyetten özgürleştir, içinde yetiştirildiğin dinden özgürleştir. Hakikat arayışın temel ve nihai amacın olarak kalsın. Şayet biraz enerjin kaldıysa politik zorbalarla savaşmaya devam edebilirsin. Ancak hayal kırıklığına uğrayacaksın. Asırlar boyunca "Özgür olacağız" fikrine sahip olan herkes hayal kırıklığına uğramıştır.

Hindistan'da özgürlük mücadelesi sürerken ben küçük bir çocuktum ama benim tüm ailem bunun içindeydi. Amcamlar hapisteydi, ailem neredeyse her zaman ev hapsi altındaydı. Amcamlar eğitimlerini tamamlayamadılar çünkü üniversitede harcayacakları zamanı onun yerine hapishanede harcamışlardı. Ve onlar her çeşidinden işkenceye katlandılar ama ne kadar uzun da olsa bu gecenin biteceğine yönelik büyük bir umut vardı.

O bitti ama yeni gün gelmemişti. Mucize budur.

İngiliz emperyalistler gitmişti ve iktidara gelenler İngiliz emperyalizmine ve onun insanlık dışı davranışlarına karşı savaşanlardı. Şimdi iktidarda olanlar aynı şeyleri yapıyorlar. Bu kesinlikle insanların umut ettiği özgürlük değildir.

Çocukluk günlerimi hatırlıyorum; havada ne büyük bir umut vardı. Sanki Altın Çağ'a çok yaklaşmışız gibiydi. Ve hayal kırıklığından başka hiçbir şey olmadı. Artık yönetenler Hintliydi, İngiliz değildi ama stratejileri aynıydı. İktidara yapışmaları aynıydı; insanları sömürmeleri aynıydı. Bürokrasi daha da kuvvetlendi ve ülke şoktaydı. "Uğruna savaştığımız özgürlüğe ne oldu? Ne için gençliğimiz kurban edildi? Ne uğruna binlerce insan hapse atıldı, öldürüldü? Tüm bu fedakârlıkların uğruna yapıldığı özgürlük bu mu?"

Kesinlikle bu özgürlük değildir. Belki politik dünyada bu çeşit özgürlük devrim değil, isyan doğmadığı sürece asla gelmeyecektir. Devrimci başarısız olmuştur ve sadece bir kez değil yüzlerce kez. Artık bu bir kural olarak kabul edilebilir: Devrimci büyük şeylerden bahseder, cennet vaat eder ve iktidara geldiğinde eskisinden daha büyük bir zorba olduğunu kanıtlar.

Benim umudum artık devrimcilerin vaatlerinde değildir; benim umudum asinin doğuşundadır ve asinin temel gerekliliği —gerekli olan dönüşüm— bireyselliğini kendi geçmişinden, kendi dininden, kendi milletinden özgürleştirmektir. Meditasyon senin bir birey olmana yardım edecektir; ve hepsi ruhsal

olarak özgür olan, geçmişe giden köprüleri yıkmış olan bireylerin komününün gözleri çok uzaklardaki yıldızlara sabitlenmiştir.

Onların hepsi bir şekilde şairler, hayalciler, mistikler ve meditasyon yapanlardır. Ve biz dünyayı bu insanlarla doldurmadığımız sürece dünya sadece bir zorbayı diğeri ile değiştirecektir. O sadece tamamıyla faydasız bir egzersiz olacaktır.

Öncelik sensin. Köklerine git, kendini bul, bir asi ol, ve mümkün olduğunca çok sayıda asi yarat. Gelecekteki insanlığın altın bir gelecek yaratmasına yardım etmenin tek yolu budur.

Benim eğitimimi şekillendiren rahipler ve rahibeler ve akrabalar artık yaşlandı ve kuruyup gitti. Çoğu öldü. Bu zavallı insanlara karşı isyan etmek anlamsız gözüküyor.

Artık rahip ve doktrinler benim. Kendim dışındaki herhangi bir şeye isyan etmenin zaman kaybı olduğunu ve hiçbir şekilde konunun özüne yönelik olmadığını hissediyorum. Böyle olması durumu çok daha içinden çıkılamaz ve çok daha zor hale getiriyor. Anlaşılan o ki benlik benliğe karşı isyan etmeli. İsyanı yapması gerekenin özdeki benlik —hakiki yüz—olmadığını kabul ediyorum. Yapması gereken eğitilmiş benlik; sahte olandır. Ancak benim isyanı yapacak olan bildiğim ya da sahip olduğum tek "benlik" bu. Nasıl olur da sahte sahteye karşı isyan eder?

Benim bahsettiğim başkaldırının kimseye karşı yapılması gerekmiyor. O gerçekte bir başkaldırı değil, sadece bir anlayıştır. Dışsal rahipler, rahibeler, anne-babalarla savaşmana gerek yok. Ve içsel rahipler, rahibeler, ebeveynlerle de savaşman gerekmiyor. Çünkü içsel ya da dışsal fark etmez; onlar senden ayrıdır. Dışsal ayrıdır; içsel olan da ayrıdır. İçsel olan sadece dışsal olanın yansımasıdır.

"Bu zavallı insanlara karşı isyan etmek anlamsız gözüküyor" derken sonuna kadar haklısın. Ben sana onlara karşı başkaldır demiyorum. Ve ne de içine onların koyduğu tüm şeylere karşı başkaldır diyorum. Eğer kendi zihnine karşı isyan edersen bu bir tepki olacaktır, başkaldırı değil. Aradaki farka dikkat et. Tepki öfkeden kaynaklanır; bir tepki şiddet içerir. Tepki içindeyken öfkeden kör olursun; diğer uca doğru kaymaya başlarsın.

Örneğin ailen sana temiz olmayı ve her gün duş almayı v.s. öğretmişse ve sana en başından beri temizlik imandan gelir diye öğretilmişse ve sonra da bir gün sen isyan etmeye başlarsan ne yapacaksın? Duş almaktan vazgeçeceksin. Pislik içinde yaşamaya başlayacaksın. Şimdi diğer uca savruldun. Sana temizlik imandan gelir diye öğretilmişti; şimdi sen pis olmak imandan gelir, kirli olmak imandan gelir diye düşünüyorsun. Bir uçtan diğerine gittin. Bu başkaldırı değildir; bu intikamdır, öfkedir, hiddettir.

Ve ebeveynlerine ve onların sözde temizlik fikirlerine tepki duyarken, aynı fikre hâlâ takıntılı haldesindir. O hâlâ peşini bırakmıyor; onun hâlâ senin üzerinde gücü var ve hâlâ baskın. Her ne kadar sen tam zıddını seçmiş olsan da o senin hayatını yönetmeye devam ediyor. Kolaylıkla duş alamazsın; seni her gün banyo yapmaya zorlayan anne-babanı hatırlarsın. Artık hiç banyo yapmazsın.

Sana kim hükmediyor? Halâ anne-baban. Sana yapmış oldukları şeyi silmeyi başaramadın. Bu tepkidir, bu başkaldırı değildir.

O zaman başkaldırı nedir? Başkaldırı saf anlayıştır. Durumun ne olduğunu basitçe anlarsın. O zaman temizliğe psikolojik olarak takıntılı olmazsın hepsi bu. Kirli olmazsın. Temizliğin kendi güzelliği vardır. Kişi ona takıntılı hale gelmemeli çünkü takıntı hastalıktır.

Örneğin, ellerini bütün gün yıkayan birisi nevrozludur. Elleri yıkamak kötü değildir ancak onları bütün gün boyunca yıkamak çılgınlıktır. Şayet onun yerine ellerini yıkamayı tamamen bırakırsan, o zaman da yine deliliğin tuzağına düşmüşsündür.

Anlayış sahibi insan ellerini gerekli olduğunda yıkar. Gerek olmadığında, ona takıntılı olmaz. O basitçe o konuda doğal ve kendiliğinden davranır. O zekice yaşar hepsi bu.

Takıntıyla zekâ arasında fazla bir fark yoktur. Örneğin, eğer yolda bir yılana rastlarsan ve zıplarsan, doğal olarak korkudan zıplarsın. Fakat bu korku zekicedir. Eğer zeki değilsen, aptalsan o zaman yoldan zıplamazsın ve hayatına gereksizce tehlikeyi davet edersin. Zeki insan hemen zıplar; yılan var orada. Korkuyla zıplarsın ama bu korku zekâdır, pozitiftir, hayat kurtarıcıdır.

Gel gelelim bu korku takıntılı olabilir. Örneğin, yıkılabilir diye evde oturamıyorsan. Evlerin yıkıldığı bilinen bir şeydir bu doğru. Bu konuda tamamen haksız değilsin. "Diğer evler yıkıldıysa neden bu yıkılmasın?" diye iddiada bulunabilirsin. Şimdi sen yıkılabilir diye herhangi bir çatının altında yaşamaktan korkuyorsun. Bu takıntıdır. Artık bu korku zekice değildir.

Kişi herhangi bir şey için takıntılı olabilir. Sınırlar dahilinde zekice olan herhangi bir şey onu çok fazla çekiştirirsen nevroz halini alır. Tepki diğer uca savrulmaktır. Başkaldırı belirli bir olgunun çok derinlemesine anlaşılmasıdır, muazzam bir anlayıştır. Ve başkaldırı seni her zaman ortada tutar; sana denge sağlar.

İçerde ya da dışarıda hiç kimseyle, rahiple, rahibeyle, ebeveynlerle savaşmana gerek yok. Savaşmana gerek yok çünkü ne zaman duracağını bilemeyeceksin. Savaşta kişi bilincini yitirir; savaşta kişi uçlara savrulur.

Mesela arkadaşlarınla otururken öylesine, "Dün gittiğim şu film görülmeye değmez" dersin. Bunu aklına geliverdiği için söylemiş olabilirsin ama sonrasında birisi, "Yanılıyorsun. Ben de o filmi gördüm. O bugüne kadar yapılmış en iyi filmlerden birisi" der. Şimdi kışkırtılmış oldun, sana meydan okundu; tartışmaya hazır hale geldin. "O beş para etmez. En değersiz şey!" dersin. Ve eleştirmeye başlarsın. Ve eğer diğeri de ısrar ederse, giderek daha çok kızmaya başlarsın ve hayalini bile etmemiş olduğun şeyler söylemeye başlarsın. Ve sonrasında tüm olayı gözden geçirirsen, başlangıçta bu film gitmeye değmez derken çok yumuşak bir ifade kullanmış olduğunu ama tartışma bittiğinde iyice uçlara kaymış olduğunu fark ederek şaşıracaksın. Kötü sözlerden oluşan cephaneliğini boşaltmışsın. Her şekilde kötüleyebilirdin; kötülemek için tüm becerilerini kullandın. Ve bunu yapmaya başlangıçta hazır

değildin. Birisi sana karşı çıkmış olsaydı, bunu tamamen unutabilirdin ve bir daha asla böyle kuvvetli ifadeler kullanmayabilirdi. Ve savaşmaya başladığında uçlara gitmeye eğilim gösterirsin.

Ben sana koşullanmalarınla savaşmayı öğretmiyorum. Onları anla. Onlara ilişkin olarak daha zeki ol. Sadece onların sana nasıl hükmettiklerini gör, davranışlarını nasıl etkiliyorlar, kişiliğini nasıl şekillendiriyorlar, nasıl hâlâ seni etki altında tutuyorlar. Sadece izle! Meditasyon halinde ol. Ve bir gün koşullanmalarının nasıl çalıştığını gördüğünde, birden bir denge sağlanır. Anlayışının kendisinin içinde özgürsün.

Anlamak özgürleşmektir ve ben bu özgürlüğe başkaldırı diyorum.

Gerçek asi bir savaşçı değildir; o anlayış sahibi bir insandır. O basitçe, öfkesinde ya da nefretinde değil, zekâsında gelişir. Geçmişine kızarak kendini dönüştüremezsin. Şayet kızgın kalırsan, o zaman geçmişin sana hükmetmeye devam edecektir, o senin varlığının merkezi ve senin odağın olarak kalacaktır. Ve sen orada, geçmişe bağlı olarak kalacaksın. Diğer uca geçebilirsin ama geçmişe bağlı kalacaksın.

Buna dikkat et! Bu bir meditasyoncunun, anlayış yolundaki başkaldırının yolu değildir. Sadece bunu anla.

Bir kilisenin yanından geçiyorsun ve içeri girip dua etmek için çok derin bir arzu yükseliyor. Yahut bir tapınağın yanından geçiyorsun ve bilinçsizce tapınağın tanrısının önünde eğiliyorsun. Sadece izle. Niçin bu şeyleri yapıyorsun? Savaş demiyorum. İzle diyorum. Niçin tapınağın önünde eğiliyorsun? Çünkü sana bu tapınağın doğru tapınak olduğu, bu tapınağın tanrısının Tanrı'nın gerçek görüntüsü olduğu öğretilmiştir. Kesin olarak biliyor musun? Ya da sadece sana öyle söylendi ve sen de onu mu takip ediyorsun? İzle!

Sadece sana verilen bir programı tekrar ettiğini, sadece kafandaki bir teybi çaldırdığını, bir robot gibi davrandığını görerek, bundan sonra otomatik olarak eğilmeni durduracaksın. Hiçbir gayret sarf etmene gerek kalmayacak; onu tamamen unutuvereceksin. Bu program kaybolacak, o seni hiçbir iz bırakmadan terk edecek.

Tepkide iz oradadır. Başkaldırıda iz yoktur; o saf özgürlüktür.

Ve ayrıca soruyorsun, "Kim kiminle savaşacak?" Hmm? Bu soru yalnızca bir savaş olmak zorundaysa ortaya çıkar. Bir savaş olmayacağı için, soru ortaya çıkmaz. Sadece bir tanık olmalısın. Ve tanıktır senin hakiki yüzün; tanık olan senin gerçek bilincindir. Tanık olunan şey koşullanmadır. Tanık olan senin varlığının aşkın kaynağıdır.

Lütfen özgürlük korkusu hakkında bir şeyler daha söyleyebilir misin? Özgür olmak için muazzam bir özlem var ama aynı zamanda onunla birlikte gelen özellikle son zamanlarda fark ettiğim çok fazla korku da var. Bu sadece tek başına olmaktan ve sorumluktan kaçınmak mıdır?

Bu doğaldır çünkü çocukluğunun en başlarından beridir başkalarına, onların tavsiyelerine, onların rehberliğine güvenmen söylenmiştir. Sen yaşlandın ama büyümedin. Tüm hayvanlar yaşlanır. Sadece insanlardır olasılıklara sahip olan, ya herhangi bir hayvan gibi yaşlanacaktır ya da büyüyecektir. Büyümek tüm bağımlılıklardan kurtulmak demektir. Doğal olarak bu başlangıçta korku yaratacaktır.

Sen kendi hurafelerinle çevrelenmiştin ve korunduğunu düşünüyordun. Mesela ta en başından beridir sana Tanrı'nın seni koruduğu söylenmiştir. Hatta küçük çocuklara geceleyin "Korkma. Uyu. Tanrı seni koruyor" bile denir.

Çocuk hâlâ senin içinde ve ben diyorum ki "Tanrı yoktur. Karanlıkta güven içerisinde uyuyabilirisin. Hiç kimse seni korumuyor." Ama bu sen uyuyamayacaksın demektir; korkuyorsun, seni koruyacak birine ihtiyacın var. Tanrı hokus-pokustu ama işe yaradı. O aynı homeopatik ilaçlar gibidir; sadece şeker haplarıdır.

Ancak, şayet senin hastalığın sadece bir fikirse; —ve etrafta fikirler edinen pek çok insan vardır— hafifçe bir şey olur ve onlar hemen, neredeyse bilinçsizce onu abartacaklardır. Onların hayal mahsulü hastalıkları için hiçbir gerçek ilaca ihtiyaç yoktur; tek gerekli olan şey hayal mahsulü ilaçlardır.

Her şeyden önce karanlık güzeldir. Onun muazzam bir derinliği, sessizliği, sonsuzluğu vardır. Işık gelir ve gider; karanlık her zaman kalır, o ışıktan daha çok ölümsüzdür. Işık için yakıta ihtiyacın vardır; karanlık için hiç yakıta gerek yoktur; o basitçe oradadır. Ve rahatlamak için ışık doğru seçenek değildir. Işık gerginlik yaratır, seni uyanık tutar. Karanlık senin rahatlamana, kendini bırakmana izin verir.

Karanlıkta korku yoktur, o yüzden karanlıktaki korku tamamıyla bir uydurmadır. O zaman da seni karanlıkta koruyacak bir tanrıya —başka bir uydurmaya— ihtiyaç duyarsın. Bir yalan başka bir yalana ihtiyaç duyar ve ondan sonra bunun bir türlü sonu gelmez; yalan söylemeye devam etmek zorundasın.

Elbette özgürlük senin pek çok şeyden korkmana sebep olacaktır. Uyanık ol. Seni korkutan her şeye derinlemesine bak. Ve seni korkutan herhangi bir şeye derinlemesine baktığında onun kaybolacak olması seni şaşırtacaktır. Dünyada korkulacak hiçbir şey yoktur, o zaman özgürlüğün ve onun getirdiği sorumluluğun içinde mutlu olabilirsin.

Sorumluluk seni büyütür. Giderek daha çok her eylemden, her düşünceden, her duygudan sorumlu hale gelirsin. O seni kristalleştirir. O seni ve senin psikolojini esir eden tüm zincirleri ortadan kaldırır.

Bir arkadaşımda kalıyordum; konuşma yapacağım bir toplantıya gidiyorduk ve o beni arabasıyla oraya götürüyordu. Geç kalmak üzere olduğumuzdan karısının aşağıya inmesi için kornaya basıyordu. Ve ben geç kalmaktan hoşlanmam çünkü çok sayıda insan bekliyor. Bu saygısızcadır, zarif değildir.

En sonunda karısı aşağıya bakıp "Birinci kez söylüyorum sana; bir dakika içinde geliyorum" dedi.

"Aman Tanrım! Nasıl olur da bininci kez söyleyip hâlâ bir dakika sonra gelebilir?" dedim. Ama o ne dediğinin bilincinde değildi.

Korkularını abartmışsın. Sadece onlara bir bak ve onlara bakarken azalacaklar. Daha önce onlara hiç bakmadın; onun yerine onlardan kaçmaya çalışmaktaydın. Korkunun gözlerinin içine doğrudan bakmaktansa onlara karşı korunmalar yaratıyordun.

Korkulacak hiçbir şey yok; ihtiyaç duyulan tek şey birazcık farkındalıktır. O yüzden korkuların her neyse yakala, onlara titizlikle bak, bir bilim adamının bir şeye baktığı gibi. Ve şaşıracaksın, bir kar tanesi gibi erimeye başlayacak. Sen ona bütünüyle bakana kadar o gitmiş olacak.

Ve özgürlük hiçbir korku olmadan mevcut olduğunda o öylesine büyük bir lütuftur ki onu anlatacak sözcük yoktur.

Bizim kendi fikirlerimizi onlara dayatmadan ve onların özgürlüklerine karışmadan çocukların kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine nasıl yardımcı olabiliriz?

Çocukların gelişimine nasıl yardım edeceğini düşünmeye başladığın an yanlış yoldasın demektir çünkü ne yaparsan yap çocuğuna belirli bir program vermiş olacaksın. Senin aldığından farklı olabilir ama sen çocuğu dünyadaki tüm iyi niyetlerle koşullandırıyorsun.

Ağaçlar kimse onlara nasıl gelişeceğini söylemeden büyüyüp duruyor. Hayvanların, kuşların, tüm varoluşun hiçbir programlamaya ihtiyacı yok. Programlama fikrinin ta kendisi temelde esaret yaratmaktır; ve insan farklı isimler kullanarak binlerce yıldır köleler yaratmaktadır. İnsanlar bir isimden bıktığında, başka bir isim hemen onun yerini alır. Biraz elden geçirilmiş programlar; koşullanmanın şurasında-burasında küçük birkaç değişiklik ama temeldeki dayanak noktası, yani anne-babanın, eski kuşağın çocuklarının belirli bir şekilde davranması isteği aynı kalır. Bu nedenle "Nasıl?" diye soruyorsun.

Bana göre anne-babanın görevi çocuğun nasıl gelişeceğine yardımcı olmak değildir; onlar sen olmadan gelişir. Senin işlevin halihazırda gelişen şeye destek olmak, beslemek ve yardımcı olmaktır. Yön verme ve idealler verme. Neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu söyleme; bırak onlar kendi deneyimleriyle bulsunlar.

Yapabileceğin tek bir şey vardır ve bu da kendi hayatını paylaşmaktır. Onlara kendi anne-baban tarafından koşullandırdığını, belirli sınırlar içinde, belirli ideallere göre yaşadığını ve bu sınırlar ve idealler yüzünden hayatı tamamen ıskaladığını ve onların hayatlarını mahvetmek istemediğini söyle. Onların —senden— bütünüyle özgür olmalarını istediğini söyle çünkü sen onlar için tüm geçmişi temsil ediyorsun.

"Bizden özgürleşmen lazım. Bize itaat etme; kendi zekâna güven. Yanlış yola bile sapsan bu bir köle olarak kalmandan ve her zaman doğru olmandan çok daha iyidir. Birisini takip edip hata yapmamaktansa, kendi başına olup hata yaparak onlardan bir şeyler öğrenmen daha iyidir çünkü aksi

halde takip etmek dışında bir şeyi asla öğrenmeyeceksin ve bu zehirdir, saf zehir" demek için bir babada, bir annede muazzam bir sevgi ve cesaret olması gerekir.

Eğer seversen bu çok kolaydır, "nasıl" diye sorma çünkü "nasıl" bir yöntem, bir metodoloji, bir teknik istiyorsun demektir; ve sevgi bir teknik değildir.

Çocuklarını sev, onların özgürlüğünden keyif al. Bırak hata yapsınlar, onlara nerede hata yaptıklarını görmelerinde yardım et. Onlara, "Hata yapmak yanlış değildir; yapabildiğiniz kadar çok hata yapın çünkü bu şekilde siz daha çok öğreneceksiniz. Ancak aynı hatayı tekrar tekrar yapmayın çünkü bu sizi aptal yapar" de.

O nedenle sana basit bir cevap veremem. Çocuklarınla anbean yaşarken her fırsatta küçücük şeylerde özgürlüklerine izin verirken bunu senin bulman gerekecek.

Örneğin benim çocukluğumda —ve bu asırlardır tüm çocuklar için de aynıdır— bana "Yatağına erken git ve sabah da erken kalk. Bu seni akıllı yapacak" diye öğretildi.

Babama, "Bu çok garip: uykum yokken beni akşam erkenden uykuya zorluyorsun" dedim. Ve Jaina evlerinde akşam erkendir, gerçekten erkendir çünkü akşam yemeği saat beşte, en fazla altıdadır. Ve sonra da yapılacak hiçbir şey yoktur, o nedenle çocuklara yatağa gitmeleri söylenir.

Ona, "Enerjim uyumaya hazır değilken beni yatmaya zorluyorsun. Ve sabah olduğunda uykum oluyor ve sen beni yataktan sürükleyerek çıkarıyorsun. Bu beni akıllandırmanın garip bir yolu! Ve aradaki ilişkiyi göremiyorum; nasıl olur da uykum olmadığında uyumaya zorlanarak akıllı olacağım? Ve saatler boyunca yatakta, karanlıkta —bir şekilde kullanılabilecek zamanlarda, yaratıcı olunabilecek zamanlarda— yatıyorum ve sen beni uyumaya zorluyorsun. Fakat uyku senin elinde olan bir şey değildir. Sadece gözlerini kapatıp uykuya dalamazsın. Uyku ne zaman gelirse o zaman gelir; o senin emirlerine ya da benim emirlerime uymaz, o nedenle saatler boyunca vakit kaybediyorum.

"Ve sonra sabahleyin gerçekten uykum varken, beni uyanmaya zorluyorsun —sabahın beşinde— ve beni ormana doğru yürüyüş yapmam için dışarı sürüklüyorsun. Ben uyukluyorum ve sen beni sürüklüyorsun. Bunların beni nasıl akıllı yapacağını anlamıyorum!"

"Kaç tane insan bu işlemler sonucu akıllandı? Bana birkaç tane akıllı adam göster; ben etrafta hiçbir tane göremiyorum. Ve büyükbabama bundan bahsettim ve o bunun saçmalık olduğunu söyledi. Tüm ev ahalisinde bu yaşlı adam samimi olan tek kişi. Başkalarının ne söyleyeceğini umursamıyor, bana hepsinin saçmalık olduğunu söyledi: 'Yatağa erken gitmekle bilge olunmaz. Hayatım boyunca —

yetmiş yıl— yatağa erken gittim ve bilgelik henüz gelmedi ve artık geleceğini de sanmıyorum! Artık ölümün gelme vakti, bilgeliğin değil. O nedenle bu atasözlerine kanma.'"

Babama "Bir daha düşün ve bana haksızlık etme. Bana bu kadar bile olsa özgürlük tanı: Uykumun geldiğini hissettiğimde yatmaya gidebileyim ve zamanın geldiğini ve artık uykunun olmadığını hissettiğimde kalkayım" dedim.

Bir gün düşündü ve ertesi gün dedi ki: "Tamam belki de haklısın. Onu kendi ihtiyaçlarına göre yap. Beni dinlemektense kendi bedenini dinle."

Prensip bu olmalı: çocukların kendi bedenlerini, kendi ihtiyaçlarını dinlemelerine yardım etmek. Anne-babanın yapacağı temel şey çocukları çukura düşmesinler diye bekçilik etmektir. Onların işlevi negatiftir.

Negatif sözcüğünü unutma —pozitif programlama yok ama sadece negatif bir koruma var— çünkü çocuklar çocuktur ve onlar kendilerine zarar verecek ya da sakatlayacak şeylerin içine girebilirler. O zaman da onlara gitmemelerini söyleme ama durumu onlara açıkla. Bunu bir boyun eğme haline getirme; bırak hâlâ seçebilsinler. Sen sadece tüm durumu anlat.

Çocuklar çok alıcıdır ve eğer onlara saygı duyarsan dinlemeye ve anlamaya hazır olurlar. O zaman onları anlayışlarıyla baş başa bırak. Ve bu sadece başlangıçta birkaç yıla bakar sadece, kısa sürede kendi zekâları yerine gelir ve senin korunmana gerek bile kalmaz. Kısa sürede kendi başlarına hareket edebileceklerdir.

Anne-babaların çocukların onların hoşuna gitmeyecek bir yöne gitmelerinden korkmalarını anlayabiliyorum; ama senin problemin de budur. Çocukların senin hoşlandıkların ya da hoşlanmadıklarını takip etmek için doğmadılar. Onlar kendi hayatlarını yaşamak zorundalar ve onların böyle olması —bu hayat her neyse— seni mutlu etmeli. Onlar belki de yoksul müzisyenler olabilir...

Oğlunun mezuniyetten sonra doktor olmasını isteyen çok zengin bir adam tanımıştım. Ancak oğlu sadece müzikle ilgileniyordu. O artık bir amatör değildi; yörede çok tanınmıştı ve nerede bir tören olsa o sitar çalarken görülebilirdi. Giderek daha çok ünleniyordu. Sadece müzik eğitimi veren bir üniversiteye gitmek istedi. Ancak babası buna kesinlikle karşıydı. Beni aradı —çünkü ben oğluyla çok yakındım— ve dedi ki: "Tüm yaşamı boyunca bir dilenci olacak." Çünkü Hindistan'da müzisyenler pek bir şey kazanmaz. "En iyi ihtimalle bir okulda müzik öğretmeni olur. Ne kazanacak? Biz evdeki hizmetçilere bu kadar ödüyoruz! Ve yanlış insanlarla arkadaşlık edecek," çünkü Hindistan'da müzik çok derin bir şekilde orospularla bağlantılı halde kalmıştır.

Hintli orospu dünyanın geri kalanındaki herhangi bir orospudan farklıdır. "Orospu" sözcüğü Hintli muhatabını karşılamak için adil değildir çünkü Hintli orospu gerçekten müzikte, dansta son derece ustalaşmıştır ve Hindistan'da çok fazla tür vardır. Şayet müziğin, şarkı söylemenin ve dans etmenin daha derindeki katmanlarını öğrenmek istersen, ünlü orospulardan birisine katılmak zorunda

kalacaksın. Ünlü aileler vardır, onlara *gharanas* denir. Gharana "aile" demektir. Onun sıradan aileyle hiç alakası yoktur; o usta-çırak ailesidir. Yani kendilerine ait özel yöntemleri olan ünlü *gharanas* vardır. Aynı enstrümanı, aynı dansı farklı *gharanas* ince nüanslarda farklılaşan şekillerde yapacaktır. O nedenle eğer bir kimse gerçekten müziğin dünyasına girecek olursa bazı *gharanas*'lara katılmak zorundadır ve bu iyi bir arkadaşlık değildir. Zengin adama göre bu kesinlikle iyi arkadaşlık değildi.

Fakat oğlan arkadaşlıkla ilgilenmiyordu. Babasını dinlemeden müzik üniversitesine gitti ve babası çok kızgın olduğu için onu evlatlıktan reddetti. Ve babası onu reddettiği için ve başka hiçbir seçeneği olmadığından —üniversite hiçbir iş ya da başka bir şey bulamayacağın çok uzaklardaki dağlık bir bölgedeydi— geri döndü ve tam olarak babasının tahmin etmiş olduğu gibi bir okul öğretmeni oldu.

Babası beni aradı ve durumdan haberdar etti: "Bak tam söylediğim gibi. Diğer oğullarımın birisi bir mühendis, diğeri de bir profesör ama bu ahmak beni dinlemedi. Onu reddettim; benden tek bir kuruş miras alamayacak ve o en yoksul meslek olan bir okul müdürü olarak kalacak."

Fakat arkadaşımın kendisi son derece mutluydu. Ailesi tarafından terk edilmekten, yoksul bir adamın hayatını yaşamaktan, mirastan hiçbir pay almayacak olmaktan endişelenmiyordu. Bunlar onu rahatsız etmiyordu, o mutluydu, "Tüm bunları yapmış olmaları iyi, artık bir *gharana*'nın parçası olabilirim. Ailem hakarete uğramış hissedebilir diye endişeleniyordum. Ama artık beni terk ettiler, ve artık ben onların bir parçası değilim, bir *gharana*'nın parçası olabilirim.

Bir okulda öğretmenlik yaparken bir *gharana*'ya katıldı ve Hindistan'ın en iyi müzisyenlerinden birisi oldu. Mesele onu Hindistan'ın en iyi müzisyenlerinden birisi olması değil; önemli olan onun hissettiği potansiyelinin gerçekleşmesidir. Ve ne zaman potansiyeli takip edersen, her zaman en iyisi olursun. Ne zaman bu potansiyelden saparsan, alelade olursun.

Hiç kimsenin olmakla yükümlü olmadığı —o bambaşka birisidir— basit gerçeği nedeniyle tüm toplum sıradan insanlardan oluşur. Ve ne yaparsa yapsın, en iyisi olamaz ve tatmin hissedemez; mutlu olamaz.

Anne-babanın işi çok hassastır ve değerlidir çünkü çocuğun tüm yaşamı buna bağlıdır. Hiçbir pozitif program verme; çocuğun yapmak istediği şeye mümkün olan her şekilde yardım et.

Örneğin ben ağaçlara tırmanırdım. Şimdi tırmanmak için güvenli olan birkaç ağaç vardır; dalları güçlüdür, gövdeleri güçlüdür. En tepesine kadar bile gidebilirsin. Ve hâlâ dallar kırılacak diye korkmana gerek yoktur. Ancak bazı çok yumuşak ağaçlar vardır. Mango ve diğer güzel meyveleri koparmak için ağaçlara tırmandığım için ailem çok endişeleniyordu ve her zaman beni durdurması için birisini gönderiyorlardı.

Babama, "Beni durdurmaktansa lütfen bana hangi ağaçların tehlikeli olduğunu açıkla —böylelikle onlardan uzak durabilirim— ve hangi ağaçlar tehlikeli değildir böylelikle onlara tırmanabilirim. Ama beni tırmanmaktan alıkoymaya çalışırsan bir tehlike var: Yanlış ağaca tırmanabilirim ve sorumlusu da sen olacaksın. Tırmanmaktan vazgeçmeyeceğim, seviyorum" dedim.

Güneşin altında yüksekten esen rüzgârla ve tüm ağaç dans ediyorken ağacın tepesinde olmak çok doyurucu bir deneyimdir.

"Tırmanmaktan vazgeçmeyeceğim. Senin işin bana hangi ağaçlara tırmanmamam gerektiğini söylemek; çünkü onlardan düşebilirim ve bir tarafımı kırabilirim, bedenime zarar verebilirim. Ancak bana tırmanmayı yasaklayan kapsamlı bir emir verme. Bunu yapmayacağım" dedim. Babam hangi ağaçların tehlikeli olduğunu göstermek için benimle kasabada dolaşmak zorunda kaldı. Sonra ona ikinci bir soru sordum, "Şehirde tehlikeli ağaçlara bile tırmanmayı öğretebilecek iyi bir tırmanıcı biliyor musun?"

"Artık çok fazla oluyorsun, artık bu kadarı aşırıya gitmektir. Sen bana sordun ve ben de anlattım...."dedi.

"Senin rehberliğini izleyeceğim çünkü ben kendim onu önerdim. Fakat senin tehlikeli dediğin ağaçlar dayanılmaz çünkü *jamun*" —Hindistan'da yetişen bir meyve— "onlarda yetişir. O hakikaten çok lezzetli ve olgunlaştığı zaman cazibesine dayanamayabilirim. Sen benim babamsın, yardım etmek senin görevin, bana yardım edecek birisini biliyor olmalısın" dedim.

"Baba olmanın bu kadar zor olacağını bilmiş olsaydım, asla baba olmazdım; en azından senin baban olmazdım! Evet, birisini biliyorum" dedi. Ve sonunda beni sıra dışı bir tırmanıcı, en iyisi olan yaşlı bir adamla tanıştırdı. O ağaçları buduyordu ve o kadar yaşlıydı ki hâlâ bu işi yaptığına inanamazdın. O sadece başka hiç kimsenin yapmaya istekli olmadığı ender işleri yapardı; evlerin üzerine yaslanan büyük ağaçlar: Ağaçların tehlikeli dallarını keserdi. O işinin ehliydi ve bunu ağaçların köklerine ve evlere zarar vermeden yapardı. İlk olarak dalları ağacın diğer dallarına iplerle bağlardı. Sonra bu dalları keser ve iplerle kesilmiş dalları çekip evden uzaklaştırıp yere düşmelerini sağlardı. Ve o çok yaşlıydı! Ancak ne zaman buna benzer başka hiçbir oduncunun yapamayacağı bir durum olsa, o hazırdı.

Babam adama dedi ki: "Bu çocuğa özellikle tehlikeli olan, kırılabilecek ağaçlarla ilgili bir şeyler öğret." Dallar kırılabilir... ve ben zaten iki ya da üç kez düşmüştüm. Hâlâ izlerini bacaklarımda taşıyorum. Yaşlı adam bana baktı ve "Hiç kimse gelip de benden bunu istememişti, özellikle de oğlunu getiren bir baba... Bu tehlikeli bir şeydir ama eğer bir kimse onu sevdiyse, ona bunu öğretmeyi severek yapabilirim" dedi. Ve o bana tehlikeli ağaçlara tırmanmayı nasıl başarabileceğimi öğretti. Bana kendimi nasıl koruyabileceğimin bin bir türlü stratejisini gösterdi: Şayet ağacın tepesine çıkmak istiyorsan ve yere düşmek istemiyorsan, ilk olarak kendini ağacın yeterince güçlü olduğunu hissettiğin bir yerine iple bağla ve sonra yukarı çık. Düşersen ipten sallanıyor olacaksın ama yere düşmeyeceksin. Ve bu gerçekten bana yardımcı oldu; o günden beridir hiç düşmedim! Bir babanın ya da bir annenin işi çok muhteşemdir çünkü onlar dünyaya yeni, hiçbir şey bilmeyen ama bir potansiyel taşıyan bir misafir getiriyorlar. Ve çocuğun potansiyeli gelişmediği sürece o mutsuz olarak kalacaktır. Hiçbir anne baba çocuklarının mutsuz kaldığını düşünmekten hoşlanmaz; onların mutlu olmasını isterler. Yanlış olan şey sadece onların her zamanki düşünceleridir. Onlar çocukları doktorlar, profesörler, mühendisler ya da

bilim adamları haline gelirlerse mutlu olacaklarını sanırlar. Onlar bilmiyorlar! Çocuklar sadece buraya olmak için geldikleri şey olurlarsa mutlu olurlar. Onlar sadece içlerinde taşıdıkları tohum haline gelebilirler.

O yüzden özgürlük vermek için, fırsat tanımak için mümkün olan tüm şekillerde yardımcı ol. Normalde bir çocuk bir anneden bir şey isterse çocuğu hiç dinlemeden, ne istediğini anlamadan anne basitçe hayır der. "Hayır" otoriter bir sözcüktür; "Evet" değildir. O nedenle ne baba, ne anne, ne de otoriteye sahip herhangi birisi sıradan bir şeye evet demek istemez.

Çocuk evin dışında oynamak ister: "Hayır!" Yağmur yağarken çocuk dışarı çıkıp yağmurda dans etmek ister: "Hayır! Üşüteceksin." Üşütmek kanser değildir ama yağmurda dans etmesi engellenmiş ve asla bir daha dans edemeyecek bir çocuk muhteşem bir şeyi, gerçekten güzel bir şeyi kaçırmıştır. Üşütmeye değebilirdi; ve çocuğun illaki de üşütmesi gerekmiyor. Aslında onu ne kadar çok korursan, o kadar kırılgan hale gelir. Ona ne kadar izin verirsen, o kadar bağışıklık kazanır.

Anne-babalar evet demeyi öğrenmelidir. Hayır dedikleri yüz durumun doksan dokuzunda, bunun nedeni otorite göstermekten başka bir şey değildir. Herkes milyonlarca insan üzerinde otoriteye sahip olan ülkenin başkanı olamaz. Ancak, herkes bir koca olabilir, karısının üzerinde otorite kurabilir; her ev kadını bir anne olabilir çocuğun üzerinde otorite kurabilir; her çocuğun bir oyuncak ayısı olabilir ve oyuncak ayı üzerinde otorite kurabilir...bu köşeden öteki köşeye tekme atıp savurabilir, gerçekte annesine ve babasına patlatmayı istediği gibi, onu bir güzel tokatlayabilir. Ve zavallı oyuncak ayının altında kimsesi yoktur.

Bu otoriter bir toplumdur. Ve özgürlük sahibi, evet duymuş ve çok ender hayır duymuş çocuklar yetiştirerek otoriter toplum yok olacaktır. Daha insani bir topluma sahip olacağız. O yüzden bu sadece çocukları ilgilendiren bir mesele değildir. Bu çocuklar yarının toplumu olacak: çocuk insanın babasıdır.

SONSÖZ

HAKiKi ÖZGÜRLÜK MANEViDiR

Hakiki özgürlüğün dış dünyayla hiçbir alakası yoktur. Hakiki özgürlük politik, ekonomik değildir; manevidir. Politik özgürlük her an senden alınabilir; ekonomik özgürlük sabah güneşindeki bir çiy tanesi gibi kaybolabilir. Onlar senin elinde değildir. Ve senin ellerinde olmayan bir şeye hakiki özgürlük denemez.

Hakiki özgürlük her zaman manevidir. Onun senin en derinindeki zincire vurulamayan, kelepçelenemeyen ya da hapse atılamayan varlığınla bir ilişkisi vardır.

Evet, bedenin tüm bunlardan acı çekebilir ama özünde ruhun özgürdür. Onu talep etmek zorunda değilsin ve onun için mücadele etmek zorunda değilsin. O tam şu an zaten mevcuttur. Şayet içe doğru dönersen tüm zincirler, tüm hapishaneler, her çeşidinden esaret —ki pek çoğu mevcuttur— kaybolur. Özgürlük tektir; esaret pek çoktur: tıpkı hakikatin tek, yalanların da binlerce olabileceği gibi.

Özgürlüğün özündeki yapısında tam olarak ne vardır: geçmişten özgür olman, gelecekten özgür olman vardır. Seni geçmişe bağlayan, seni sürekli geriye doğru sürükleyen hatıralar yok; bu varoluşa karşı olmaktır, hiçbir şey geriye doğru gitmez. Ve senin özgürlüğün hayallerinden geliyor; arzular, özlemler seni geleceğe doğru sürüklüyor.

Ne geçmiş mevcuttur ne de gelecek mevcuttur. Ellerinde tuttuğun tek şey şimdidir. Ve şimdide yaşayan, geçmişin ve geleceğin ağırlığından kurtulmuş kişi özgürlüğün tadını bilir. Zincirler —anıların zincirleri, arzuların zincirleri— yoktur. Bunlar senin ruhunu bağlayan gerçek zincirlerdir ve asla sana ait olan anı yaşamana izin vermezler.

Bana sorulacak olursa, meditasyon halindeki bir zihin olmadan kişinin hiçbir şekilde özgür olamayacağını görüyorum.

Batı'da cennet olarak bilinen şey Hindistan'da *moksha* olarak bilinir. Moksha "özgürlük" demektir. İngilizce'si *paradise* olan cennet sözcüğünün anlamı duvarla örülmüş bir bahçe olan, Farsça *phridaus* kökünden gelir. Ancak unutma ki o duvarlı bir bahçedir: o bir bahçe olabilir ama bir hapishanedir.

İncil'deki hikâye der ki, Tanrı Adem ve Havva'dan rahatsız olduğu için onları Cennet Bahçesi'nden kovmuştur. Neyin içine? Nereye? Bana sorarsan bu lanet en büyük özgürlüğü, en büyük lütufu saklıyordu. Adem ve Havva hapishaneden salıverildi ve bu da insanlığın başlangıcıydı. Artık tüm yeryüzü ve tüm gökyüzü onlarındı ve bununla ne yapacakları onlara kalmıştı. Onların özgür bir dünya yaratamamış olmaları üzüntü verici. Her millet yine duvarla örülü bir hapishaneye dönüştü, duvarla örülü bir bahçeye bile değil.

Küçük bir okulda din öğretmeni çocuklara İncil'deki dünyanın başlangıcıyla ilgili konuşma yapıyordu. Küçük bir oğlan soru sormak için elini kaldırdı. Öğretmen, "Sorun nedir?" diye sordu.

"Sorum şu, İncil der ki Tanrı Adem ile Havva'yı cennetten sürdü. Hangi model arabayı kullanıyordu?" dedi.

O bir Ford olmalıydı; T-Model denilen ilk model. Ve sanıyorum şu zavallı Tanrı hâlâ —hiçbir tamirci olmadan— T-Model bir Ford kullanıyor çünkü ne oğlu İsa Mesih bir tamircidir ne Kutsal Ruh, ne de kendisi.

Hıristiyanlık Tanrı'nın insanı cezalandırdığını düşünüyor. Benim anlayışım ve kavrayışım ise diyor ki Tanrı onları cezalandırdığını düşünmüş olabilir ama gerçekte Tanrı hâlâ duvarlarla örülü bir bahçede hapis kalmış durumdadır. Ve onun insanı özgürleştirmesi kılık değiştirmiş bir lütuftur. Onun niyeti iyi

değildi ama sonuç tüm insanlığın evrimi oldu. Ve şayet evrim gitmesi gerektiği kadar hızlı gitmiyorsa yine bu Tanrı onu engellediği, tüm dinlerin din adamları onu engellediği içindir.

Galileo Dünyanın etrafında dönenin Güneş olmadığını, onun bir gerçeklik değil bir görüntü olduğunu bulduğunda; gerçeğin bunun tam tersi olduğunu, Dünyanın Güneşin etrafında döndüğünü bulduğunda, nedenlerini, kanıtlarını, bulgularını, iddialarını açıkladığı bir makale yazdı. O çok yaşlıydı —yetmiş ya da yetmiş beş— ve hastaydı, yatalaktı, ölmek üzereydi. Ancak Hıristiyanların sevgisi öyle bir şeydir ki kiliseyi temsil eden insanlar onu yatağından alıp sürükleyerek papanın mahkemesine götürdüler.

Papa, "Sen en büyük suçu işledin çünkü İncil'de yazdığı ve herkesin de bildiği gibi Güneş Dünyanın etrafında döner. Ya fikrini değiştirirsin ya da cezan ölüm olur" dedi.

Galileo bu ihtiyar yaşında, hasta ve ölüm döşeğindeyken bile son derece güzel bir adam, espri anlayışı olan bir adam olmalı. "Kutsal efendimiz sorun yoktur. Sizin söylediğinizi yazabilirim. Size net olarak ifade etmek istediğim bir şey var sadece; benim yazdığım şey ne Güneş tarafından ne de Dünya tarafından okunmayacaktır. Onlar her zaman yaptıkları gibi aynen eski yöntemleriyle devam edeceklerdir. Dünya Güneşin etrafında dönmeye devam edecektir. Kitabımı yakabilirsiniz ya da ben paragrafı değiştirebilirim" dedi.

Papa, "Sen paragrafı değiştir" dedi.

Paragrafı değiştirip şunu yazdı: "İncil'e göre ve papaya göre ve sıradan insanlığa göre Güneş Dünyanın etrafında dönmektedir." Ve dipnotta da, "Hakikat tam tersidir. Ben bir şey yapamam; Dünyayı ve Güneşi İncil'e uymaya ikna edemem. Onlar Hıristiyan değildir" diye yazdı. Dipnot ancak onun ölümünden sonra keşfedildi; yoksa İsa'nın çarmıha gerilmesiyle ilgili olarak bir sürü tantana koparan Hıristiyanlar tarafından çarmıha gerilmiş olurdu.

Hindistan'daki en etkin Hıristiyan misyonerlerinden biri olan Stanley Jones ile konuşuyordum, ve ona sordum: "Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden papa bu kadar ısrarcıydı? Şayet bilim bunu keşfettiyse, İncil düzeltilmeliydi."

Stanley Jones, "Bunun çok büyük etkileri olurdu. Şayet İncil'deki tek bir ifade yanlış ise, o zaman diğer ifadelerin doğru olduğunun garantisi nedir?" dedi. İncil kutsal bir kitaptır, doğrudan Tanrı'dan gelir. Ondaki hiçbir şey değiştirilemez, hiçbir şey çıkarılamaz, hiçbir şey eklenemez. Ve son üç yüz yılda insan İncil'e uymayan çok fazla şey bulmuştur.

Aslında sen bilinçte geliştikçe, iki bin yıl önce, beş bin yıl önce yazılmış olan şeyin sürekli olarak geliştirilmesi gerektiğini bulman kaçınılmazdır. Gözden geçirilmiş yeni baskılar üretilmelidir. Ancak dinlerde eksik olan şey cesarettir; hakikatin yanında olma cesareti. Ve bu sadece Hıristiyanlarda değil, Hindularda, Müslümanlarda, Yahudilerde, Budistlerde, Jainalarda da geçerlidir. Zihniyette hiçbir farklılık yoktur.

Özgür bir insan geçmişten özgürdür. Ve özgür bir insan gelecekten de özgürdür çünkü bir sonraki an ne olacağını bilmiyorsun. Nasıl arzulamaya devam edebilirsin?

Yaşlı bir adam ölmekteydi. Başka evlerde yaşamakta olan dört oğlu da son derece zengin insanlardı. Babalarının ölmekte olduğunu duyunca hemen ona koştular.

Baba ölüyordu, yatağında son nefeslerini alıyordu ve yatağının kenarında oturan oğulları onun cesedini mezarlığa nasıl götüreceklerini tartışmaya başladılar. Babaları değildi umursadıkları; birkaç dakika daha ve sonsuza dek gitmiş olacaktı; bir daha buluşmaları ya da birbirlerini tanımaları mümkün olmayacaktı...ama bu onların umurunda değildi. Onların umursadıkları şey, "Öldüğünde cesedini nasıl taşıyacaklar" idi.

En genç oğlu, "O her zaman bir Rolls Rolyce'u olsun istemişti. Ve onun yeterince parası var ve bizim yeterince paramız var; o halde gereksiz yere acı çekmesine ve bu masum arzusunu bastırmaya gerek yok. O yüzden onun cesedini mezarlığa götürecek bir Rolls Royce getirebiliriz. Yaşarken birine sahip olma fırsatını kaçırdı ama en azından ölümünde Rolls Royce'u olsun" dedi.

İkinci oğul, "Sen daha çok gençsin ve parayla ilgili işlerden anlamıyorsun. Bu tamamen israftır. O öldü; onu bir Rolls Royce ile yahut bir kamyonla götürmek onun için fark etmez. Bundan haberi olamayacak, o halde niye parayı israf edelim?" dedi. Ve aslında bir Rolls Royce kiralamak pek de büyük bir para değildi. Onu satın almak söz konusu değildi. "Benim önerim ucuz bir kamyonun da en azından bir Rolls Royce kadar iş göreceğidir; ölü için hiç fark etmez" dedi.

Üçüncü çocuk, "Sen de hâlâ olgunlaşmamışsın. Belediye çöpçüleri herhangi bir dilenci öldüğünde onu bedavaya taşımıyor mu, niçin bir kamyonla uğraşıyorsun ki? Sadece onu yola bırak! Sabah olduğunda belediye kamyonu, tüm çöplerle birlikte onu da bedavaya alacaktır. Ona bedava bir yolculuk sağla! Ve ölmüş bir adam için ha belediye çöp kamyonu olmuş, ha kamyonet olmuş, ha Rolls Royce olmuş ne fark eder?" dedi.

Tam o an yaşlı adam gözlerini açtı ve "Ayakkabılarım nerede?" dedi. Şaşırmışlardı, "Ayakkabılarla ne yapacaksın? Öleceksin" dediler.

"Hâlâ yaşıyorum ve belki de birkaç nefesim daha vardır. Sadece ayakkabılarımı getirin siz; mezarlığa yürüyeceğim. Bu en sağlıklı ve ucuz yöntem. Hepiniz tutumsuz, müsriflersiniz" dedi.

İnsanlar paraya sahip olabilir ve para onların kelepçesi haline gelir. İnsanların prestiji olabilir ve prestijleri onların kelepçeleri haline gelir. Görünen o ki insanlığın tüm geçmişi nasıl daha iyi zincirler geliştireceği üzerinedir, ancak bir zincir altından bile yapılsa yine de zincirdir. Dışarıdaki özgürlük politikacıların tüm insanlığa yaptığı sürekli bir aldatmacadır.

Özgürlük senin bireysel işindir. O bütünüyle özneldir. Şayet geçmişin tüm pisliğini ve geleceğin tüm arzularını ve hırslarını fırlatıp atarsan, tam şu an özgürsün; tıpkı kanatlanmış kuşlar gibi, tüm gökyüzü senindir. Belki de gökyüzü dahi sınır değildir.

Ancak insan kendi mutsuzluğuna öylesine âşıktır ki özgürlük düşüncesini anlayamaz; çünkü özgür olmak mutsuzluktan özgürleşmekti!. Ve görünen o ki insan özgür olmaktan korkar. En azından şikâyetleri ve duaları için gökte bir baba olsun ister. Gökte onu kollaması için, Tanrı olarak bir babaya ihtiyaç duyar. Tanrı olmadan o kaybolmuş bir çocuk gibi hisseder. Bu psikolojik olarak bir baba saplantısıdır. Bir baba figürüne ihtiyaç duyduğun için seni kollayacak olan bir Tanrı icat edersin. O, dolaylı biçimde kendine ibadet edebilmenin bir yöntemi olarak senin yaptığın bir icattır. Daha basiti bir ayna koyup önünde durarak ellerini kaldırıp herhangi bir türden —Sanskritçe, Arapça, Yunanca, Latince, İbranice— dua okumaktır. Bildiğin bir dili kullanma çünkü dili bilirsen duan çok sıradan görünür. Dili bilmediğinde bu daha gizemli kılar.

Senin ibadetin tıpkı kendilerini insanlıktan esarete indirgemiş olan zorbaya şükran duyan köleler gibidir. Ve o onları her an öldürebilir çünkü köle bir maldır, kişi değil. Binlerce yılın pek çok çeşit köleliği seni —senin doğuştan sahip olduğun bir hak ve nihai mutluluğun olan— özgür olmaktan ölesiye korkutmuştur. Senin sözde tapınakların, sinagogların, camilerin, kiliselerin özgürlüğün simgesi değildir, onlar senin esaretinin, ölmüş zorbalarının simgesidir. Ancak zeki insanlar bile aynı şeyi yapmaya devam ediyor. İnsanın körlüğü anlaşılan o ki sınırsızdır.

O nedenle, binlerce yıl zincirlenmiş, kelepçelenmiş kaldıktan sonra, bunların birer ziynet eşyası olduğuna, bunun Tanrı'nın isteği olduğuna inanmaya başlamış olmalısın. Anne-baban senin düşmanın olamaz. Eğer onlar seni kiliseye ya da tapınağa götürüyorsa seni sevdiklerindendir. Ancak gerçek odur ki onlar seni oraya götürür çünkü onları da kendi anne-babaları oraya götürmüştür. Bu robot gibi, mekanik olarak işleyen bir süreçtir. Ve yavaş, yavaş kölelik senin kanına, senin kemiğine, ta iliğine işledi.

Bu yüzden şayet birisi Krishna'ya karşı bir şey söylerse onunla savaşmaya hazırsındır: o senin — sadece bir kölelikten ibaret olan—Tanrı'nın aleyhinde konuşmuştur. Şayet birisi İsa hakkında ters şeyler söylerse hemen sinirlenirsin; o senin Tanrı'na karşı geliyor; ancak o sadece senin zincirlerine karşı çıkıyor.

Dünyadaki tüm ülkeler, dünyadaki tüm dinler tarafından kınanmamın nedeni budur: çünkü ben köleliğe karşı çıkıyorum. O parlatılmış, dekore edilmiştir ve onlar her zaman onun içinde yaşamışlardır. Onların ebeveynleri ve ebeveynlerinin ebeveynleri...kölelerden oluşan uzun bir sıra. Nasıl miraslarından vazgeçsinler? Miras olarak edindiğin şey kölelikten başka bir şey değildir. Ve sen onu ciddiye alamasan bile, o hâlâ ciddidir.

Bir gün hahamlar sinagogları hakkında konuşuyorlarmış. İlk haham demiş ki: "Benim sinagogum en gelişmiş olandır çünkü ben vaaz verirken insanların sigara içmesine, konuşmasına, dedikodu yapmasına izin verilir. Onlara tam bir özgürlük verdim."

Diğer iki haham kahkahayı basmış. İkincisi, "Sen buna gelişme mi diyorsun? Benim sinagoguma gel. Onlara içki içme izni verdim ve onlar sarhoş olduklarında bağırırlar, çığlık atarlar, kavga ederler ama ben vaazıma devam ederim. Özgürlük budur" demiş.

Bir sinagogda kadınlar ve erkekler birlikte oturamazlar; aralarında bir perde vardır. Ve ikinci haham ayrıca, "Perde kaldırıldı. Artık erkek ve kadınlar beraber oturuyor....oturduğun karın mı değil mi karışmıyorum bile. Hatta sevgililerin her türlü sevgi gösterilerine —öpüşmek, sarılmak— izin var ve benim vaazım devam eder. Biz özgürlük çağına girdik" demiş.

Üçüncü haham: "Her ikiniz de ahmaksınız. Benim sinagoguma arada bir uğramalısınız. Sinagogun önüne her kutsal Yahudi gününde sinagogun kapalı kalacağını yazan bir levha koydum. Özgürlük budur. Niye insanların vaktini boşa harcayalım? En azından bırakalım tatillerde her türden eğlence onların olsun."

Ancak bunlar özgürlük değildir. Onlar hâlâ Yahudi. Yahudiliğini, Hinduluğunu, Jainalığını, Müslümanlığını bırakmadığın sürece, geçmişten tamamen temizlenmediğin, ölüler tarafından hükmedilmediğin ve bir daha öngörülemez gelecek tarafından gözün boyanmadığı sürece özgür değilsin. Özgürlük şimdidir ve burasıdır; ne geçmiştir ne gelecektir. Tam şu andır.

Anlayışa sahip bir insan yüklerini bırakır. Ve kalbinde ağırlık yapan tüm zincirler —her ne kadar bu ağırlığa alışmış olsa da— ortadan kalkar.

Ben bunu sana mutlak bir iradeyle söylüyorum çünkü bu benim deneyimimdir. Zincirlerin kaybolduğu an gökyüzü için kanatların gelişmeye başlar. O zaman yıldızlarla dolu, tüm gökyüzü senindir.

Ancak unutma: Özgürlük arzusunun ta kendisi bir prangaya dönüşebilir. Gelecekte yaşadığı basit gerçeği nedeniyle tüm arzular seni prangaya vurur; özgürlük de bunun istisnası değildir. Gerçekten özgür olan birisi kölelik ya da özgürlük hakkında hiçbir şey bilmez; o sadece özgürlüğün tadını çıkarır. Onun varlığının bir niteliğidir bu.

Tüm hedefler gelecekte olmak zorundadır ve gelecekteki bir tatmine yönelik tüm arzular, şimdiki anda yaşadığın mutsuzluğun örtüşüdür. Yarınların sana vaatlerde bulunup duruyor; "Sadece bir gün, geçip gidecek; yarın özgür olacağım." Fakat yarın asla gelmez, hiçbir zaman gelmedi. Asla özgür olmayacaksın. Yarın sadece bir avuntudur. Özgürlük getirmek yerine sana ölüm getirecektir. Ve tüm günlerini bir köle olarak yaşadın çünkü asla şimdiyi umursamadın.

Ben sana şimdinin var olan tek gerçeklik olduğunu söylüyorum. Gelecek senin hayalindir ve geçmiş ise senin hafızandır. Onlar mevcut değildir. Var olan şey şimdiki andır. Şimdiki anda tam olarak uyanık

olmak, geçmişten ve gelecekteki bilincini bir araya getirip şimdiki anda toplamak özgürlüğün tadını bilmektir.

Ancak görünen odur ki insan böyle bir tuzağa düşmüştür. O gökteki kuşlar kadar bile ya da ormandaki vahşi hayvanlar kadar bile özgür değildir. Etrafında pek çok prangalar vardır ve bunları kabul etmiştir.

Aslında tam şu an önem verdiğin şey nedir? Şu anki kaygın nedir? Şu anki mutsuzluğun nedir? Bu sessizlikte sen mutlak bir biçimde özgürsün.

Şayet bütün gün boyunca sen rahatsız olduysan ve endişelendiysen ve arzulayıp ve yanıp tutuştuysan ve hayal kırıklığına uğradıysan, gecelerin de kâbusun olacaktır. Fakat eğer her anı kendi içinde bir bütün olarak, yoğun olarak, tam olarak yaşarsan, gecelerin sakin, sessiz, rahat ve huzurlu olacaktır. Bir rüya dahi seni rahatsız etmeyecektir çünkü rüyalar tatmin olmamış, bastırılmış bir hayattan gelir.

Batılı psikologlar, özellikle de psikanalizciler konunun özünü tamamıyla kaçırmışlardır; onlar kaynağını umursamadan rüyaları analiz edip dururlar. Kaynak senin uyanık saatlerindedir; ancak sen din, ahlak, terbiye, görgü kuralları tarafından o kadar çok prangaya vurulmuş, öylesine zindanlara atılmış durumdasın ki yaşayamazsın. Tüm bu yaşanmamış an sana uykun sırasında geri dönecektir çünkü yaşanmamış her şey bilinçaltına kayar. Tam olarak yaşarsan...

Doğu'ya gelip ormanların derinliklerinde yaşayan aborijinleri görmüş olsaydı Freud çok şaşırırdı. Ben onları ziyaret etmiştim: ve en şaşırtıcı şey onların hiç rüya görmemeleridir. Onlar hayatın gerçek derinliğini ve rahatlığını biliyorlar. Doğal olarak da sabah olduğunda daha canlı, daha genç, daha taze oluyorlar. Medeni insan ise tam tersidir. Herhangi bir an sandalyene otur, rahatla ve gözlerini kapa ve bir rüya gezinmeye başlar.

Sen yaşamıyorsun. Sen sadece yaşamayı arzuluyorsun. Bu gecenin sonsuza dek sürmeyip bir zaman sonra bir şafak olması gerektiğini umut ederek, bir gün yaşamak istiyorsun. Ancak köle için bir şafak yoktur. O ışık gibi bir şey olduğunu dahi fark etmeden karanlıkta yaşamak zorundadır.

Sözde hayatını çok fazla normal zannetme. Bu hayat falan değil. Bir devrimden geçmek zorundasın ve bu devrimin politikayla, ekonomiyle hiç alakası yoktur. Onun senin maneviyatınla ve farkındalığın ile bir ilgisi vardır; senin en derindeki özün ışıkla dolduğunda, dışsal ışığın da bunu yansıtmaya başlayacaktır.

Senin eski alışkanlıkların yaşlı ve eski yoldaşların olduğu için seni tekrar ve tekrar esir almak isteyeceklerdir. Ama senin her zaman onları aşmak için farkında olman lazım. Onlar geldiğinde izlemen ve onlara sonsuza dek elveda demen gerek. Bana göre bu *sannyas*'ın özdeki anlamıdır. O zaman ansızın bu güzel ağaçların...bu güzel güllerin, muhteşem yıldızların parçası olursun; onların hepsi özgürdür.

İnsan dışında dünyada hiçbir esaret yoktur. Ve onun dışına çıkmak zor değildir. Esaretinin sana yapışması söz konusu değildir. Gerçek şudur: sen kendi esaretine yapışıyorsun. Zincirlerin senin sorumluluğundur. Onları sen kabul ettin; onlar oradadır.

Tüm farkındalığınla onlara, "Elveda, uzun süre birlikte olduk. Bu kadarı yeter, ayrılıyoruz" de. Sana özgürlük getirmek için basit bir cevaba gereksinim var ama esaretine tutunmanda bazı çıkarların var.

Üniversitede öğretmendim ve ayın neredeyse yirmi günü şehrin dışında ülkenin her yanına seyahat ediyordum. Bu kadar uzak durmak imkânsızdı; buna rağmen ayın on gününde öğrencilerle dersi tamamlıyorduk. Onlara, "Bir şikâyetiniz var mı?" diye sordum.

Onlar da, "Küçücük bir ders için iki yılın boşa harcandığı gerçeğini gördüğümüz için minnettarız...altı aydan fazlasına ihtiyaç yokmuş" dediler. Ama rektör rahatsız oldu çünkü defalarca benim üniversitede olmadığımı buldu.

Ben kendi tezgâhımı kurdum. Üniversite kampusunun etrafında güzel ağaçlar vardı ama çok gariptir tüm ağaçlar öldü. Gölgesi ve yeşilliği olan sadece tek bir ağaç kalmıştı, o nedenle arabamı ben bu ağacın altına park ediyordum. Kimsenin arabasını oraya park etmemesi gerektiği bilinir hale gelmişti. Bir ya da iki kez insanlar denedi ve ben öğrencilerimi çağırıp arabayı kaldırttım... "Bırak nereye giderse gitsin ama bu yer rezerve edilmiştir." Ben de ne zaman şehrin dışına gitsem, şoförümle arabayı oraya gönderirdim ve rektör penceresinden arabamı ağacın altında görüp orada olduğum için tatmin olurdu.

Bir gün tüm üniversitede tur atarken benim sınıfımın boş olduğunu buldu. Öğrencilere sordu, "Burada olması gerekiyor ve arabası da ağacın altında park etmiş durumda. Aslında ben her zaman şüphe duyuyordum: onun konuşmalarını bazen Kalküta'da, bazen Amritsar'da, bazen de Madras'ta okuyordum ve her zaman kafam karışıyordu; arabası buradaydı."

Arabamı ben kullanırdım ve şoförüme, "Kapıyı kilitle ve bahçede bir iki saat keyfine bak ve sonra da arabayı alıp eve dön" dedim.

"Ne anlamı var ki?" diye sordu.

"Sen endişelenme; bu senin meselen değil" dedim.

Bir gün Madras'tan döndüğümde beni çağırıp, "Göründüğü kadarıyla sen kendi kendinin efendisi olmuşsun. Hiçbir zaman gitmek için izin istemiyorsun, hatta bana bilgi dahi vermiyorsun" dedi.

"Bana bir parça kâğıt verin, "dedim ve istifa ettim.

"Ne yapıyorsun?" dedi.

"Cevabım budur. Öğrencilerim benim yokluğumdan herhangi bir şekilde zarar görüyor mu? Size derslerinin tamamlanmamış olduğunu söylediler mi? Onların iki yılını boşa harcamak tam bir saçmalık.

Benim işim onların tüm derslerini öğretmek. Bunu yapmak için kaç gün harcadığımın bir önemi yok" dedim.

Akşamleyin evime geldi ve "Bizi bırakma" dedi.

"Geçmiş geçmiştir ve ben sizin üniversitenize geri dönemem çünkü tüm diplomalarımı yaktım. Geçmişle aramda köprüler istemiyorum. Bu diplomalara bir daha asla ihtiyacım olmayacak. Artık ben eğitilmemiş bir adamım" dedim.

"Hiç kimseye diplomalarla ilgili hiçbir şey söylemeyeceğim" dedi.

"Önemli olan bu değil. Gerçekten istifa etmek istedim ama sadece bekliyordum; bu sizden gelmeliydi benden değil" dedim.

Babam endişelendi, arkadaşlarım endişelendi. Öğrencilerim gelip "Lütfen istifanızı geri alın" dediler.

"Bu imkânsız. Artık sizin öğretmeniniz olmak için niteliklere sahip değilim" dedim.

Babam bana, "İstifa bile etmiş olsan tüm diplomalarını ve sertifikalarını yakmanın ne alemi vardı" dedi.

"Onları saklamanın ne anlamı var ki? Onları saklamak demek derinde bir yerde arzunun hâlâ orada olduğu anlamına gelir...belki ihtiyacın olur, onlara yapış. Ben artık bana hiçbir şey vermeyen tüm bu eğitimden tamamen özgürüm. Onlar diploma değil yaradır ve ben bu yaraları taşıyıp durmak istemiyorum" dedim.

İki yıl sonra rektör bana sordu: "En azından arada bir gelip tüm üniversiteye bir konuşma yap." Ben de gittim. Beni odasına, penceresinden arabamı park ettiğim yerin göründüğü yere götürdü. "Garip bir olay; sadece bu ağaç yeşildi. Şimdi o da öldü" dedi.

"Hayat gizemlidir. Belki ağaç bana âşık olmuştu çünkü dokuz yıl boyunca arabam orada bekliyordu ve ağaçla aramızda candan bir ilişki vardı" dedim. Sadece oraya arabamı park etmiyordum, her zaman ağaca teşekkür ediyordum. Arada bir şoförüm benimleyken, ben arkada otururken, bana, "Siz gerçekten çılgınsınız; bir ağaca teşekkür etmek mi?" derdi.

"Ağaç çok sevgi dolu. Bu sıradaki tüm ağaçların içinde, o çok güzel bir ağaç," dedim. Kırmızı çiçekli bir *gulmarg*'dı. Kış geldiğinde yapraklarını görmek zorlaşırdı; o kadar çok çiçek olurdu ki tüm ağaç kırmızı olurdu. Aynı türdeki tüm ağaçlar ölmüştü ama o benimle dokuz yıl canlı kaldı. Şimdi başka birisi arabasını oraya park ediyor ama muhtemelen hiç ağaca teşekkür etmeyi umursamamıştır, ağaca hiç şükran sunmamıştır."

Geçmişten, gelecekten özgürleştiğin an bir ağacın yanında otur, ağaca bir şeyler fısılda ve bir süre sonra sana yanıt verdiğini göreceksin. Elbette onun yanıtı sözcüklerle olmayacaktır; belki üzerine çiçeklerini yağdırır; belki de rüzgârda dans eder. Ve eğer çok yakında oturuyorsan, sırtın ağaca

değiyorsa, daha önce hiç hissetmediğin yeni şeyler duyumsamaya başlayacaksın. Ağaç senin için sevgiyle titreşiyor.

Tüm bu varoluş —insanoğlu haricinde— sevgiyle dolu, özgürlükle dolu. Ve bundan senin dışında hiç kimse sorumlu değil. Ve bu seni mutsuz eden şeyleri düzenli bir biçimde bırakmaya benzer bir şey değildir. Pek çok insan bana gelip, "Seni anlıyoruz; mutsuzluklarımızı düzenli bir biçimde, zamanla bırakacağız" der. Ancak kölelik asla düzenli bir biçimde bırakılmaz: ya sen anlamışsındır ve özgürsündür ya da anlamamışsındır ve anlamış gibi rol yapıyorsundur.

Ne özgürlük parçalar halinde gelir, ne de kölelik parçalar halinde gider. Karanlık bir odaya ışık getirdiğinde gördün mü hiç? Karanlık parçalar halinde mi gidiyor; bir kısım, sonra bir kısım daha odadan çıkmak için sıra oluyorlar? Yahut ışık parçalar halinde mi geliyor; biraz ışık, sonra biraz daha, biraz daha? Hayır, ışığı odaya getirdiğin an karanlık yoktur.

Özgürlüğün ne olduğunu anlamanın içinde...özgürsündür. Bunun zamanla ya da düzenli olarak gerçekleşmekle alakası yoktur.

Zincirlerini toptan bırakmak dışında bir yol yoktur. Etrafındaki tüm bu zincirleri çocukluğunda yaratmaya başladın. Muhtemelen itaat etme adına, anne-babana sevgi adına, din adamlarına güvenmek adına, öğretmenlerine saygı duymak adına. İyi adlar. Her zaman üstteki etiketi kaldırıp içerde ne olduğuna bakmayı unutma ve şaşıracaksın: kölelik her çocuğa güzel isimlerle satılıyor. Bağlandığın şeyin kölelik değil, ona konulan etiket olduğunu görmediğin sürece bundan kurtulman kolay olmayacak. Bu babamla aramda sürekli bir savaştı. O sevgi dolu bir adamdı, çok anlayışlıydı ama yine de, "Yapmak zorundasın" derdi. Ve benim yanıtım da her zaman, "Bana 'Bunu yapmak zorundasın' diyemezsin, sadece, 'Şayet istersen yapabilirsin; eğer istemezsen özgürsün' diye öneride bulunabilirsin. O temelde benim kararım olmalı, senin değil. Ben hakikate karşı, özgürlüğe karşı itaatkârım. Her şeyi hakikat için, özgürlük için, sevgi için kurban edebilirim ama hiçbir kölelik için değil. Senin 'zorundasın'ların kölelik kokuyor" olurdu.

Kısa süre sonra benim itaatkâr ya da itaatsiz tanımına ait olmadığımı anladı. Ben diyorum ki: "Yapmayacağım," demiyorum, ben sadece "'Zorundasın'ları bırak. Bana evet ya da hayır diye karar verebilmem için alan tanı ve eğer hayır dersem de alınganlık yapma.

"Bu benim hayatım, onu ben yaşamak zorundayım ve onu kendi tarzımda yaşamak için her türlü hakka sahibim. Sen çok daha fazla deneyimlisin; önerebilirsin, tavsiye edebilirsin, ancak kimseden emir almıyorum. Bedeli ne olursa olsun, sonucu ne olursa olsun hiç kimseden emir almıyorum"

Ve yavaş, yavaş "zorundasın"larını bıraktı. "Şöyle bir problem var. Eğer doğru olduğunu düşünüyorsan, bana yardım et; yardım etmek içinden gelmiyorsa bu senin kararındır" demeye başladı.

"Gerçek sevgi böyle olmalı" dedim.

Sen neye özgürlük diyorsun; çoğunlukla senin elinde olmayan, sana verilmiş olan, politik, ekonomik dışsal özgürlüğe. O senden alınabilir. Sadece senin içinde yeşermiş bir şey senden alınamaz.

Bir insanoğlunun hayatı küçüktür. Onunla ilgili kararlı ol: Ruhunda özgür olmak zorundasın çünkü var olan tek özgürlük budur.

-

İnsan bir ruhla doğar, bir benlikle değil.

Tüm sözlükler bu iki sözcüğün, "ruh" ve "benlik" in aynı anlama geldiğini söyleseler de bu doğru değildir. Ruhu kendinle birlikte getirirsin. Benlik ise esas olanın yerine geçmesi için toplum tarafından yaratılır ki bu sayede sen kendini kimliksiz hissetmezsin...çünkü ruh arayışı uzun yıllar süren arayış ve bulma çabası anlamına gelen kutsal bir yolculuk olabilir. Ve isimsizliğe, boşluğa, hiç kimse olmaya katlanmak imkânsızdır.

Benlik yaratmanın niyeti sevgiden kaynaklanır, bu sayede en başından itibaren kim olduğunu hissetmeye başlarsın; aksi taktirde nasıl yaşayacaksın? Sana nasıl hitap edilecek? Benlik fikrini yaratan insanlar iyi niyetlerle doluydular ancak, bizzat kendilerinin ruhlarıyla ilgili hiçbir fikri olmadığından sahte bir benlik yarattılar ve yaratılmış bir benlik olarak öldüler. Onlar gerçekten varoluşun onları ne yaptığını, ne için yaptığını asla bilemediler.

Senin ruhun varoluşun parçasıdır. Benliğinse toplumsal bir kurumdur. O yüzden bilinmesi gereken ilk şey aradaki mesafenin kapatılamaz olduğudur. Eğer gerçekten kim olduğunu aramak ve bilmek istersen, kendi benliğini yok etmek demek olan radikal bir değişimden geçmek zorunda kalacaksın. Şayet benliği yok etmezsen ve bir kaza sonucu ruhu keşfedersen tek olmayacaksın: Psikologların "şizofreni" olarak adlandırdığı şey budur. Bölüneceksin. Bazen kendin gibi davranacaksın ve bazen de bir ruh olarak. Sürekli bir gerginlik içinde olacaksın. Hayatın sırf derin bir ıstırap ve kaygı olacak; ve böyle bir hayatı yaşamak imkânsızdır. Bu yüzden de toplum, eğitim sistemi, ebeveynler, din adamı; çevrendeki herkes her yoldan sende öyle güçlü bir benlik yaratmaya çalışır ki bu sayede gizlenmiş ruhu asla fark edemezsin.

Yolculuk uzun değildir ancak kesinlikle zordur. Benlik basit bir şey değildir, çok karmaşıktır. Sen bir profesörsün, doktorsun, hukukçusun, başkansın; güzelsin, çok bilgilisin, zenginsin, hırslısın: tüm bu boyutlar benliğe aittir. Ve benlik sürekli olarak daha çok para, daha çok güç, daha çok prestij, daha çok saygınlık biriktirmeye devam eder; onun hırsı tatmin edilemez. Sürekli olarak yeni benlik katmanları yaratıp durursun.

İnsanın ıstırabı, temel ıstırabı budur. İnsan kim olduğunu bilmez, yine de şuyum, buyum diye inanmaya devam eder. Eğer sen bir doktorsan bu senin işlevindir, gerçekliğin değil; eğer bir başkansan bu senin işlevindir, tıpkı başka birisinin işlevinin ayakkabı yapmak olması gibi. Ne ayakkabıcı ne de başbakan gerçek benliğini bilmez. Anne-babalar en baştan, daha ilk günden başlarlar.

Ve bu sahte ego, benlik ya da ona ne demek istersen o, neredeyse senin gerçeğin olur ve gerçek olan unutulur.

İngilizce günah demek olan "sin" sözcüğü çok önemlidir; Hıristiyanların onu kullandığı anlamda, tüm dünyada anlaşılmış olduğu anlamda değil. Ancak, köklerinde sözcük tamamıyla farklı bir anlama gelir. O unutkanlık anlamına gelir. Onun senin yaptıklarınla hiçbir alakası yoktur, onun unutmuş olduğun kendi gerçekliğinle bir alakası vardır.

Gerçekliğini unutmuş olduğun için ve onun yerine geçen sahte bir şeyle yaşadığın için, tüm eylemlerin ikiyüzlü bir hal alır. Gülümsersin ama gülümsemen kalbinden gelmez. Gözyaşı döker, ağlarsın ama göz yaşların çok yüzeyseldir. Seversin ama sevginin varlığında kökleri yoktur. Tüm eylemlerin uykusunda yürüyen bir kimseninki gibidir; bir uyurgezermişsin gibidir.

New York'ta bir olay olmuştu... O kadar çok uyurgezer vardır ki, insanların yüzde onudur. Geceleyin uyanırlar ve buzdolabına giderler; doktorun onlara giderek daha çok şişmanladıkları, kendi ölümlerini yarattıkları, yavaşça intihar ettikleri için yasaklamış olduğu bir şeyi yerler. Gündüz bir şekilde bunu bastırmayı başarırlar fakat geceleyin bilinçli zihin derin uykudayken bilinçsiz zihin fırsatı kaçırmaz. O yöntemi bilir ve karanlıkta bile takılmadan açık gözlerle yürür.

Endişelenirler, doktor endişelenir, aileleri endişelenir: "Yiyeceklerini azalttık, sana hiç şeker vermiyoruz ve sen hâlâ şişmanlıyorsun!" Ve onlar ayrıca buzdolabından bir şeyler eksildiği için de endişelenirler. Ve kimseyi de suçlayamazsın çünkü o sabah olduğunda hiçbir şey hatırlamaz.

Ancak bu New York vakası dünyaca meşhur olmuştur. Bu adam elli katlı bir binanın en üst katında yaşıyordu. Geceleyin uyanır, çatıya çıkar ve yakındaki binaya atlardı. Bu mesafe bilinçli olarak hiç kimsenin cesaret edemediği bir mesafeydi. Böyle bir atlayışı yapmak! Ve o gündelik bir rutindi!

Bir süre sonra aşağıda insanlar bunu görmek için toplanmaya başladı çünkü bu neredeyse bir mucizeydi. Kalabalık giderek büyüdü ve bir gün adam tam atlayacakken kalabalıktan biri yüksek sesle adama seslendi. Bu onu uyandırdı. Ancak çok geçti; o atlamıştı. Her ne kadar her gün diğer çatıya ulaşıp odasına geri gelebiliyor ve uykuya dalıyor olsa da, diğer çatıya ulaşamadı. Bilinçli hale gelip ne yapıyor olduğunu gördü... Ancak, çoktan atlamıştı. Ellinci kattan aşağı düştü ve bedeni yolun üzerinde parçalara ayrıldı.

Sahte benliğin senin uykundur. Ruh senin uyanık olmandır.

Ve benliği sürdürebilmen için toplum sana belirli kurallar ve disiplinler vermiştir. Örneğin, her küçük çocuk hırslı yapılır. Hiç kimse birisine "Sadece kendin ol" demez. Herkes ona muhteşem idealler verir: "Bir Gautam Buda ol ya da bir İsa ol ya da bir Albert Einstein ol...ama birisi ol! Sadece kendin kalarak devam etme; sen hiçbir şey değilsin." Benliğinin pek çok dereceye ihtiyacı vardır, benliğinin kabul edilmeye, onurlandırılmaya ihtiyacı vardır. Onun besinleri bunlardır; o bunlara dayanarak yaşar. Ve dünyadan vazgeçen insanlar bile —sannyasin olanlar, keşiş olanlar— kendi benliklerinden

vazgeçmezler. Dünyadan vazgeçmek kolaydır; benlikten vazgeçmek çok zordur çünkü sen kendin hakkında hiçbir şey bilmiyorsun. İş hayatını biliyorsun, eğitimini biliyorsun, ismini biliyorsun; ve bir ismin olmadan geldiğini de çok iyi biliyorsun. Sen bir *tabula rasa* olarak gelmiştin; üzerinde hiçbir şey yazmıyordu ve ebeveynlerin ve öğretmenlerin ve din adamların her yanına yazmaya başladı. Tüm yaşamın boyunca benliğe inanmaya devam edersin.

Ve o çok dokunulabilirdir çünkü o çok kalındır; sahte olması bağlamında incedir. Bu nedenle egoist çok alıngan bir kişidir.

Üniversitede hocayken sabahları yürüyüşe giderdim. Kim olduğu hakkında hiçbir fikrim yoktu ama yaşlı bir adam vardı ve ben onun yaşı nedeniyle "Günaydın" derdim.Ve bu erken saatte, sabahın üçünde sadece biz ikimiz olurduk. Bir gün adama günaydın demeyi unuttum ve "Hey unuttun mu?"dedi.

"Bu çok garip! Seni tanımıyorum bile; sadece büyük babam yaşındaki bir ihtiyar adama karşı nezaket olarak günaydın diyordum. Ancak bu onu her gün yapacağım anlamına gelen bir sözleşme değildir" dedim. O bunu talep ediyordu çünkü onun benliğinin belli bir kısmı için bir tatmin haline gelmişti. Onun kim olduğu hakkında hiçbir fikrim yoktu fakat onun benim hakkımda her türlü fikri vardı ve ona "Günaydın efendim" dememiş olmam onu incitiyordu.

"Sana —ya da herhangi bir yaşlı adama— bir daha asla bunu nazik olmak için söylemeyeceğim çünkü senin zihnini zehirliyormuşum" dedim.

Bunu tamamen unuttun mu? Dünyaya bir ismin olmadan geldin ama eğer birisi ismine karşı bir şey söyleyecek olursa dünyaya bir ismin olmadan geldiğini hiç düşünmeden savaşmaya hazır olacaksın; bu isim sahte bir etikettir. Senin hiçbir ismin yok; senin gerçekliğin isimsizdir.

Dünyadan vazgeçen insanlara aziz oldukları için ibadet edilir. Ancak hiç kimse onların egolarının daha zor fark edilir, öncekinden daha güçlü hale geldiğini göremez.

Bir hikaye duymuştum:

Dağların derinliklerinde üç tane Hıristiyan manastırı vardı ve bir gün rastlantı eseri her manastırdan bir keşiş yolda karşılaştılar. Yorulmuşlardı —şehirden geliyorlardı—o yüzden bir ağacın altında dinleniyorlardı. Bir keşiş "Manastırımla gurur duyuyorum. Sizin manastırlarınızdaki insanlar kadar bilgili olmayabiliriz ama azla yetinme söz konusu olduğunda bizimle hiç kimse yarışamaz" dedi. İkinci keşiş kahkahayı bastı. "Azla yetinmeyi tamamen unut! Azla yetinmek kendine eziyet etmekten başka bir şey değildir. Gerçek olan eski kutsal metinleri bilmektir. Hiç kimse bizle yarışamaz. Bizim manastır en eskisidir ve biz bütün kutsal metinlere sahibiz ve bizimkiler çok bilgilidir. Ya azla yetinmek nedir? Oruç tutarsınız, geceleyin yemezsiniz, günde sadece bir kez yersiniz. Ne kadar da cesursunuz; tüm bu şeyler herhangi bir ahmak tarafından yapılabilir. Ancak ne bilgelik kazandınız?" dedi.

Üçüncü keşiş sessizce dinliyordu. "Her ikiniz de haklı olabilirsiniz. Biriniz çok zor ve meşakkatli bir şekilde, bedenini kurban ederek yaşıyor; ve belki diğeriniz de herkesten daha çok bilgili olduğundan haklıdır" dedi.

İkisi birden sordu: "İyi de ya senden ve senin manastırından ne haber?"

"Ben ve benim manastırım mı? Biz alçak gönüllükte zirvedeyiz" dedi.

Alçak gönüllükte en tepede olmak! Bu çok zordur... Şimdi onlar kendi benlikleri için dini bir kılık oluşturmuşlardır. O daha da güçlenmiştir. O nedenle ben günahkârlar dahi hayatın nihai kıyılarına ulaşmışlardır ama azizler değil derim...çünkü günahkârlar azla yetinmediklerini, bilgili olmadıklarını, alçakgönüllü olmadıklarını bilirler; o hiçbir şey bilmeyen sıradan bir kimsedir. Ve muhtemelen o daha dindar kimsedir çünkü o daha az benliktir ve ruha yaklaşıyordur.

Gerçek özgürlük ne politiktir, ne toplumsaldır, ne de ekonomiktir; gerçek özgürlük manevidir. Bu böyle olmasaydı Ramakrishna olduğu şey —kendisi üzerine bir ışık— olamazdı çünkü o zamanlar Hindistan İngiliz yönetiminin esareti altında yaşıyordu. O zaman Raman Maharshi böylesi bir ihtişam, böylesi bir sessizlik ve böylesi bir lütuf olamazdı çünkü İngiliz emperyalizmi hâlâ ülkeyi esaret altında tutuyordu.

Manevi özgürlüğe dokunulamaz.

Benliğin köleleştirilebilir ama ruhun edilemez. Benliğin satılabilir ama ruhun değil. Gerçek özgürlüğün ne olduğunu bilmek istersen, bir surda değil de bir Brahmin olduğunu unutarak, sadece herhangi bir insan değil Hıristiyan olduğunu unutarak, isminin ne olduğunu unutarak, onun senin gerçekliğin değil sadece pratik bir şey olduğunu bilerek, tüm bilgilerinin ödünç alınma olduğunu, senin deneyimin, senin ulaştığın bir şey olmadığını bilip unutarak, benliğinin parçalarını bırakmaya devam etmelisin.

Tüm dünya ışıkla dolu olabilir ama içinin derinliklerinde sen karanlıkta yaşıyorsun. İçinde küçücük bir alev dahi yokken, doğumundan sonra sana eklenmiş olan her ne ise senin gerçekliğin olmadığını yavaş yavaş anlamaya çalışırken tüm dünyanın ışıkla dolu olmasının ne yararı var?

Ve benliğinin parçaları ortadan kalktıkça muazzam bir gökyüzünün, dışarıdaki kadar engin bir gökyüzünün farkına varmaya başlarsın... çünkü varoluş her zaman dengededir. Dışsal olan ve içsel olan ahenk ve denge içindedir. Benliğin bedeninle sınırlı değildir; gerçek ruhun bedenin yakılsa bile yanmayacak olan bir şeydir.

Krishna "Hiçbir silah bana dokunamaz ve hiçbir ateş beni yakamaz" derken haklıdır. O bedenden, beyinden benlikten bahsetmiyor —bunların hepsi yok edilebilir— ancak senin içinde yok edilemez, ölümsüz, sonsuz bir şey var. O senin doğumundan önce seninleydi ve o senin ölümünden sonra da seninle birlikte olacak çünkü o sensin, senin özündeki varlıktır.

Onu bilmek özgür olmaktır, tüm hapishanelerden özgürleşmektir: Bedenin hapishanesinden, zihnin hapishanesinden, senin dışında var olan hapishanelerden.

Sen sadece hayatını varoluşun bir armağanı gibi mümkün olduğunca çok keyifle ve kutlamayla yaşa. Güneşte, yağmurda, rüzgârda ağaçlarla dans et. Ne ağaçların herhangi bir kutsal metni vardır, ne de hayvanların kutsal metni vardır; ne yıldızların herhangi bir kutsal metni vardır, ne de onların herhangi bir azizi vardır. İnsan dışında hiç kimse ölülere takıntılı değildir. Ben bu takıntıyı binlerce yıl süresince işlenmiş olan en büyük hatalardan birisi olarak adlandırıyorum. Zamanı geldi, bu tamamen durdurulmalı.

Her yeni kuşak için hakikati aramak için, bulmak için bir boşluk bırak çünkü hakikati bulmak onu aramaktan daha az mutluluk verir. Kutsal yolculuk gerçek olandır, tapınağa ulaşmak değil. Çocuklarına onurlu olmayı öğret, itaatkâr, köle olmayı değil. Onların özgür olmasına yardım et. Onlara özgürce yaşamaktan ve özgürce kendini ifade etmekten daha yüksek bir değer olmadığını öğret. Eğer gerekirse herhangi bir esareti kabul etmektense ölmenin daha iyi olacağı konusunda onları yetkinleştir.

Ancak bu yapılmaz. Ve bu yapılmadığı sürece dünyayı Adolf Hitlerlerden, Joseph Stalinlerden, Mao Tse-tungs, Ronald Reaganlardan kurtaramazsın; insanlığı zorbalardan, diktatörlerden kurtaramazsın. Aslında içten içe onları arzuluyorsun. İçten içe birisinin hayatının tarzını ve koşullarını dikte etmesini istiyorsun. Hata yapmaktan o kadar korkuyorsun ki... çünkü özgür olursan, doğal olarak pek çok hata yapacaksın. Ama unutma hayat böyle bir şey.

Pek çok defa düşeceksin. Bunun bir zararı yok. Yine ayağa kalk ve düşmemeyi öğren. Daha uyanık ol. Hatalar yapacaksın ama aynı hataları tekrar etme. Kişi böyle bilge olur. Kişi böyle bir birey haline gelir. Yükseklere, yıldızlara ulaşan bir Sedir Ağacı gibi mağrur.

Bir pigme olma. Yapabileceğinin en yükseğine ulaşmaya çalış.

Ve ben sana diyorum ki, dünyaya gelip de onu mağrur yapacak bir kapasitesi olmayan, güzel ve yeni bir şeyi doğurmaya, üretmeye, varoluşu daha zengin yapmaya gebe olmayan, tek kişi dahi yoktur. Dünyaya boşuna gelmiş tek bir kimse dahi yoktur.

Hiç doğduğunda çocukları gördün mü? Elleri kapalıdır. Kapalı bir el, bir yumruk gizemli bir şeydir; kimse içinde ne olduğunu bilemez. Ve sen hiç ölü bir insan gördün mü? Bir kimse ölürken...hiç yumruğu olan bir ölü gördün mü? Bu imkânsızdır. İnsan eli açık olarak, boş, harcanmış ölür. Bunlar sadece mecazidir. Dediğim şey şudur: çocuk olasılıklarla dolu olarak gelir; onun kimseyi kıskanmasına gerek yoktur.

Sahte benliğin ötesine gittikçe, ansızın sonsuz bir gökyüzünü keşfedersin. Bazısı ona Tanrı dedi, bazısı Brahma ama en iyi sözcük Mahavira ve Gautam Buda tarafından kullanıldı: onlar ona *moksha* dedi. *Moksha* "tam özgürlük" demektir; seni bağlayan her şeyden özgürlük, sahte olan her şeyden özgürlük,

ölecek olan her şeyden özgürlük. Ve sen sahte ve ölecek olan her şeyden özgürleştikçe ansızın ölümsüzlüğün kapısı sana açılır.

Umarım hiçbiriniz bu dansı, bu şarkıyı, bu sonsuza dek süren müziği kaçırmazsınız.

-&-